

Impuls lokaal bekeken: veelzijdig en van meerwaarde

Verdiepingsonderzoek naar effecten en processen van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches

Kennispraktijk

voor sport, onderwijs & gezondheid

mulier instituut

sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Colofon

Titel

Impuls lokaal bekeken: veelzijdig en van meerwaarde

Verdiepingsonderzoek naar effecten en processen van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches

© 2013

Auteurs

Anneke von Heijden*

Marja Leijenhorst**

Stephan Hakkers*

Jarno Hilhorst**

* Mulier Instituut / ** Kennispraktijk

Opdrachtgever

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Met dank aan:

De betrokken combinatiefunctionarissen en/of buurtsportcoaches en de betrokkenen maatschappelijke organisaties en gemeenten die hebben deelgenomen aan de evaluatie.

*Mulier Instituut
Sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek
Postbus 85445
3508 AK Utrecht
t 030-721 0220
e info@mulierinstituut.nl
i www.mulierinstituut.nl*

*Kennispraktijk – voor sport, onderwijs en
gezondheid
Postbus 8007
6710 AA Ede (Gld)
t 024-3295781
e info@kennispraktijk.nl
i www.kennispraktijk.nl*

Inhoudsopgave

Samenvatting	9
1. Inleiding	11
1.1 Het lokale verdiepingsonderzoek	12
1.2 Onderzoeksvragen en -opzet	12
1.3 Leeswijzer	15
2. Context van de gemeenten	17
2.1 Lokale achtergrondkenmerken	17
2.2 Financiële en organisatorische randvoorwaarden	19
2.3 Inzet van combinatiefunctionarissen	19
2.4 Perspectief op buurtsportcoaches	20
2.5 Gemeentelijke betrokkenheid bij Sportimpuls	21
3. Effecten van de Brede impuls	23
3.1 De inzet van de combinatiefunctionaris en buurtsportcoach vanuit het eigen perspectief	23
3.1.1 Achtergrondgegevens van de professionals	23
3.1.2 De werkzaamheden van de professionals	25
3.2 Het onderwijsperspectief	35
3.2.1 Achtergrondgegevens van de aan het onderzoek deelnemende scholen	36
3.2.2 De aangeboden activiteiten aan school (schoolniveau)	37
3.2.3 Inzet van de buurtsportcoach voor leerlingen van een school	41
3.3 Het perspectief van de sportorganisatie	42
3.3.1 Achtergrondgegevens van de sportorganisaties	42
3.3.2 Sportactiviteiten	44
3.3.3 Inzet van de buurtsportcoach voor de sportorganisatie	47
3.4 Het perspectief van de culturele organisaties	48
3.4.1 Achtergrondgegevens van de aan het onderzoek deelnemende culturele organisaties	48
3.4.2 Culturele activiteiten	48
3.5 Andere taken van de combinatiefunctionaris	50
3.6 De (landelijke) doelstellingen	51
3.7 Resumerend	57
4. Procesfactoren	59
4.1 Meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen	59
4.2 Borging van de inzet van de combinatiefunctionarissen	63
4.3 Succesfactoren en knelpunten	65
4.4 Samenwerking, draagvlak en betrokkenheid	70
4.5 Bereik doelgroep	72
4.6 Taken, rollen en werkwijzen – reflectie	73
4.7 Werkgeverschap	77
4.8 Buurtsportcoach	78
4.9 Sportimpuls	79
4.10 Resumerend	80

5.	Opvallende verschillen met eerdere metingen en tussen verschillende tranches	81
5.1	Inzet van de combinatiefunctionaris ten tijde van de 0-meting (2011) en 1-meting (2013) eerste-tranchegemeenten	81
5.2	Inzet van de combinatiefunctionaris ten tijde van de 0-meting (2012) en 1-meting (2013) tweede-tranchegemeenten	84
5.3	Verschillen tussen de tranches, meting 2013	84
5.4	Resumerend	86
6.	Relaties tussen lokale processen/context en effecten	89
7.	Conclusies	93
	Literatuur	99
	Bijlage	101

Samenvatting

Achtergrond

In 2008 is begonnen met de uitvoering van de Impuls Brede scholen, sport en cultuur. Doel van deze Impuls was het verbinden van onderwijs, sport en cultuur door de inzet van combinatiefunctionarissen. Begin 2012 heeft de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) besloten het aantal combinatiefunctionarissen met een bredere inzet, de zogeheten buurtsportcoaches, uit te breiden. Deze buurtsportcoaches gaan onder regie van de gemeente aan de slag om een breed sport- en beweegaanbod te creëren dat aansluit bij de lokale vraag. De inzet van deze buurtsportcoaches is breder, omdat zij ook verbindingen leggen tussen bijvoorbeeld sport- en beweegaanbieders en zorg- en welzijnsinstellingen of het bedrijfsleven. Door de uitbreiding van de combinatiefunctionarissen met buurtsportcoaches is de naam Impuls Brede scholen, sport en cultuur sinds 2012 gewijzigd in Brede impuls combinatiefunctionarissen. De Brede impuls combinatiefunctionarissen maakt deel uit van het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB). Binnen SBB wordt lokale sport- en beweegaanbieders de mogelijkheid geboden om sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt of omgeving aan te bieden. Naast de buurtsportcoach is een ander belangrijk onderdeel van SBB de Sportimpuls. Via deze Sportimpuls kunnen lokale sportaanbieders tot en met 2016 startsubsidies krijgen om met behulp van effectieve interventies meer mensen in beweging te krijgen. Bij een deel van de Sportimpuls-projecten zullen buurtsportcoaches betrokken zijn. Het voorliggende rapport richt zich primair op de Brede impuls, van waaruit combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches worden aangesteld. Ervaringen met de Sportimpuls-projecten binnen de aan dit onderzoek deelnemende gemeenten worden beschreven in een aparte rapportage (Cevaal & Van der Sluis, 2013).

Onderzoeksopzet

Het voornaamste doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de ervaringen met en in de effecten van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches op lokaal niveau, en daarmee zicht te krijgen op succes- en faalfactoren. Het onderzoek biedt inzicht in de omstandigheden waaronder de effecten al dan niet optreden en in het belang van de lokale context. De uitkomsten moeten aanknopingspunten bieden om het landelijke beleid doelmatiger in te zetten en kunnen mogelijk ook door lokale beleidsmakers worden toegepast om beleidskaders inhoud te geven of aan te passen.

Het onderzoek is uitgevoerd in achttien gemeenten verdeeld over de vier tranches (zes tranche 1, zes tranche 2 en zes tranche 3/4). Er is gebruikgemaakt van een combinatie van de afname van online vragenlijsten en semi-gestructureerde interviews. De vragenlijsten zijn afgenomen bij combinatiefunctionarissen, buurtsportcoaches en maatschappelijke organisaties die bij hun inzet betrokken zijn. In totaal zijn 59 verdiepende interviews gehouden met 104 professionals (combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches) en betrokken maatschappelijke partners. In het rapport zijn zestien algemene conclusies geformuleerd over de uitvoeringsprocessen en effecten van combinatiefunctionarissen in de achttien gemeenten in de periode 2010-2013. De eerste zeven zijn gerelateerd aan de beoogde resultaten vanuit de landelijke kaders van de Brede impuls combinatiefunctionarissen en de negen daarna gaan specifiek in op de lokale uitvoering door de combinatiefunctionarissen.

Conclusies in het licht van de landelijke kaders

De belangrijkste conclusies in het licht van de landelijke kaders zijn dat driekwart van de combinatiefunctionarissen en zestig procent van de betrokken sportorganisaties in 2012/2013 een

toename van het aantal jeugdleden door de inzet van combinatiefunctionarissen ervaart. Uit de resultaten blijkt dat er wel inactieven worden bereikt door de combinatiefunctionarissen, maar dat onbekend is of zij ook daadwerkelijk inactieven blijvend in beweging hebben gekregen. Daarbij betekent een hogere sportdeelname in het algemeen niet vanzelfsprekend dat meer mensen een gezonde leefstijl hebben.

Samenwerking wordt vaak genoemd als positief resultaat van het werk van de combinatiefunctionaris. Driekwart van de functionarissen werkt in de sport en/of het onderwijs. Wel is opvallend dat bijna een derde van de functionarissen aangeeft te werken voor één sector, terwijl de inzet is om meer dan één sector te verbinden. In grote en middelgrote gemeenten worden de combinatiefunctionarissen vooral gekoppeld aan aandachtswijken, waar de sportdeelname relatief laag is.

De grootste ontwikkeling qua sport- en cultuuraanbod rond scholen is afgelopen jaar geboekt in de kleine en middelgrote gemeenten. Zij lijken wat in te lopen op hun 'achterstand' op het aanbod in grote gemeenten. Er is vooral in grote gemeenten een beperkt aantal scholen met dagelijks sportaanbod. Het duurzaam betrekken en motiveren van scholen om structureel aandacht te besteden aan sport en cultuur en buitenschoolse verbindingen blijft continu een uitdaging. Sportverenigingen zijn over het algemeen heel positief over de meerwaarde die de combinatiefunctionarissen genereren. Meestal is dit ledenwinst, maar er zijn ook uiteenlopende andere kansen en knelpunten die de functionarissen helpen aanpakken.

Zowel binnen- als buitenschools lijken de cultuurcoaches te zorgen voor een groter aanbod aan culturele activiteiten voor de jeugd. Tegelijk wordt vaak een kwaliteitsverbetering van het culturele aanbod ervaren. Twee derde van de culturele instellingen geeft aan dat de kwaliteit van het aanbod door de inzet van de combinatiefunctionaris is vergroot.

Conclusies in het licht van de lokale uitvoering

De belangrijkste conclusies gekoppeld aan lokale uitvoering zijn allereerst dat grote, middelgrote en kleine gemeenten de combinatiefunctionaris verschillend inzetten en de effecten ook deels verschillend zijn. In grote gemeenten blijken combinatiefunctionarissen aan minder partners tegelijk te zijn verbonden en meer uitvoerend te worden ingezet dan in kleinere gemeenten. De ruimte om iemand optimaal aan de lokale context te kunnen koppelen, wordt als positief ervaren. De belangrijkste succesfactor voor het realiseren van de beoogde effecten door de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach is communicatie van hem/haar met de doelgroep en maatschappelijke partners. Verder vergroot een competente, ervaren kartrekker op beleidsniveau binnen de gemeente met politiek draagvlak de kansen op duurzaam resultaat.

Het belangrijkste struikelblok voor het realiseren van beoogde effecten door de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach is de (geringe) betrokkenheid van ouders.

Betrokken sportverenigingen, scholen en culturele instellingen zijn in het algemeen erg tevreden over de inzet van combinatiefunctionarissen.

Betrokken lokale partners maken zich zorgen over continuïteit. Dit heeft te maken met het feit dat financiën lokaal niet meerjarig zijn gedekt, of dat functionarissen tijdelijke contracten hebben en/of er kortlopende (eenjarige) overeenkomsten zijn met partners.

In 2010-2013 zijn de inzet en effecten van combinatiefunctionarissen niet heel erg veranderd, maar met het aanstellen van buurtsportcoaches vanaf 2013 zullen werkwijzen, doelgroepen en betrokken maatschappelijke partners naar verwachting verder differentiëren.

1. Inleiding

In 2008 is begonnen met de uitvoering van de Impuls Brede scholen, sport en cultuur.¹ Doel van deze Impuls is het verbinden van onderwijs, sport en cultuur door de inzet van combinatiefunctionarissen.² Aan deze Impuls is een aantal specifieke doelstellingen gekoppeld, namelijk:

- het uitbreiden van het aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als het voortgezet onderwijs, om te beginnen in de 40 krachtwijken;
- het versterken van circa 10 procent van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk;
- het stimuleren van het dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen;
- het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen en het onder jongeren stimuleren van actieve kunstbeoefening.

Begin 2012 heeft de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) besloten het aantal combinatiefunctionarissen met een bredere inzet, de zogeheten buurtsportcoaches, uit te breiden.³ Deze buurtsportcoaches gaan onder regie van de gemeente aan de slag om een breed sport- en beweegaanbod te creëren dat aansluit bij de lokale vraag. De inzet van deze buurtsportcoaches is breder, omdat zij ook verbindingen leggen tussen bijvoorbeeld sport- en beweegaanbieders en zorg- en welzijnsinstellingen of het bedrijfsleven. Door de uitbreiding van de combinatiefunctionarissen met buurtsportcoaches is de naam Impuls Brede scholen, sport en cultuur sinds 2012 gewijzigd in Brede impuls combinatiefunctionarissen.

De Brede impuls combinatiefunctionarissen maakt deel uit van het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB). Binnen SBB wordt lokale sport- en beweegaanbieders de mogelijkheid geboden om sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt of omgeving aan te bieden.

Karakteristiek voor de regeling is dat de lokale vraag leidend is; de ontwikkelde activiteiten zijn dus vraaggericht, en niet aanbodgericht. Een tweede karakteristiek is de focus op intersectorale samenwerking, flexibiliteit en mogelijkheden voor lokale aanbieders om activiteiten te organiseren die passen binnen de lokale situatie. Deze optimale aansluiting op de lokale vraag wordt ook van belang geacht vanuit de optiek van borging van de aanstellingen van buurtsportcoaches en ontwikkelde activiteiten. Naast de buurtsportcoach is een ander belangrijk onderdeel van SBB de Sportimpuls. Via deze Sportimpuls kunnen lokale sportaanbieders tot en met 2016 startsubsidies krijgen om met behulp van effectieve interventies meer mensen in beweging te krijgen. Bij een deel van de Sportimpuls-projecten zullen buurtsportcoaches betrokken zijn.

¹ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/notas/2007/12/19/bestuurlijke-afspraken-impuls-brede-scholen-sport-en-cultuur.html>.

² Een combinatiefunctie is een functie waarbij een werknemer in dienst is bij één werkgever, maar, in ieder geval voor een substantieel deel, werkt ten behoeve van ten minste twee werkvelden of sectoren. Binnen de gemeenten worden de combinatiefunctionarissen op verschillende manieren aangeduid.

³ <http://www.rijksoverheid.nl/bestanden/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2011/05/19/beleidsbrief-sport-sport-en-bewegen-in-olympisch-perspectief/beleidsbrief-sport.pdf>.

Het voorliggende rapport richt zich primair op de Brede impuls, van waaruit combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches worden aangesteld. Ervaringen met de Sportimpuls-projecten binnen de aan dit onderzoek deelnemende gemeenten worden beschreven in een aparte rapportage (Cevaal & Van der Sluis, 2013).

1.1 Het lokale verdiepingsonderzoek

Het voornaamste doel van dit onderzoek is inzicht te krijgen in de ervaringen met en in de effecten van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches op lokaal niveau, en daarmee zicht te krijgen op succes- en faalfactoren. Het onderzoek biedt daarnaast inzicht in de omstandigheden waaronder de effecten al dan niet optreden en in het belang van de lokale context. De uitkomsten moeten aanknopingspunten bieden om het landelijke beleid doelmatiger in te zetten en kunnen mogelijk ook door lokale beleidsmakers worden toegepast om beleidskaders inhoud te geven.

Dit onderzoek houdt gelijke tred met de inzet van combinatiefunctionarissen in de vier tranches van deelnemende gemeenten, en heeft inmiddels geresulteerd in twee rapporten (Von Heijden et al., 2011; Von Heijden et al., 2012). In het voorliggende (derde) rapport besteden we voor het eerst ook aandacht aan de (nog prille) inzet van buurtsportcoaches. Omdat deze buurtsportcoaches pas sinds kort aan de slag zijn, zal het hier met name gaan om het inventariseren van hun inzet (wat ze doen) en niet zozeer om de resultaten van hun inzet (wat het oplevert). De combinatiefunctionarissen worden inmiddels drie jaar gevolgd, hetgeen het wel mogelijk maakt onderbouwde uitspraken te doen over de opbrengsten van hun inzet.

In 2014 en 2016 zullen nieuwe metingen plaatsvinden, waarbij gaandeweg het accent meer op de opbrengsten van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches zal komen te liggen. Voor de Sportimpuls geldt dat nog vier vervolgmetingen staan gepland (2014 – 2107).

1.2 Onderzoeksvragen en -opzet

Onderzoeksvraag

De onderzoeksvraag van dit verdiepingsonderzoek valt uiteen in een kwantitatief en kwalitatief deel.

De centrale onderzoeksvraag van het kwantitatieve deel (effectonderzoek) is drieledig en luidt:

- 1) Voor welke taken worden de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches op lokaal niveau ingezet?
- 2) Welke beoogde en onvoorziene effecten heeft die inzet volgens lokale direct betrokkenen?
- 3) Hoe kunnen we die resultaten waarderen in het licht van de doelstellingen van het landelijke en lokale beleid?

Deze laatste vraag kan voor wat betreft de buurtsportcoaches slechts ten dele worden beantwoord gezien de korte periode waarin zij werkzaam zijn.

De centrale onderzoeksvraag van het kwalitatieve deel (procesonderzoek) luidt als volgt:
Hoe verloopt de implementatie en de uitvoering van de Impuls Brede scholen, sport en cultuur en de Brede impuls bij verschillende gemeenten in relatie tot de ervaren resultaten en effecten?

Onderzoeksoptzet en respons

In de onderzoeksoptzet onderscheiden we de effect- en de procesmeting.⁴ Om antwoord te krijgen op de kwantitatieve onderzoeksvraag zijn online vragenlijsten uitgezet onder combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches, en onder maatschappelijke organisaties die bij hun inzet betrokken zijn. Het gaat in 2013 met name om scholen, sportverenigingen en culturele organisaties en een aantal andere organisaties, zoals zorg- en welzijnsinstellingen. De gemeenten leverden de e-mailgegevens aan van de combinatiefunctionarissen en betrokken organisaties aan. De vragen gaan over de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches, en de waargenomen effecten van de inzet van de combinatiefunctionarissen. Ook zijn er vragen gesteld over het proces, zoals over knelpunten, succesfactoren en tevredenheid over de samenwerking. De antwoorden op deze procesvragen dienden als input voor de interviews. Door de recente aanstelling van buurtsportcoaches beschrijven we in deze rapportage de bevindingen over hun inzet apart van die van de ‘oude’ combinatiefunctionarissen. Op deze manier is een betere vergelijking te maken met de voorgaande twee rapportages. Doelstelling is echter om in toekomstige rapportages hierin geen onderscheid meer te (hoeven) maken.

Respons vragenlijst

Van de 1602 verstuurd vragenlijsten zijn er 786 geretourneerd. Dit is een overall respons van 49 procent. De respons is samengesteld uit 70 procent combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches (n=247), 43 procent maatschappelijke organisaties (voornamelijk scholen en sportorganisaties) (n=478) en 46 procent culturele organisaties (n=61). In de tabelbijlage bij hoofdstuk 1 worden deze aantallen verder uitgewerkt (tabel B 1.1).

Van de organisaties is een deel alsnog na een aantal vragen afgefallen, omdat de respondent aangaf dat er bij de organisatie geen combinatiefunctionaris of buurtsportcoach betrokken was (of hij/zij wist het niet). Dit betreft 21 van de 217 scholen (10%) en 54 van de 236 sportorganisaties (23%). De uitval onder de sportorganisaties is verschillend naar de vier tranches, namelijk nihil in tranche 1 (3%) en beduidend groter in de overige tranches (resp. 45% en 40%).⁵ Dit verschil is deels het gevolg van het feit dat enkele gemeenten uit de tranches 2, 3 en 4 alle verenigingen en scholen binnen hun gemeente hebben aangeschreven en niet alleen die organisaties waar een combinatiefunctionaris of buurtsportcoach bij is betrokken. Doordat sommige

⁴ Een uitgebreide onderzoeksoptzet staat beschreven in het eerste rapport: De Impuls lokaal bekeken: meer en beter (2011). Deze rapportage van Mulier Instituut en Kennispraktijk is te vinden op http://www.mulierinstituut.nl/publicaties/publicatie-detail.html?publication_id=13811.

⁵ De adresgegevens zijn aangeleverd door de gemeenten. Mogelijk kloppen die adresbestanden niet helemaal of zijn organisaties zelf niet op de hoogte van betrokkenheid (in de vragenlijst is hen gevraagd bij twijfel navraag te doen bij de gemeente). Een derde optie is dat de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches bekend zijn onder een andere benaming. Op voorhand wisten we dat er binnen de deelnemende gemeenten andere naamgevingen voor deze functies gangbaar zijn. We hebben daarom al deze benamingen opgenomen in alle correspondentie over de vragenlijst (aankondiging, uitnodiging, reminder), evenals in de aanhef van de vragenlijst zelf.

combinatiefunctionarissen verenigingsoverstijgend werken, weet de gemeente niet altijd met welke verenigingen in de uitvoering wordt samengewerkt.

Van de 61 culturele organisaties die de vragenlijst hebben beantwoord, geven 22 organisaties aan dat er geen combinatiefunctionaris (cultuurcoach) bij hun organisatie betrokken is, een organisatie weet het niet. Dit betekent een uitval van 38 procent.

Semi-gestructureerde interviews

De interviews moeten antwoord geven op de kwalitatieve onderzoeksvraag. In voorgaande jaren bleken de gemeenten op verschillende manieren te werk gaan bij de implementatie van de combinatiefunctionarissen. Zo zijn er bijvoorbeeld gemeenten die de combinatiefunctionarissen direct aanstellen op het moment dat de toezegging over financiën binnen is, terwijl andere gemeenten eerst inzetten op het creëren van draagvlak en visievorming. De interviews bieden ook de mogelijkheid verder door te vragen op door de geïnterviewden aangegeven succesfactoren en knelpunten in de dagelijkse werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen. Deze kunnen bepalen in hoeverre de beoogde effecten worden bereikt.

In totaal zijn 59 verdiepende interviews gehouden met 104 professionals (combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches) en betrokken maatschappelijke partners. De laatste groep bestond voornamelijk uit mensen van sportverenigingen, scholen en culturele instellingen. Daarnaast zijn er soms gesprekken gevoerd met projectleiders/verantwoordelijke ambtenaren of betrokkenen vanuit andere maatschappelijke organisaties (bijvoorbeeld welzijn, opvang). Zij maken ook deel uit van de groep maatschappelijke partners.

Aan de deelnemende gemeenten uit de tranches 1 en 2 is de keuze voorgelegd uit twee face-to-face (groeps)interviews of vier telefonische interviews. Bij de tranches 3 en 4 is de gemeenten de mogelijkheid geboden om vijf face-to-face (groeps)interviews af te nemen. Er zijn 41 individuele interviews afgenomen (38 telefonisch, 3 face-to-face) en achttien groepsgesprekken (min. 2, max. 7 personen). Onderwerpen die aan bod kwamen, waren onder andere samenwerking tussen betrokken partijen, ervaren meerwaarde van de inzet van de professionals, bereiken van de doelgroep, succesfactoren, struikelblokken en mate van borging.

Fasering van het onderzoek

Zoals ook in voorgaande rapportages is beschreven, houden we bij de uitvoering van het onderzoek rekening met de gefaseerde invoering van de Impuls, waarbij in opeenvolgende tranches een toenemend aantal gemeenten in aanmerking komt. Het aantal gemeenten waar we het onderzoek uitvoeren, is in drie jaar tijd opgelopen tot achttien gemeenten:

2010/2011: zes (grote) eerste-tranchegemeenten (6)
 2011/2012: zes (middelgrote) tweede-tranchegemeenten (6)
 2012/2013: zes eerste-tranchegemeenten (tweede meting) en zes tweede-tranchegemeenten (tweede meting) en zes (kleine) derde/vierde-tranchegemeenten (eerste meting) (18)

Het voorliggende rapport bevat de derde meting onder achttien gemeenten verdeeld over de vier tranches.

De zes eerste-tranchegemeenten en zes tweede-tranchegemeenten waar we de lokale monitoring in 2010 en 2011 hebben uitgevoerd, zijn ook in 2013 weer gemonitord. Hierdoor kunnen we ontwikkelingen (op bijvoorbeeld beweegaanbod op scholen en cultuurparticipatie) volgen

gedurende een langere periode (twee jaar voor de eerste-tranche gemeenten). Met twee metingen ontstaat een indicatief beeld van de ingezette ontwikkelingen. Toch is het daarnaast ook van belang om te monitoren of en hoe de Impuls succesvol is in kleinere gemeenten uit de latere tranches. Daarom maken de tranches 3 en 4 in het derde onderzoeksjaar ook deel uit van de selectie.

Er is in deze rapportages bewust gekozen voor verdieping in plaats van een meer algemeen, breed onderzoek. De verkregen resultaten zijn niet representatief voor de Impuls in heel Nederland, maar wel indicatief.

De gemeenten die we hebben benaderd voor deelname aan het verdiepingsonderzoek zijn geselecteerd op basis van enkele criteria, namelijk: grootte, geografische spreiding, bereidheid om onderzoekers toe te laten en uitvoering te geven aan het onderzoek, aanwezigheid van aandachtswijken, inzet op cultuur en kunst, en diversiteit in groei/krimpgebied.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 wordt de context geschetst waarin de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches in de verschillende gemeenten werken. In hoofdstuk 3 komen de werkzaamheden van de professionals aan bod, evenals de betekenis van hun inzet vanuit hun eigen perspectief en het perspectief van de betrokken maatschappelijke organisaties. Hoofdstuk 4 bevat een beschrijving van de verschillende procesfactoren die een rol spelen bij de inzet van de professionals. In hoofdstuk 5 wordt een vergelijking gemaakt tussen de verschillende tranches onderling en een eerdere meting. Hoofdstuk 6 legt een mogelijke relatie tussen de lokale inzet en de waargenomen effecten. Hoofdstuk 7 sluit het rapport af met een conclusie en een reflectie.

2. Context van de gemeenten

In dit hoofdstuk schetsen we de uiteenlopende lokale contexten waarin de combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches werken. Uit de rapportages van 2011 en 2012 bleek al dat de lokale context (deels) bepaalt hoe de professionals worden ingezet en welke opbrengsten ze genereren. In het voorjaar van 2013 is hier extra aandacht aan besteed door voorafgaand aan de dataverzameling een interview te houden met de verantwoordelijke beleidsmedewerker per gemeente. Aanleiding daarvoor was de start van het beleidsprogramma Sport en Bewegen in de Buurt, dat mogelijk een andere invulling van het lokale beleid met zich mee brengt. De achttien gesprekken met lokale beleidsmedewerkers geven zo tezamen een indruk van de lokale sportinfrastructuur, de wijze waarop combinatiefunctionarissen de afgelopen jaren zijn ingezet, de voornemens met buurtsportcoaches en de manier waarop de gemeente aankijkt tegen de Sportimpuls. Dit biedt een kader van waaruit naar de onderzoeksresultaten kan worden gekeken. In hoofdstuk 6 beschrijven we vervolgens nogmaals hoe de resultaten aansluiten bij de meest bepalende contextfactoren.

2.1 Lokale achtergrondkenmerken

In de tabellen 2.1 en 2.2 worden op in totaal elf onderdelen telkens twee uiterste mogelijkheden beschreven. De keuze voor deze elf onderdelen en de inschatting per gemeente geven indicaties van de verschillende contexten (2.1) en beleidskeuzes (2.2) van gemeenten. De onderdelen zijn geclusterd per tranche van zes gemeenten, waaruit blijkt dat grote/middelgrote/kleine gemeenten onderling op een aantal onderdelen verschillen.

Voortbordurend op de twee eerdere rapportages en volgend uit de interviews met de achttien beleidsmedewerkers blijkt dat de lokale achtergrondkenmerken historie, urbanisatie, demografisch en bewegingsonderwijs (tabel 2.1) van invloed kunnen zijn op het werk van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches. Zo is het voor de inzet van combinatiefunctionarissen relevant of wordt gewerkt in een plattelandsomgeving met veel kleine kernen of in een stedelijke omgeving, waar onder meer (sport- en woon)voorzieningen anders zijn georganiseerd. In een stedelijke omgeving lijken combinatiefunctionarissen eerder aan een specifieke school, sportvereniging of buurt te worden gekoppeld, terwijl combinatiefunctionarissen in een gemeente met veel kleine kernen, scholen en verenigingen vaak breder worden ingezet. Daarnaast speelt de bevolkingsopbouw een rol bij de inzet van combinatiefunctionarissen. In groeigemeenten met jonge inwoners en nieuwe buurten wordt wijkbeleid anders ingevuld dan in krimpgemeenten met een vergrijzende bevolking. In krimpregio's lijken financiële vooruitzichten van de gemeente minder rooskleurig en houdt men rekening met sportverenigingen waarvan het voortbestaan niet zeker is, laat staan dat ze maatschappelijk nog extra actief zouden kunnen worden. Qua sporthistorie bouwen de meeste gemeenten voort op wat in het afgelopen decennium al is opgebouwd op het terrein van sportstimulering. Vaak is in die ontwikkeling aangesloten bij landelijk ingezette programma's en impulsen (BSI, BOS, NASB, Meedoen), maar soms kent de lokale infrastructuur een eigen dynamiek met bijvoorbeeld een sterke lokale sportfederatie of veel geprivatiseerde sportvoorzieningen. Tot slot is bij de inzet van combinatiefunctionarissen de rol van vakleerkrachten lichamelijke opvoeding in het bewegingsonderwijs relevant. In enkele grote gemeenten (Amsterdam en Den Haag) hebben bijna alle scholen een vakleerkracht bewegingsonderwijs, terwijl dat in de meeste (kleine) gemeenten nauwelijks het geval is. Met een

vakleerkracht op de scholen is het eenvoudiger om sportkennismakingsaanbod te organiseren (tijdens of na schooltijd) en om de verbinding te maken met sportverenigingen (Von Heijden et al., 2011). Als dat niet het geval is, dan is het niet vanzelfsprekend dat er iemand binnen de school beschikbaar (qua tijd, motivatie, deskundigheid) is om dit te helpen organiseren. Voor cultuur geldt dit eveneens. Als er binnenschools al veel aandacht is voor kunst en cultuur, dan is het eenvoudiger om de verbinding te maken met een buitenschools aanbod dan wanneer dit niet het geval is. Zonder vakleerkracht wordt er vaak voor gekozen om het binnenschoolse aanbod te verbeteren. Dan kan bijvoorbeeld door zelf vakonderwijs te geven, door groepsleerkrachten te scholen en door buitenschoolse aanbieders uit te nodigen in de school. De keuzes die worden gemaakt, verschillen en hebben onder meer te maken met de afspraken die de gemeenten maken met scholen of schoolbesturen.

Tabel 2.1 Achtergrondkenmerken per gemeente per tranche

		1 ^e tranche	2 ^e tranche	3 ^e tranche
Historie	Uitbouwen	5x	5x	6x
	Nieuw		1x	2x
Urbanisatie	Stedelijk	6x	4x	
	Platteland		2x	6x
Demografisch	Groei	6x	6x	3x
	Krimp			3x
Bewegingsonderwijs	Veel vakl. LO	4x	2x	
	Nauwelijks			6x
	Nog geen	1x	1x	5x

Tabel 2.2 laat zien welke beleidskeuzes in de verschillende gemeenten en tranches zijn gemaakt. Zoals gezegd, mag op basis van de interviews worden aangenomen dat de achtergrondkenmerken uit tabel 2.1. doorwerken in de beleidskeuzes.

Tabel 2.2 Uitvoeringskenmerken per gemeente per tranche

		1 ^e tranche	2 ^e tranche	3 ^e Tranche
Cofinanciering	Gemeente	5x	3x	4x
	Ook partners	1x	3x	2x
Buurtsportcoaches	Minimaal 1 actief	2x	2x	2x
	Nog niet	4x	4x	4x
Doelgroep	Jeugd	3x	4x	4x
	Divers	3x	2x	2x
Aangrijpingspunt	School	1x	2x	4x
	Buurt/wijk	2x	1x	2x
Rol professional?	Uitvoerder	4x	5x	4x
	Verbinder/org.	4x	2x	3x
Verenigingen	Zelf een CF/BSC	4x	1x	2x
	Anders/overstijgend	2x	4x	4x
Sportimpuls 1 ^e ronde	Minimaal 1	5x	5x	1x
	Nog geen	1x	1x	5x

2.2 Financiële en organisatorische randvoorwaarden

Over hoe de combinatiefunctionarissen inhoudelijk in te zetten, leven bij de gemeenten en maatschappelijke organisaties veel ideeën. Lastiger vinden de gemeenten het om te bepalen hoe ze de financiële en organisatorische randvoorwaarden hiervoor inrichten. Die kunnen echter wel van invloed zijn op de inzet en de resultaten van de combinatiefunctionarissen.

Wat betreft financiën gaat het vooral over hoe de 60 procent cofinanciering te dekken. Bij veel gemeenten wordt aangespoord op deelnemersbijdragen bij sportactiviteiten (niet verplicht). Ook wordt er (aansluitend op de verruimde landelijke kaders) steeds meer ingezet op cofinanciering door lokale organisaties. Die dekking vinden voor de cofinanciering is echter een grote uitdaging. Mede daardoor komt de benodigde financiering nog steeds met name bij de gemeente zelf vandaan. Daarbij worden geldstromen van sportstimulering vaker dan voorheen gekoppeld aan die van andere beleidsvelden (zoals welzijn, onderwijs, zorg, jeugd, cultuur). Het is voor de meeste gemeenten niet zeker dat het ze gaat lukken om de benodigde cofinanciering tot en met 2016 te dekken.

Beleidsmedewerker eerste-tranchegemeente:

“Er wordt gestreefd naar een eigen bijdrage van deelnemers, hoewel daar niet op wordt afgerekend. Voor de rest is de cofinanciering bijna helemaal gemeentelijk gedekt. Wel vanuit verschillende sectoren.”

Bezuinigingen dwingen gemeenten om na te denken over hun visie op sportstimulering. De inzet van publieke middelen op cultuur en sport liggen onder een politiek en maatschappelijk vergrootglas. Bezuinigingen lijken met name cultuur te treffen en in mindere mate sport. Deze achttien gemeenten willen tot op heden namelijk nog steeds een actief sportstimuleringsbeleid voeren, hoewel dit in enkele gemeenten zwaar onder druk staat.

Organisatorisch is het de vraag wie het werkgeverschap van de combinatiefunctionarissen op zich neemt. Bij verschillende gemeenten zijn zij in dienst van de gemeente, maar meestal worden er andere constructies gekozen en zijn ze in dienst bij lokale stichtingen, scholen of welzijnsinstellingen. Verschillende combinatiefunctionarissen zijn gekoppeld aan een specifieke sportvereniging, maar meestal vullen die niet het formele werkgeverschap in waarbij ze zaken zoals de salarisadministratie zouden moeten regelen. In de meeste gemeenten is er bovendien niet één werkgever, maar zijn er meerdere (bijvoorbeeld sportstichting, schoolbestuur en welzijnsinstelling), die allen een bepaald aantal fte combinatiefunctionarissen in dienst hebben. Een nadeel van meerdere werkgevers is dat het soms lastiger is om de combinatiefunctionarissen aan te sturen en onderling af te (laten) stemmen. Hoe andere organisatorische zaken als btw over de loonkosten/salariëring en aansprakelijkheid zijn geregeld is niet duidelijk, maar dit lijkt niet als een direct struikelblok te worden ervaren bij de invulling van de functies.

2.3 Inzet van combinatiefunctionarissen

De combinatiefunctionarissen die in de periode 2008-2012 zijn aangesteld in de gemeenten zijn conform de globale landelijke kaders gekoppeld aan het realiseren van sport- en cultuuraanbod

voor (brede) scholen en het versterken van sportverenigingen. In de twee voorgaande onderzoeksrapportages is hierover uitvoerig gerapporteerd. De vier landelijke doelstellingen uit die periode zijn in veel (maar niet in alle) lokale beleidskaders als uitgangspunt genomen en zijn soms specifiek gekoppeld aan de lokale beleidskaders voor brede scholen, jeugd, sport en cultuur. Voordeel van het niet vooraf strikt formuleren van de doelstellingen is dat de combinatiefunctionarissen de vrijheid hebben om aan te sluiten bij de wensen en mogelijkheden van de scholen en sportverenigingen in de wijk. Nadeel is dat er minder goed kan worden gestuurd op maatschappelijke effecten en het onduidelijkheid kan opleveren over taken en verwachtingen.

Het is wisselend welke beleidsafdeling binnen de gemeente het voortouw neemt bij de inzet van combinatiefunctionarissen. Vaak is een beleidsmedewerker sport de ‘kartrekker’, maar soms neemt de afdeling jeugd, onderwijs of welzijn het voortouw. Dan is de beleidsmatige inbedding ietwat anders. In de kleine gemeenten zijn het overigens vaak beleidsmedewerkers met meer dan één beleidsveld (bijv. sport, onderwijs en jeugd) in hun takenpakket. Zo zijn verschillende beleidsaspecten mogelijk van invloed op hoe combinatiefunctionarissen functioneren, en wat het oplevert.

Grote gemeenten hebben vaker dan middelgrote en kleine gemeenten gekozen om combinatiefunctionarissen te koppelen aan één sportvereniging of aan één school en zijn wat vaker echt uitvoerders/begeleiders van sportactiviteiten (zie tabel 2.2). In middelgrote en kleine gemeenten wordt wat vaker ingezet op de koppeling van een combinatiefunctionaris aan meerdere verenigingen en/of scholen en zijn zij vaker verbinders. Specifiekere informatie over wat combinatiefunctionarissen doen en wat het oplevert, is te vinden in de volgende hoofdstukken, waarin scholen, sportverenigingen, culturele instellingen en combinatiefunctionarissen zelf reflecteren op het werk van de combinatiefunctionarissen.

2.4 Perspectief op buurtsportcoaches

In maart 2013 gaf ruim een derde van de gemeenten aan dat er in hun gemeenten al buurtsportcoaches actief zijn. In de overige gemeenten zit men midden in de fase van visie- en planvorming. Enkele gemeenten bevinden zich pas aan het begin in de oriëntatiefase en zullen later dit jaar bepalen op welke wijze de buurtsportcoaches precies worden aangesteld. De buurtsportcoaches die al zijn aangesteld, zijn tot op heden vaak bestaande professionals die nu een nieuwe baan hebben als buurtsportcoach. Soms zijn er nieuwe mensen aangenomen, die goed passen bij het gevraagde functieprofiel van de buurtsportcoach.

Waar de combinatiefunctionaris vooral gericht is op het organiseren van sportaanbod en netwerkopbouw, wordt de buurtsportcoach meer vraaggestuurd ingezet. De buurtsportcoaches hebben ook minder vaak en intensief een rol in het bewegingsonderwijs dan de combinatiefunctionarissen. Ze worden vaker breed voor de wijk ingezet. Bij deze inzet heeft de buurtsportcoach een meer coachende rol in plaats van een uitvoerende. Met de buurtsportcoach is er daarnaast een grotere focus op samenwerking tussen verschillende instellingen. Naast onderwijs, sport en cultuur moeten bruggen worden geslagen tussen bijvoorbeeld welzijnsorganisaties en verenigingen in buurten. Tot slot vindt bij de meeste gemeenten een verbreding plaats van doelgroepen. Slechts een enkele gemeente geeft aan zich echt specifiek dan voorheen te gaan richten op inactieve doelgroepen.

De gemeenten geven aan dat combinatiefunctionarissen vooral communicatief sterk moeten zijn. Ze moeten goed in staat zijn om contacten te onderhouden en om verbindingen te leggen tussen organisaties in de buurt. Het is dan ook van belang dat zij samenwerking kunnen realiseren, aldus de gemeenten. Hier en daar wordt gezegd dat de professionaliteit van de combinatiefunctionarissen belangrijker wordt nu ze meer gaan functioneren op wijkniveau. De buurtsportcoaches moeten door alle verschillende partijen serieus worden genomen. Hiervoor is een bepaalde uitstraling, ervaring en denk-/werkniveau van groot belang.

2.5 Gemeentelijke betrokkenheid bij Sportimpuls

Sportaanbieders worden door de Sportimpuls uitgedaagd vanuit hun eigen ambities projecten op te pakken. Ze moeten zelf nadenken over ideeën en plannen. Dat vinden gemeenten positief. De gemeenten, die kort na de tweede aanvraagronde Sportimpuls zijn gesproken, vinden het ook positief dat kan worden gekozen uit bestaande interventies. Door bij de Sportimpuls de vraag van lokale sportaanbieders centraal te stellen, wordt wel het risico gelopen dat ideeën en plannen niet optimaal aansluiten op het gemeentelijk beleid. Verschillende gemeenten hebben het gevoel dat ze door de wijze waarop de aanvraagprocedure van de Sportimpuls is ingericht, buiten spel worden gezet. Hier zijn ze dan ook kritisch over. Een aantal gemeenten heeft zich pro-actief bij de Sportimpuls opgesteld door zelf informatie te verspreiden en actief mee te denken met potentiële aanvragers (Cevaal & Van der Sluis, 2013).

3. Effecten van de Brede impuls

In dit hoofdstuk beschrijven we de inzet en de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen ‘oude stijl’ en de combinatiefunctionarissen met een bredere inzet (hierna buurtsportcoaches genoemd) binnen de achttien gemeenten. Ook bespreken we de betekenis van de inzet van deze professionals vanuit het perspectief van betrokken scholen, sportorganisaties, culturele instellingen en overige organisaties. Om de resultaten in de juiste context te kunnen plaatsen start iedere paragraaf met een korte beschrijving van achtergrondgegevens van de respondenten. De voorlaatste paragraaf van dit hoofdstuk geeft de doelstellingen van de inzet van de professionals weer. Het hoofdstuk sluit af met een algemene conclusie. Indien relevant, maken we onderscheid tussen de verschillende tranches. Ter verduidelijking vullen we de tekst hier en daar aan met citaten uit de interviews (cursief weergegeven).

3.1 De inzet van de combinatiefunctionaris en buurtsportcoach vanuit het eigen perspectief

In deze paragraaf spreken we zowel wanneer we de combinatiefunctionaris als wanneer we de buurtsportcoach bedoelen, over professionals. In de meeste gevallen rapporteren we echter apart over beiden.

3.1.1 Achtergrondgegevens van de professionals

De vragenlijst is door 247 professionals ingevuld; de meerderheid van hen is werkzaam als combinatiefunctionaris (89%, tabel 3.1), elf procent (28 professionals) is werkzaam als buurtsportcoach of gaat als buurtsportcoach aan het werk. Van deze 28 (toekomstige) buurtsportcoaches zijn er zeven afkomstig uit de eerste tranche, achttien uit de tweede tranche en drie uit de derde/vierde tranche.

Zes procent van alle professionals was eerder werkzaam als combinatiefunctionaris en is nu buurtsportcoach. Tussen de verschillende tranches zien we verschillen met betrekking tot de inzet van combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches. Met name de gemeenten uit tranche 2 lijken de transitie te maken van combinatiefunctionaris naar buurtsportcoach.

Tabel 3.1 Inzet van professionals, in totaal en naar verschillende tranche, professionals (in procenten)

Functie	Totaal n=247	Tranche 1 n=151	Tranche 2 n=57	Tranche3/4 n=39
Werkzaam als combinatiefunctionaris	89	95	68	92
Werkzaam als buurtsportcoach	5	3	12	5
Voorheen werkzaam als combinatiefunctionaris maar nu ingezet als buurtsportcoach	6	2	19	3

Op basis van de interviews kunnen we deze cijfers nader toelichten. De eerste-tranche gemeenten kiezen er over het algemeen voor om de huidige combinatiefunctionarissen hetzelfde werk te laten doen en aanvullend de buurtsportcoach als een nieuwe functie in te zetten, met een andere opdracht en soms ook bij andere werkgevers.

In de tweede tranche wordt er in het algemeen voor gekozen om bestaande combinatiefunctionarissen aan te vullen met nieuwe buurtsportcoaches, waarbij soms (een deel van) de ‘oude’ combinatiefunctionarissen een breder takenpakket en doelgroep krijgen.

In derde- en vierde-tranchegemeenten gaat het om slechts enkele fte’s; zij hebben pas vrij recent combinatiefunctionarissen aangesteld en hebben vaak te maken met beperkte capaciteit op beleidsniveau. Hierdoor is een wijziging richting buurtsportcoaches bij deze gemeenten wellicht minder waarschijnlijk en minder snel dan bij tweede-tranchegemeenten. Het aantal buurtsportcoaches dat in deze tranches heeft gereageerd, kan ook lager zijn omdat er simpelweg minder mensen zijn benaderd.

Combinatiefunctionaris tweede tranche:

“Vanaf februari 2013 is de naamswijziging van combinatiefunctionaris naar buurtsportcoach. Vanaf september 2013 zullen de echte wijzigingen op inhoud komen, dan worden er minder gymlessen gegeven. De combinatiefunctionaris als vakleerkracht gaat weg, vanaf september wordt de buurtsportcoach meer ondersteuner.”

De gemiddelde leeftijd van de ondervraagde professionals is 35 jaar (modus is 25). De combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches die werkzaam zijn in derde- en vierde-tranchegemeenten zijn gemiddeld vijf jaar jonger. Driekwart van de combinatiefunctionarissen heeft een opleiding op hbo-niveau of hoger. Twee derde van de buurtsportcoaches heeft een hbo-opleiding (geen wo-opleiding). Onder de respondenten zijn iets meer mannen dan vrouwen (55% vs. 45%).

De combinatiefunctionarissen hebben gemiddeld een aanstelling van 24,2 uur. De aanstelling van de buurtsportcoach is een aantal uren meer (tabel 3.2), maar dit gemiddelde is gebaseerd op een laag aantal (n=28). Bij drie (van de zes) gemeenten uit de tweede tranche en één gemeente uit de eerste tranche ligt het gemiddeld aantal uren van de aanstelling onder de twintig uur.

Tabel 3.2 Gemiddelde aanstelling in uren per week naar functie en tranche, professionals (in procenten)

Omvang aanstelling	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3/4
Als combinatiefunctionaris (n=234)	24,2	25	21,7	24,5
Als buurtsportcoach (n=28)	30,5	26,1	31,7	33,3

Bij twaalf van de achttien gemeenten lopen één of meer projecten die subsidie krijgen vanuit de Sportimpuls. Een vijfde van de combinatiefunctionarissen die de vragenlijst hebben ingevuld, geeft aan bij een Sportimpuls-project betrokken te zijn (tabel 3.3). Een kwart van hen weet het niet, ruim de helft is niet bij zo’n project betrokken (Cevaal & Van der Sluis, 2013). Tussen de drie tranches is er nauwelijks verschil in betrokkenheid.

Tabel 3.3 Betrokkenheid combinatiefunctionarissen bij Sportimpuls-projecten, in totaal en naar verschillende tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten)

Functie	Totaal	Tranche 1 n=142	Tranche 2 n=50	Tranche 3/4 n=30
Betrokken bij project van Sportimpuls	19	18	20	19
Niet betrokken bij project van Sportimpuls	55	55	56	53
Onbekend	26	27	24	28

Twee buurtsportcoaches geven aan bij een project van de Sportimpuls betrokken te zijn.

Combinatiefunctionaris sport:

“Er is nu (mei 2013) een sportmakelaar, die heeft meer de aanjaagtaak om mogelijk toch meer beleidsachtige vragen te kunnen beantwoorden. We hebben wel een rol gekregen in de sportimpuls, we worden hier een aantal uren op ingezet.”

3.1.2 De werkzaamheden van de professionals

De vragen die aan de buurtsportcoaches zijn gesteld, zijn, gezien de korte periode waarin ze pas werkzaam zijn, met name inventariserend van aard. Op de werkzaamheden van de combinatiefunctionarissen en de opbrengsten van hun inzet wordt wel uitvoeriger ingegaan.

Sectoren waarin professionals werkzaam zijn

Driekwart van de professionals die de vragenlijst hebben beantwoord, is werkzaam in de sportsector, eveneens driekwart wordt ingezet voor het onderwijs (tabel 3.4). Relatief gezien zijn de professionals uit de eerste-tranchegemeenten wat vaker werkzaam in de sportsector (82%), in de derde-/vierde-tranchegemeenten zijn zij iets vaker dan bij de andere tranches werkzaam in de sector kunst en cultuur (22%).

Tabel 3.4 Sectoren waarin de professional werkzaam is (in procenten)

Werkzame sectoren	Combinatiefunctionaris (n=247) %
Sportsector	78
Onderwijs	76
Buurtvoorziening	15
Kunst en cultuur	12
Welzijn	11
Kinderopvang	8
(Jeugd)zorginstelling	3
Bedrijfsleven	2
Ouderenvoorziening	1
Gezondheidscentrum	1
Anders	2

Een derde van de combinatiefunctionarissen geeft aan in één sector werkzaam te zijn, bijna de helft van de combinatiefunctionarissen is werkzaam in twee sectoren. De verdeling van de meest voorkomende combinaties is weergegeven in tabel 3.5.

Tabel 3.5 Meest voorkomende (combinaties van) sectoren, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=234)

	%
Onderwijs en sport	34
Alleen sport	15
Alleen onderwijs	11
Onderwijs, sport en buurt	6
Onderwijs en cultuur	4

Bijna alle buurtsportcoaches worden ingezet voor de sportsector (26 van de 28, niet in tabel). De buurtsportcoaches combineren veelal twee (n=12) of drie (n=7) sectoren. Meest voorkomend daarbij zijn de combinatie sport – onderwijs en sport – de buurt. Vier buurtsportcoaches zijn in één sector werkzaam, de resterende vijf buurtsportcoaches combineren vier of vijf sectoren.

Werkzaamheden van de combinatiefunctionaris (algemeen)

Eerder zagen we dat een groot deel van de combinatiefunctionarissen wordt ingezet voor onderwijs, sport en cultuur. De vraag wat in algemene zin de taken van de combinatiefunctionaris zijn bij de betrokken organisaties, levert het volgende beeld op (tabel 3.6). Binnen de sportverenigingen ligt de nadruk op het organiseren van activiteiten, het leggen van samenwerkingsverbanden en het coördineren (afstemmen van mensen en activiteiten).

Binnen de tranches zien we een paar opvallende verschillen (zie bijlage bij hoofdstuk 3, tabel B 3.1). Het in de vorige rapportage geconstateerde verschil in nadruk op de uitvoering van activiteiten binnen de eerste-tranche gemeenten, houdt bij de sportverenigingen nog steeds stand: binnen de eerste tranche gemeenten biedt driekwart van de combinatiefunctionarissen activiteiten aan, bij de andere tranches is dit bijna de helft. Ten opzichte van de andere tranches ondersteunen combinatiefunctionarissen uit de eerste tranche ook meer technisch kader, zoals trainers en dergelijke. Ten opzichte van de tweede tranche houden ook meer combinatiefunctionarissen uit de eerste tranche zich bezig met coördinatie en organisatie. Combinatiefunctionarissen uit de tweede tranche bieden minder vaak organisatorische ondersteuning dan de overige tranches.

Binnen het onderwijs ligt de nadruk op het uitvoeren/aanbieden van activiteiten. Ook het organiseren en coördineren, en het leggen van samenwerkingsverbanden omvat een groot deel van de werkzaamheden binnen het onderwijs. Tussen de tranches zien we dat het organiseren iets minder nadruk heeft in tranche 1, in tranche 3/4 wordt meer nadruk gelegd op het opleiden van docenten en medewerkers/vrijwilligers dan bij de andere twee tranches (zie bijlage tabel B 3.2).

Combinatiefunctionaris:

“Dagelijkse werkzaamheden zijn ondersteuning in het bewegingsonderwijs; tijdens schooltijd geeft de combinatiefunctionaris gymles ondersteuning [...] Deze ondersteuning duurt ongeveer een jaar per school. In deze ondersteuning wordt niet veel zelf lesgeven, maar worden vooral de docenten ondersteund.”

“Daarnaast zijn er sportspecifieke lessen waarbij wordt aangegeven hoe docenten dat leuk en verantwoord zelf kunnen aanbieden. Daarnaast organiseren de functionarissen bijna dagelijks naschools sport- en cultuuraanbod. Dit doen ze in samenwerking met zoveel mogelijk sportverenigingen... De combinatiefunctionaris is meestal wel de hoofdlesgever en de vereniging vult meer specifiek de sport in. Tot slot zijn er losse evenementen zoals de nationale sportweek en zomer projecten.”

Bij de culturele organisaties waar de combinatiefunctionarissen werkzaam zijn, ligt de nadruk op het leggen van samenwerkingsverbanden en het coördineren en organiseren.

Combinatiefunctionaris:

“De combinatiefunctionaris cultuur is een soort makelaar/coördinator/organisator die partijen bij elkaar brengt en vraag en aanbod tussen partijen matcht. Bijvoorbeeld tussen scholen en het wijkcentrum/de muziekschool.”

Bijna de helft van de cultuurcoaches biedt ook daadwerkelijk activiteiten aan. Tussen de tranches zijn er qua werkzaamheden geen verschillen.

Tabel 3.6 Activiteiten waar combinatiefunctionarissen voor worden ingezet, combinatiefunctionarissen (in procenten en aantallen^a)

	Taken op de sportvereniging n=182 in %	Taken op school n=172 in %	Taken op de culturele organisatie n=25 in aantallen
Organiseren (organiseren en plannen van activiteiten/aanbod)	77	67	17
Samenwerkingsverbanden leggen of verbeteren	74	63	19
Coördineren (afstemmen van mensen en activiteiten)	74	60	17
Uitvoeren (aanbieden van activiteiten)	67	76	11
Ondersteunen (van trainers/medewerkers/docenten/vrijwilligers)	57	45	8
Ondersteunen (bestuurders/organisatorisch)	49		
Opleiden van trainers/coaches, voor school en cultuur: medewerkers/vrijwilligers	49	23	2
Geen taak	10		
Anders, namelijk	3	2	1

a Vanwege het lage aantal worden hier niet de percentages maar de aantallen weergegeven.

Werkzaamheden van de combinatiefunctionaris (specifiek)

De meerderheid van de combinatiefunctionarissen die voor het onderwijs worden ingezet, werkt samen met een of meer scholen uit het reguliere basisonderwijs (tabel 3.7). 40 procent van hen werkt samen met een of meer scholen uit het regulier voortgezet onderwijs. Een derde van hen werkt samen met een of meer scholen uit het speciaal basisonderwijs. Meer dan de helft van de combinatiefunctionarissen uit de derde en vierde tranche is betrokken bij laatstgenoemde type onderwijs.

Met andere typen scholen wordt minder samengewerkt (13%-17 %). De categorie andere scholen betrof scholen uit het hbo en een cultuurprofiel school.

Vertegenwoordiger school:

“Binnen het speciaal onderwijs wordt ook nadrukkelijk gewerkt aan deskundigheidsbevordering. Er wordt één les door de vakleerkracht gegeven en één les door de groepsleerkracht. Dat wordt gedaan aan de hand van een methode zodat ook de groepsleerkracht een goede les kan geven.”

Gemiddeld werkt een combinatiefunctionaris met meer dan acht basisscholen samen, ruim drie daarvan zijn brede scholen (tabel 3.7).⁶ In de tranches 3 en 4 is, vergeleken met de tranches 1 en 2, een lager percentage een brede school. Binnen de andere schooltypen dan regulier basisonderwijs liggen de aantallen waarmee wordt samengewerkt, beduidend lager. Tussen de verschillende tranches zijn hierin geen significante verschillen.

Tabel 3.7 Scholen waarmee wordt samenwerkt, combinatiefunctionarissen die met een school samenwerken (in procenten, n=173)

	Percentage combinatiefunctionarissen dat samenwerkt	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	93	8.5	3.2
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	34	1.6	<1
School uit speciaal onderwijs (so)	13	2.3	<1
School uit regulier voortgezet onderwijs	40	3.4	<1
School uit speciaal voortgezet onderwijs	17	1.6	<1
School uit middelbaar beroepsonderwijs	16	1.8	<1
School uit ander onderwijs	2	1.4	<1

⁶ Een brede school is een school die ‘een bredere maatschappelijke functie heeft dan die van onderwijsgever alleen, en daarbij structureel samenwerkt met instellingen voor welzijn, zorg, kinderopvang, sport en/of cultuur en samen met die voorzieningen zorg draagt voor een substantiële uitbreiding van het aanbod. In Oomen et al, 2009.

Sportactiviteiten en school

Een derde van de combinatiefunctionarissen biedt enkele keren per jaar sportactiviteiten aan onder schooltijd (gymles niet meegerekend). Bijna een vijfde doet dit maandelijks, bijna een vijfde wekelijks en een op de tien combinatiefunctionarissen dagelijks (tabel 3.8). Ruim de helft van de combinatiefunctionarissen is zowel uitvoerend als coördinerend bij deze activiteiten betrokken.

Binnen de tranches zien we qua frequentie geen significant verschil (tabel B 3.3 in bijlage). Er is echter wel een verschil in de betrokkenheid bij deze activiteiten: combinatiefunctionarissen uit tranche 1 geven vaker dan de andere tranches aan de activiteiten alleen uit te voeren en combinatiefunctionarissen uit tranche 2 geven vaker aan de activiteiten alleen te coördineren.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Het is belangrijk om verenigingen de gelegenheid te bieden om ook tijdens schooltijd een eerste introductie te doen van de sport/culturele activiteit. Dat vormt dan de basis voor vervolgaanbod.”

Het naschoolse sportaanbod vindt vaker plaats. Een kwart van de combinatiefunctionarissen is daarmee dagelijks bezig, ruim een derde wekelijks. De frequentie ligt binnen de eerste-tranchegemeenten duidelijk hoger, 30 procent van de combinatiefunctionarissen biedt dagelijks naschools sport aan (9% bij tranche 2 en 14% bij tranche 3). In tranche 2 vindt dit aanbod significant vaker maar een paar keer per jaar plaats (bijlage bij hoofdstuk 3, tabel B 3.4). De helft van de combinatiefunctionarissen is zowel uitvoerend als coördinerend bij de naschoolse sportactiviteiten betrokken. In tranche 1 is men vaker dan bij de andere tranches alleen uitvoerend betrokken, in de tranches 3 en 4 vaker gecombineerd (niet in tabel).

Combinatiefunctionaris:

“Daarnaast organiseren we bijna dagelijks naschools sport en cultuur aanbod. Dit doen we in samenwerking met zoveel mogelijk sportverenigingen. Veel sportverenigingen zijn enthousiast en betrokken.”

Combinatiefunctionaris:

“Ik verzorg vier dagen per week naschools aanbod. Dit wordt door de gemeente met een matchingsprogramma georganiseerd. Daarnaast geef ik ook vanuit de sportvereniging zelf clinics op school. [...] Ik verzorg naschools aanbod vanuit de sportvereniging.”

Ruim een derde van de combinatiefunctionarissen biedt enkele keren per jaar activiteiten aan op de sportvereniging, een vijfde doet dit maandelijks of wekelijks. Combinatiefunctionarissen uit de eerste tranche bieden dit type activiteit frequenter aan dan de overige tranches (bijlage bij hoofdstuk 3, tabel B 3.5). Combinatiefunctionarissen uit tranche 2 lijken dit type activiteit grotendeels alleen te coördineren.

Tabel 3.8 Betrokkenheid in afgelopen jaar bij sportactiviteiten voor leerlingen van een school naar locatie, de gymles niet meegerekend, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=182)

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Op de sportvereniging
Nooit	13	5	10
1 x per jaar	3	2	4
Enkele keren per jaar	31	17	38
(Vrijwel) maandelijks	22	12	21
(Vrijwel) wekelijks	18	38	19
(Vrijwel) dagelijks	10	24	5
Anders	2	1	1
Weet niet	1	1	1

Eerder zagen we dat een combinatiefunctionaris met meerdere scholen samenwerkt. Dat hij of zij dagelijks naschools sportaanbod realiseert, impliceert daarom niet dat men op schoolniveau ook daadwerkelijk een dagelijks sportaanbod heeft. Wat de inzet van de combinatiefunctionaris voor de betrokken scholen betekent, wordt verderop besproken in paragraaf 3.2.

Specifieke sportactiviteiten op en rond school

40 procent van de combinatiefunctionarissen die samenwerken met een school is niet betrokken bij de gymles (tabel 3.9). Dit geldt voor bijna de helft van de combinatiefunctionarissen uit de eerste tranche (46%), bij de overige tranches is dit een kwart en een derde.

29 procent van de combinatiefunctionarissen geeft zelfstandig gymles aan de kinderen, van hen is de helft tevens vakleerkracht lichamelijke opvoeding. Dit laatste percentage is hoger onder combinatiefunctionarissen uit de tweede tranche. Zeventien procent biedt ondersteuning aan de leerkracht tijdens de gymles (dit percentage is hoger onder combinatiefunctionarissen uit de tranches 3 en 4), dertien procent geeft aan anders betrokken te zijn bij de gymles. De meerderheid van hen verzorgt clinics/kennismakingslessen tijdens de gymles.

Tabel 3.9 Wijze waarop combinatiefunctionaris betrokken is bij gymles, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=181))

	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3
Niet betrokken bij de gymles	40	46*	25	32
Geeft zelfstandig gymles en is tevens als vakleerkracht l.o. werkzaam	14	9	34*	14
Geeft zelfstandig gymles maar is niet tevens vakleerkracht l.o.	15	16	22	7
Ondersteunt leerkracht(en) tijdens gymles	17	12	16	36*
Anders betrokken bij gymles	13	17	3	11

* Significant afwijkend ten opzichte van de andere tranches.

Van de combinatiefunctionarissen die niet bij de gymles betrokken zijn, geeft 81 procent aan dat er op de scholen een vakleerkracht lichamelijke opvoeding aanwezig is. De overige negentien procent geeft aan dit niet te weten.

Gevraagd naar specifieke sportactiviteiten blijken de combinatiefunctionarissen voor schoolkinderen het meest frequent clinics of kennismakingslessen te verzorgen. Een specificering is te vinden in de bijlage bij hoofdstuk 3, tabel B 3.6.

Combinatiefunctionaris:

“Op scholen kunnen ze kiezen tussen ondersteuning bij de gymles of naschoolse activiteiten. En dan kiezen ze toch voor de reguliere lessen in eigen tijd en niet voor extra uren naschools. Dat kost namelijk extra tijd, want ze worden verplicht om daarbij aanwezig te zijn. Dat geldt trouwens ook voor de gymlessen. We ondersteunen alleen scholen die een groepsleerkracht laten meedraaien met onze lessen, zodat ze de tweede les zelf kunnen geven.”

Sportactiviteiten voor kinderen via andere organisaties

Twee derde van de combinatiefunctionarissen is betrokken bij sportactiviteiten die worden aangeboden aan kinderen van een NSO/BSO of kinderen in een aandachtswijk (tabel 3.10). Combinatiefunctionarissen uit de tranches 3 en 4 geven vaker dan combinatiefunctionarissen uit tranche 1 aan nooit activiteiten aan te bieden aan kinderen uit een aandachtswijk (59% vs. 29%). Dit is begrijpelijk, gezien de aard van de betrokken gemeenten. In de tranches 1 en 2 geeft een hoger percentage aan nooit samen te werken met een organisatie voor NSO/BSO (resp. 36% en 44% t.o.v. 14% in de tranches 3/4). Het frequentst worden activiteiten in bepaalde buurten aangeboden, bijna een derde doet dit wekelijks, een vijfde dagelijks. Een kwart van de combinatiefunctionarissen werkt minimaal wekelijks samen met een organisatie voor NSO/BSO. Met een welzijnsorganisatie wordt minder vaak samengewerkt.

Tabel 3.10 Betrokkenheid afgelopen jaar bij sportactiviteiten aangeboden aan verschillende groepen kinderen, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=180)

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijns-organisatie	Andere organisatie n=5
Nooit	34	21	37	48	
1x per jaar	3	3	3	7	3
Enkele keren per jaar	22	17	12	16	
(Vrijwel) maandelijks	3	8	5	4	1
(Vrijwel) wekelijks	26	29	21	8	
(Vrijwel) dagelijks	9	18	16	7	1
Weet niet	2	3	6	9	

De combinatiefunctionaris en de sportorganisatie

Gemiddeld werken de combinatiefunctionarissen (n=182) samen met ruim zeven sportverenigingen (niet in tabel). Dit gemiddelde varieert sterk al naar gelang de tranches; in tranche 1 werkt de combinatiefunctionaris gemiddeld met vier verenigingen samen, in de overige tranches ligt het gemiddelde op ruim twaalf sportorganisaties. De meest genoemde sporten zijn veldvoetbal (43%), tennis, vecht- en verdedigingssporten, gymnastiek/turnen, volleybal, korf- en basketbal (25%).

Een deel van hun werkzaamheden is hiervoor al aan bod gekomen. Maar wat levert hun inzet de verenigingen concreet op? Volgens de combinatiefunctionarissen zelf is met name het aantal

jeugdleden gestegen (74%, tabel 3.11). Hierbij is niet gevraagd naar absolute aantallen. Bijna de helft ziet ook een stijging van het aantal allochtone leden, rond een derde ziet een stijging van inactieven en mensen met een lage sociaal economische status (SES).

Combinatiefunctionaris:

“We proberen de vereniging richting de scholen en gymles te krijgen en te verbinden aan naschools aanbod. Zo proberen we via kennismaking met de scholen kinderen toe te leiden naar lidmaatschap bij de vereniging. Dit levert veel nieuwe leden op en is een prachtige manier om de vereniging te helpen.”

Combinatiefunctionarissen uit tranche 1 zien ten opzichte van de overige tranches vaker een stijging van het aantal jeugdleden en het aantal leden van allochtone afkomst. Ten opzichte van alleen tranche 3 zien zij tevens vaker een stijging van het aantal leden met een lage SES.

Tabel 3.11 Percentage combinatiefunctionarissen dat aangeeft in hoeverre het aantal leden bij de sportvereniging al dan niet is veranderd door hun komst, naar verschillende doelgroepen (in procenten, n=178)

	Jeugd	In-actieven	Lage SES	Alloch-tonen	Gehandicapten/ chronische aandoening	Ouderen
Het aantal is afgenomen	2	2				1
Het aantal is min of meer gelijk gebleven	7	10	11	12	13	12
Het aantal is toegenomen	74	33	29	44	16	12
N.v.t.	6	20	24	18	48	53
Weet niet	11	35	35	26	24	22

Verderop in deze rapportage bespreken we in hoeverre de sportverenigingen zelf een stijging van hun ledental zien door de inzet van de combinatiefunctionaris (paragraaf 3.3.2).

De cultuurcoach (combinatiefunctionaris voor cultuur) en school

De cultuurcoaches (n=25) werken het meest samen met organisaties voor cultuur, beeldende kunst en vormgeving, amateurkunst en cultuureducatie en muziek en (muziek) theater.

Vanwege de lage aantallen kunnen we geen harde conclusies verbinden aan de uitkomsten. (Ruim) de helft van de cultuurcoaches is minimaal maandelijks betrokken bij culturele activiteiten die op school worden georganiseerd (tabel 3.12). Buiten school bieden zij minder frequent activiteiten aan schoolkinderen aan.

Tabel 3.12 Aantal keren dat culturele activiteiten zijn aangeboden aan leerlingen van een school, cultuurcoaches (in aantallen)

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit	5	1	2
1 x per jaar	1	1	2
Enkele keren per jaar	4	9	11
(Vrijwel) maandelijks	4	4	5
(Vrijwel) wekelijks	9	9	5
(Vrijwel) dagelijks	2	1	

Combinatiefunctionaris:

“Cultuur gaat goed... Er wordt veel binnenschools gewerkt en scholen staan daar heel open voor. Daarnaast is het netwerk in een jaar tijd veel groter geworden. Daar is ook flink op ingezet dus dan is het mooi dat je resultaat hebt en dat organisaties enthousiast zijn om samen te werken.”

Ruim de helft (n=14) van de cultuurcoaches geeft aan de activiteiten op school alleen te coördineren. Zeven cultuurcoaches zijn zowel uitvoerend als coördinerend betrokken bij de activiteiten op school.

Qua activiteiten worden toneel en dans het meest aangeboden (beide naschools), gevolgd door muziek, een beeldende kunst en media-educatie.

Culturele activiteiten voor kinderen via andere organisaties

Ook de cultuurcoaches worden ingezet voor andere doelgroepen dan kinderen op school of binnen een culturele organisatie (tabel 3.13). Het frequentst werken zij samen met kinderen uit een bepaalde buurt of aandachtswijk. De betrokkenheid bij de activiteiten aan deze groepen kinderen lijkt vooral coördinerend te zijn (niet in tabel).

Tabel 3.13 Betrokkenheid bij culturele activiteiten aangeboden aan verschillende groepen kinderen, cultuurcoaches (in aantallen)

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijns- organisatie	Andere organisatie n=2
Nooit	7	2	4	9	
1 x per jaar	3	2	1	2	
Enkele keren per jaar	7	6	7	10	
(Vrijwel) maandelijks	5	7	4		1
(Vrijwel) wekelijks	2	3	4	2	
(Vrijwel) dagelijks	1	4	3		1
Weet niet		1	2	2	

Werkzaamheden van de buurtsportcoaches

Een eerste inventarisatie van de (vaak nog prille) werkzaamheden van de buurtsportcoaches laat zien dat zij het meest worden ingezet voor de doelgroep kinderen van 4-12 jaar (tabel 3.14), buurtbewoners en kinderen van 12-18 jaar (resp. 21, 11 en 10 van de 28 respondenten). Hun inzet lijkt verder vrij divers te zijn. Bij ‘andere doelgroep’ werden mensen met overgewicht en mensen met diabetes genoemd.

Dertien van de achttien buurtsportcoaches uit tranche 2 worden ingezet voor de doelgroep van 4-12-jarigen.

Tabel 3.14 Doelgroep(en) waarvoor de buurtsportcoaches worden ingezet naar tranche, buurtsportcoaches (in aantallen, n=28)

Doelgroep	Totaal ^a	Tranche 1 n=7	Tranche 2 n=18	Tranche 3 n=3
0 tot 4 jaar	8	3	3	2
4 tot 12 jaar	21	5	13	3
12 tot 18 jaar	10	2	5	3
18 tot 35 jaar	7	1	3	3
35 tot 55 jaar	6	1	3	2
55 tot 70 jaar	9	2	4	3
70 jaar of ouder	8	2	3	3
Mensen met een beperking	8	1	4	3
Buurtbewoners	11	1	7	3
Inactieven	9	2	4	3
Mensen uit het bedrijfsleven	2		1	1
Andere doelgroep	2	1	1	
Niet voor een specifieke doelgroep ingezet	2		2	

a Omdat er meerdere antwoorden mogelijk zijn tellen de totalen op tot meer dan 28.

Uit de gesprekken die met de gemeenten zijn gevoerd, is bekend geworden dat een deel van de buurtsportcoaches nog in de opstartfase van hun functie zit. Daarom is er een onderscheid gemaakt in vraagstelling naar werkzaamheden tijdens de opstartfase en uiteindelijke werkzaamheden (na de opstartfase).

Gevraagd naar de werkzaamheden tijdens de opstartfase van hun functie wordt het aanbieden/organiseren van sportactiviteiten het meest genoemd (tabel 3.15). Zeventien buurtsportcoaches konden meteen aan de slag, omdat ze de activiteiten die vanuit een andere functie waren ingezet, hebben voortgezet. Negen tot twaalf van hen hebben zich tijdens de opstartfase verdiept in het bestaande aanbod, de behoefte van de doelgroep en het enthousiasmeren van andere partijen en de doelgroep tot deelname aan de activiteiten.

Tabel 3.15 Werkzaamheden tijdens de opstartfase, buurtsportcoaches (n=28)

Werkzaamheden tijdens opstartfase	Aantal
Het aanbieden/organiseren van sportactiviteiten	21
Ik kon meteen aan de slag want ik heb de activiteiten die al eerder vanuit een andere functie zijn ingezet, voortgezet	17
In kaart brengen van het bestaande aanbod	12
Het enthousiasmeren van andere partijen voor deelname	11
Inventariseren van de behoefte van de doelgroep	10
Het enthousiasmeren van de doelgroep tot deelname aan activiteiten	9
Het maken van een buurtactieplan	3
Inzetten van de buurtscan	3
Inventariseren van de startpositie van de doelgroep (bijvoorbeeld door het afnemen van een fittest)	2
Anders	2

Na de opstartfase lijkt de prioriteit te liggen op het verbeteren van bestaande activiteiten, het verbinden met andere partijen en het aanbieden van nieuwe activiteiten (tabel 3.16). De helft van de buurtsportcoaches initieert aanbod en draagt dat daarna over aan anderen.

Tabel 3.16 Werkzaamheden na de opstartfase, buurtsportcoaches (n=28)

Werkzaamheden na de opstartfase	Aantal
Het verbeteren van bestaande activiteiten	22
Het leggen van verbindingen met andere partijen	21
Het aanbieden van nieuwe activiteiten	19
Het initiëren van aanbod, en dit daarna overdragen aan de doelgroep of maatschappelijke organisatie(s)	14
Het signaleren van mogelijke problemen/behoefte die spelen bij de doelgroep	10
Het signaleren van mogelijke problemen die spelen in de buurt	7
Dat is nog niet duidelijk	1

Zoals eerder opgemerkt, zijn de buurtsportcoaches combinatiefunctionarissen met een bredere inzet. Gevraagd naar de praktijk geven tien van de 28 buurtsportcoaches aan dat er binnen de organisatie alleen een buurtsportcoach betrokken is. Zeven buurtsportcoaches zetten het eerdere werk van de combinatiefunctionaris voort. Zes buurtsportcoaches geven aan dat zij duidelijk ander werk doen dan de combinatiefunctionaris, twee geven aan voor andere doelgroepen te worden ingezet. Vijf buurtsportcoaches doen min of meer hetzelfde werk als de combinatiefunctionaris.

3.2 Het onderwijsperspectief

In de vorige paragraaf beschreven we de activiteiten van de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches vanuit hun eigen perspectief. In deze paragraaf zien we wat hiervan op schoolniveau de resultaten zijn. De paragraaf begint met een beschrijving van de scholen die de vragenlijst hebben ingevuld, vervolgens beschrijven we de resultaten die men op schoolniveau ervaart.

3.2.1 Achtergrondgegevens van de aan het onderzoek deelnemende scholen

In totaal hebben 195 scholen de vragenlijst geheel ingevuld. Bij negen van deze scholen is alleen een buurtsportcoach betrokken, bij 156 scholen alleen een combinatiefunctionaris en bij 30 scholen beide (tabel 3.17).

Driekwart van de scholen die een vragenlijst hebben ingevuld, is een reguliere basisschool, veertien procent is een reguliere school uit het voortgezet onderwijs.

Tabel 3.17 Type school waarvoor vragenlijst is ingevuld, scholen met combinatiefunctionaris (in procenten, n=187)

Type school	%
Regulier basisonderwijs	76
Regulier voortgezet onderwijs	14
Speciaal basisonderwijs (sbo)	4
Speciaal onderwijs (so)	3
Speciaal voortgezet onderwijs	2
Middelbaar beroepsonderwijs	1

Bijna de helft van deze scholen (48%) is een brede school. Dit percentage is onder scholen uit de eerste en tweede tranche hoger dan onder scholen uit de overige tranches (resp. 56%, 62% en 22%). Bijna een kwart van deze scholen heeft minder dan 150 leerlingen, de scholen uit de tranches 3 en 4 zijn vaker klein dan bij de overige tranches. Ruim een derde van de scholen heeft 150 tot 300 leerlingen, de overige scholen zijn groter. Scholen uit de derde/vierde tranche liggen minder vaak in een aandachtwijk (10% vs. 48% tranche 1 en 28% tranche 2).

Op ruim twee derde van de scholen is een vakleerkracht voor lichamelijke opvoeding aanwezig. Op scholen uit tranche 1 is dit percentage hoger dan bij de overige tranches (resp. 85%, 52% en 45%).

Bij 93 procent van de scholen zijn er één (of meer) combinatiefunctionaris(sen) voor sport betrokken. 55 van deze scholen (29%) geven aan niet te weten om hoeveel combinatiefunctionarissen het gaat. Bij twee derde van de scholen die dat wel weten, is er één combinatiefunctionaris voor sport betrokken, bij een vijfde twee (niet in tabel). De overige scholen hebben meer combinatiefunctionarissen (voornamelijk uit tranche 1). Het gemiddeld aantal combinatiefunctionarissen voor sport ligt (bij de scholen die dat wel weten) per school op 1,65 (tabel 3.18).

Gemiddeld werken de scholen met ruim zes sportverenigingen samen, dit is onder scholen uit de eerste tranche hoger dan in de andere tranches. De meest voorkomende sporten hierbij zijn (aflopend van 51% naar 30%): veldvoetbal, vecht- en verdedigingssporten, danssport, tennis, gymnastiek en turnen, volleybal, korfbal en hockey.

Bij 28 procent van de scholen is een cultuurcoach betrokken. Het gemiddeld aantal cultuurcoaches per school ligt op 1,32 (27 scholen wisten niet hoeveel cultuurcoaches bij de school betrokken zijn). Gemiddeld werken de scholen met drie culturele organisaties samen, waarbij bibliotheek, dans en beeldende kunst en vormgeving het meest worden genoemd.

Tabel 3.18 Gemiddeld aantal met betrekking tot samenwerking met school, scholen

Gemiddeld aantal	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3/4
Combinatiefunctionarissen voor: sport per school (n=118)	1,65	1,86	1	1,48
voor cultuur per school (n=22)	1,32	1,54	1	1
Sportorganisaties waarmee wordt samengewerkt (n=172)	6,4	7,2	5,1	5,3
Culturele organisaties waarmee wordt samengewerkt (n=49)	3	3	3,3	2,8

Het aantal combinatiefunctionarissen dat bij een school betrokken is, zegt nog niets over het aantal uren dat een school gebruik kan maken van zijn of haar inzet. Vandaar dat tevens is gevraagd naar het aantal uren dat er bij een school per week gemiddeld een combinatiefunctionaris betrokken is (tabel 3.19).

Gemiddeld is een combinatiefunctionaris voor sport bijna negen uur per week voor een school beschikbaar. De ureninzet voor scholen in tranche 1 ligt echter wel beduidend hoger dan bij de andere tranches. Qua uren worden de cultuurcoaches minder ingezet (gemiddeld ruim drie uur per week per school). Het relatief hoge gemiddelde onder scholen uit tranche 2 komt doordat één school voor 32 uur per week een cultuurcoach heeft.

Tabel 3.19 Gemiddeld totaal aantal uren per week betrokkenheid combinatiefunctionarissen bij de school,, naar sector en tranche, scholen

Gem. aantal uren	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3/4
Sport	n=118 8,8	n=74 11	n=17 4	n=27 5,7
Cultuur	n=22 3,4	n=13 2,1	n=5 8,2	n=4 1,8

3.2.2 De aangeboden activiteiten aan school (schoolniveau)

De landelijke doelstellingen vanuit de ‘oude’ Impuls zetten in op het stimuleren van een dagelijks sportaanbod op en rond school en het stimuleren van het vertrouwd raken van de jeugd met een of meer kunst- of cultuurvormen. Deze paragraaf beschrijft hoe vaak er daadwerkelijk sport- en culturaanbod is per school, waaruit dat aanbod bestaat en welke rol de combinatiefunctionaris hierbij vervult.

Sportaanbod op school

De helft van de scholen biedt enkele keren per jaar onder schooltijd sportactiviteiten aan de leerlingen aan (gymles niet meegerekend, tabel 3.20). Naschools sportaanbod wordt frequenter aangeboden. Ruim een kwart van de scholen heeft wekelijks naschools sportaanbod, 17 procent heeft dat dagelijks. Deze percentages liggen beduidend hoger bij scholen uit tranche 1 (daar heeft 40% wekelijks naschools aanbod en 28% dagelijks). Een vijfde van de scholen uit de tranches 3/4 heeft nooit naschoolse activiteiten voor hun leerlingen (in tranche 1 is dit 4%).

Het aanbieden van sportactiviteiten op de sportvereniging wordt minder vaak gedaan.

Tabel 3.20 Mate waarin de school sportactiviteiten aanbiedt aan leerlingen (gymles niet meegerekend), scholen (in procenten)

	Op school onder schooltijd n=168	Op school na schooltijd n=168	Op de sportvereniging n=166
Nooit	19	9	11
1 x per jaar	13	3	9
Enkele keren per jaar	51	33	48
(Vrijwel) maandelijks	5	9	9
(Vrijwel) wekelijks	7	27	8
(Vrijwel) dagelijks	2	17	1
Anders			1
Weet niet	4	2	11

De combinatiefunctionaris heeft een duidelijke rol bij deze sportactiviteiten. Bij twee derde van de sportactiviteiten onder schooltijd en bij de meeste activiteiten na schooltijd is meestal of altijd een combinatiefunctionaris betrokken (niet in tabel). Een hoger percentage scholen uit tranche 1 (61%) geeft aan dat de combinatiefunctionaris altijd betrokken is bij de naschoolse activiteiten (significant ten opzichte van de tranches 3 en 4) en de activiteiten op de sportvereniging (significant ten opzichte van overige tranches).

Meer dan de helft van de scholen ziet door de komst van de combinatiefunctionaris een stijging in het sportaanbod voor hun leerlingen op en rond school (tabel 3.21). Scholen uit de eerste tranche geven wat vaker dan de andere tranches aan dat het aanbod min of meer gelijk is gebleven in de afgelopen twaalf maanden. Dit impliceert mogelijk dat het aanbod zich daar in de loop van de jaren tot een stabiel niveau heeft ontwikkeld. De andere tranches doen minimaal een jaar korter mee aan de Impuls.

Tabel 3.21 Mate waarin sportaanbod voor de leerlingen van de school is veranderd door de komst van de combinatiefunctionaris, scholen (in procenten)

	Op school onder schooltijd n=128	Op school onder schooltijd n=147	Op de sportvereniging n=127
Aanbod is sterk afgenomen		1	1
Aanbod is licht afgenomen	2	1	1
Aanbod is min of meer gelijk gebleven	39	33	37
Aanbod is licht toegenomen	30	26	34
Aanbod is sterk toegenomen	23	36	17
Weet niet	5	2	11

Combinatiefunctionaris:

“We verzorgen lessen bewegingsonderwijs in het basisonderwijs. Daarnaast geven we inhoud aan de verlengde schooldag, na school kunnen kinderen kiezen voor een extra leermoment, daar zit ook sport en bewegen bij. Dan gaan we daar spelsporten aanbieden waarbij we hopen dat ze doorstromen naar de sportvereniging. Het aanbod voor de verlengde schooldag puur vanuit de buurtsportcoaches. Daarnaast is er ook club_extra voor kinderen die bewegen moeilijk vinden.”

Gevraagd naar specifieke activiteiten (bijlage bij hoofdstuk 3, tabel B 3.7) geven de scholen aan dat met name schoolsporttoernooien en kennismakingslessen/clinics het frequentst worden aangeboden. Een deel van de schoolsportverenigingen (op minder dan de helft van de scholen aanwezig) biedt wekelijks of dagelijks sportactiviteiten aan.

Bij de voorgaande bespreking van het aanbod is de gymles niet meegenomen. Op een derde van de scholen is de combinatiefunctionaris niet betrokken bij de gymles. Bijna driekwart van deze scholen heeft echter wel een vakleerkracht lichamelijke opvoeding.

Op eveneens (bijna) een derde van de scholen verzorgt de combinatiefunctionaris gymles en is hij/zij zelf ook vakleerkracht lichamelijke opvoeding op de school. Dit is met name het geval bij scholen uit tranche 1 (46%) en tranche 2 (25%). Bij scholen uit de tranches 3 en 4 geeft een groter deel zelfstandig gymles (20%), maar is daarnaast niet tevens vakleerkracht lichamelijke opvoeding op de school (bij tranche 1 is dit 2% en bij tranche 2 8%). Gemiddeld over alle tranches is dit acht procent.

Op twaalf procent van de scholen ondersteunt de combinatiefunctionaris de leerkracht bij de uitvoering van de gymles. Elf procent van de scholen geeft aan dat de combinatiefunctionaris op een andere manier is betrokken bij de gymles. Dit betreft meerdere keren het begeleiden van anderen (stagiaires, sportstudenten en dergelijke), het opzetten van een methodiek en het geven van kennismakingslessen.

De inzet van de combinatiefunctionaris wordt tijdens de interviews toegelicht. Het betreft soms ook een tijdelijke inzet om het niveau van de lessen te verhogen en de groepsleerkrachten bij te scholen.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Daarnaast hebben ze ook in de gymlessen ondersteund. Met aandacht voor regels, lesvormen, winnen en verliezen. Dus ook aandacht voor deskundigheidsbevordering van groepsleerkrachten.”

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Ze geven dus hulp bij de gymlessen. Dat betekent dat ze meedraaien in de les en de groepsleerkracht en de kinderen coachen.”

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Bij de school is een combinatiefunctionaris voor 0,2 fte aangesteld die alle sportlessen op school geeft. De groepsleerkrachten zijn daar wel maar krijgen op die manier een ander zicht op hun kinderen. De groepsleerkrachten op de school hebben ook niet meer (standaard) de bevoegdheid om gymlessen te mogen geven, dus daarmee biedt de combinatiefunctionaris uitkomst.”

Twee derde van de scholen ziet door de komst van de combinatiefunctionaris een stijging van de kwaliteit van de aangeboden sportactiviteiten. Een vijfde geeft aan dat de kwaliteit min of meer gelijk is gebleven. Niet iedere school heeft hier zicht op, negen procent van de respondenten geeft aan niet te weten of de kwaliteit is veranderd of gelijk gebleven.

Culturaanbod op en rond school

Omwille van de vergelijkbaarheid rapporteren we ondanks de lage aantallen (n=49) hier toch in percentages. (Bijna) de helft van de scholen heeft enkele keren per jaar aanbod van culturele activiteiten voor hun leerlingen op school, twee derde buiten de school (tabel 3.22). Bij ruim tien procent (zes scholen) is er wekelijks een cultureel aanbod.

Tabel 3.22 Aantal keren dat culturele activiteiten worden aangeboden aan leerlingen van de school, scholen (in procenten, n=49)

	Op school onder schooltijd	Op school na schooltijd	Buiten de school (andere locatie)
Nooit	8	12	4
1 x per jaar	8	6	6
Enkele keren per jaar	59	43	65
(Vrijwel) maandelijks	12	12	12
(Vrijwel) wekelijks	10	16	4
(Vrijwel) dagelijks		2	2
Weet niet	2	8	6

Lezen/bibliotheekbezoek, muziek en toneel zijn de meest aangeboden activiteiten onder schooltijd, na schooltijd worden vooral muziek, dans en toneel aangeboden. Op een andere locatie zijn toneel, dans en bibliotheekbezoek de drie meest genoemde activiteiten die aan de leerlingen worden aangeboden.

De scholen geven aan dat bij bijna de helft van de activiteiten onder en na schooltijd meestal of altijd een cultuurcoach is betrokken (niet in tabel). Het andere deel van de activiteiten vindt plaats zonder frequente inmenging van een cultuurcoach.

Bijna een derde van de scholen (n=13) ziet door de komst van de cultuurcoach een lichte stijging van het culturele aanbod onder schooltijd, vier scholen (9%) zien een sterke stijging. Twee vijfde van de scholen geeft aan dat dit aanbod min of meer gelijk is gebleven. Eenzelfde beeld zien we bij de naschoolse culturele activiteiten. Een wat duidelijkere stijging doet zich voor bij het culturele aanbod elders dan op school: de helft van de scholen ziet hierin een stijging.

Gevraagd naar veranderingen in de kwaliteit van het culturele aanbod geeft bijna de helft van de scholen aan dat de kwaliteit licht is verhoogd, een enkele school (n=3) ziet een sterke verhoging

van de kwaliteit. Tien scholen geven aan hier geen zicht op te hebben, de overige dertien scholen zien geen verandering in de kwaliteit van het aanbod.

Combinatiefunctionaris:

“De inzet op cultuur bij de scholen is in de afgelopen jaren veel structureler geworden, daarvoor was er ook al wel een en ander op projectbasis. Het in contact brengen van kinderen met cultuur is de belangrijkste meerwaarde. Dat je kinderen leert om naar zichzelf te kijken, om te verbinden met elkaar en naar buiten te treden.”

3.2.3 Inzet van de buurtsportcoach voor leerlingen van een school

33 scholen hebben aangegeven dat er een buurtsportcoach bij hun school betrokken is. De vragen naar het aantal en aantal uren betrokkenheid per week zijn door te weinig scholen ingevuld, waardoor we hierover geen uitspraken kunnen doen. De meeste scholen hebben namelijk aangegeven hier nog geen zicht op te hebben of zich in de oriënterende fase te bevinden. Ook over het aantal dagen dat er een buurtsportcoach wordt ingezet, is nog onduidelijkheid. Bij zes scholen is de buurtsportcoach één dag in de week betrokken, 23 scholen geven aan het niet te weten, vier scholen zeggen iets anders namelijk; op afroep, een paar uurtjes in de week of nog onbekend.

Wat betreft de (toekomstige) inzet van de buurtsportcoaches is al wel meer bekend (tabel 3.23 en 3.24). Hun inzet is logischerwijs (omdat hier het perspectief van scholen wordt bevraagd) met name gericht op kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar (n=25) en jongeren van 12-18 jaar (n=11). Vier scholen geven aan dat de buurtsportcoach zich (ook) richt op buurtbewoners of kinderen van 0-4 jaar. Twee scholen geven aan dat de buurtsportcoach niet voor een specifieke groep wordt ingezet.

Tijdens de opstartfase van de werkzaamheden bestaan de werkzaamheden met name uit het aanbieden/organiseren van sportactiviteiten, het inventariseren van de behoefte van de doelgroep, het enthousiasmeren van de doelgroep en het in kaart brengen van het bestaande aanbod.

Tabel 3.23 Werkzaamheden van buurtsportcoach tijdens de opstartfase, scholen (in aantallen, n=33)

Werkzaamheden tijdens opstartfase	Aantal
Het aanbieden/organiseren van sportactiviteiten	20
Inventariseren van de behoefte van de doelgroep	12
Het enthousiasmeren van de doelgroep tot deelname aan activiteiten	12
In kaart brengen van het bestaande aanbod	9
De buurtsportcoach kon meteen aan de slag want hij/zij heeft de activiteiten die al eerder vanuit een andere functie zijn ingezet, voortgezet	5
Inzetten van de buurtscan	4
Het enthousiasmeren van andere partijen voor deelname	4
Het maken van een buurtactieplan	2
Inventariseren van de startpositie van de doelgroep (bijvoorbeeld door het afnemen van een fittest)	2
De buurtsportcoach is nog niet daadwerkelijk aan de slag gegaan	8

Na de opstartfase bestaan de werkzaamheden uit het aanbieden van nieuwe en bestaande activiteiten, het leggen van verbindingen met andere partijen en het verbeteren van bestaande activiteiten. Twaalf van de 33 scholen geven aan dat de buurtsportcoach het aanbod initieert, maar dat dit daarna wordt overgedragen aan iemand anders (doelgroep of betrokken organisatie).

Tabel 3.24 Werkzaamheden van de buurtsportcoach na de opstartfase, scholen (in aantallen, n=33)

Werkzaamheden na de opstartfase	Aantal
Het aanbieden van nieuwe activiteiten	20
Het aanbieden van bestaande activiteiten	17
Het leggen van verbindingen met andere partijen	15
Het verbeteren van bestaande activiteiten	14
Het initiëren van aanbod, en dit daarna overdragen aan de doelgroep of maatschappelijke organisatie(s)	12
Het signaleren van mogelijke problemen/behoeften die spelen bij de doelgroep	5
Het signaleren van mogelijke problemen die spelen in de buurt	3
Dat is nog niet duidelijk	7

3.3 Het perspectief van de sportorganisatie

Een van de landelijke doelstellingen is het versterken van sportverenigingen. In deze paragraaf beschrijven we de visie van de sportverenigingen om zo onder meer te kunnen bepalen in hoeverre er sprake is van een versterking van de verenigingen.

3.3.1 Achtergrondgegevens van de sportorganisaties

De vragenlijst is door 168 sportorganisaties volledig ingevuld. De meest voorkomende sporten zijn (aflopend van 21% naar 10%): veldvoetbal, gymnastiek/turnen, vecht- en verdedigingssporten, badminton en volleybal. Ruim de helft van de organisaties is groot (>250 leden), 30 procent is middelgroot (101-250 leden), en vijftien procent is klein (100 leden of minder). De sportorganisaties uit de eerste-tranchegemeenten hebben gemiddeld de meeste leden (63% is een grote vereniging).

Bij acht op de tien sportverenigingen is één combinatiefunctionaris betrokken, bij vijftien procent van de verenigingen twee. Gemiddeld over alle tranches zijn er 1,3 combinatiefunctionarissen bij een vereniging betrokken. Het gemiddeld aantal uren dat er een combinatiefunctionaris bij de vereniging is betrokken, ligt op 12,2 uur. Hier zijn grote verschillen tussen de tranches; in tranche 1 is het gemiddelde per vereniging 14 uur, bij de overige tranches ligt het met 5 en 8 uur beduidend lager.

NOC*NSF heeft in 2007 kenmerken opgesteld om de kracht van sportverenigingen te monitoren (Van Kalmthout & Lucassen, 2008). In de landelijke monitor (Von Heijden & Van Kalmthout, 2012) zijn die indicatoren van een sterke vereniging opgenomen. Deze indicatoren zijn: groeiambitie, betaalde medewerkers, introductie nieuw sportaanbod, financiële situatie, eigen accommodatie en kantine, samenwerking met andere organisaties en flexibele lidmaatschappen. Deze indicatoren zijn ook in de vragenlijst opgenomen, om te bepalen in hoeverre de responderende clubs sterke verenigingen zijn (tabel 3.25). Ten opzichte van de landelijke meting

in 2011 hebben de aan dit onderzoek deelnemende sportorganisaties vaker betaalde medewerkers, een groeiambitie en een eigen kantine en accommodatie en zijn ze actiever in het introduceren van nieuwe sportactiviteiten. Landelijk voldoet 1 procent van de sportverenigingen aan vijf indicatoren (= zonder flexibele lidmaatschapsvormen en groeiambitie), bij de aan dit onderzoek deelnemende sportorganisaties voldoet 20 procent aan vijf indicatoren (niet in tabel). Landelijk voldoet 0 procent van de sportverenigingen aan de zeven indicatoren die in tabel 3.25 zijn weergegeven. Onder onze steekproef is dat 13 procent. Deze verenigingen zijn dus sterker dan de gemiddelde landelijke sportvereniging. Tussen de tranches zijn er geen significante verschillen qua score op vijf of zeven indicatoren.

Tabel 3.25 Score op de afzonderlijke indicatoren van een sterke vereniging, sportverenigingen (in procenten, n=173)

Indicator	Valide percentage	Landelijk percentage (2011)
Betaalde medewerkers in dienst	64	41
Actief in introductie nieuwe sportactiviteiten	83	4a
(Zeer) gezonde financiële situatie	62	62
Eigen accommodatie en kantine	58	43
Samenwerking met andere organisaties	87	87
Groeiambitie	86	67
(Beperkt) actief in flexibele lidmaatschapsvormen	68	62

a In de landelijke monitor is gevraagd in hoeverre dit een speerpunt van beleid is.

De bestuurlijke initiatiefnemers van de Impuls spreken van een sterke vereniging, indien deze zich niet alleen op de eigen leden richt, maar ook op het onderwijs, de naschoolse opvang, de wijk en/of de (vaak kwetsbare) doelgroepen die in verhouding minder aan sport deelnemen.⁷ Hierna geven we aan in hoeverre er sprake is van dit soort samenwerking.

Door de sportorganisaties wordt volop samengewerkt met scholen (tabel 3.26). Het meest werken zij samen met één of meer scholen in het reguliere basisonderwijs (80%). Gemiddeld werkt een vereniging met vijf tot zes verschillende scholen uit het reguliere basisonderwijs samen. Ruim één derde werkt met één of meer scholen uit het reguliere voortgezet onderwijs samen (gemiddeld twee tot drie voortgezet-onderwijsscholen per vereniging).

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“De sportvereniging zou samenwerking met VO wel interessant vinden. Die doelgroep is lastiger bereikbaar. Ze hebben nu betrekkelijk weinig jeugd in middelbare school leeftijd. Daar zou de sportvereniging wel kennismakingsaanbod willen doen.”

⁷ Bestuurlijke afspraken Impuls Brede scholen, sport en cultuur, december 2007.

Tabel 3.26 Percentage sportverenigingen dat samenwerkt met onderwijs en aantal scholen waarmee wordt samengewerkt, volgens scholen (n=173)

	Werkt samen met school (%)	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	80	5,5	1,6
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	16	1,4	< 1
School uit speciaal onderwijs (so)	13	1,4	< 1
School uit regulier voortgezet onderwijs	36	2,5	< 1
School uit speciaal voortgezet onderwijs	7	1,2	< 1
School uit middelbaar beroepsonderwijs	16	1,5	< 1
Ander onderwijs ^a	4	2,4	1,4
Geen enkele school	13		

a Bij ander onderwijs worden met name internationale scholen of hbo-opleidingen genoemd.

3.3.2 Sportactiviteiten

In deze paragraaf beschrijven we in welke mate sportactiviteiten vanuit de sportorganisaties worden aangeboden aan verschillende doelgroepen. Daaraan gekoppeld komt de rol van de combinatiefunctionaris aan bod. Ook bespreken we in hoeverre het ledenaantal door de inzet van de combinatiefunctionaris is veranderd vanuit het perspectief van de organisaties zelf.

Frequentie van de sportactiviteiten voor schoolkinderen

Tabel 3.27 geeft meer inzicht in de frequentie waarmee de hiervoor genoemde samenwerking met scholen plaatsvindt. Bijna de helft van de sportorganisaties biedt enkele keren per jaar op en rond school sportactiviteiten aan schoolkinderen aan. De wekelijkse samenwerking vindt grotendeels plaats onder organisaties uit tranche 1 (29%), dagelijkse samenwerking gebeurt alleen door organisaties uit tranche 1. Organisaties uit tranche 2 bieden niet (25%) of nauwelijks activiteiten aan op of rond school (38% één keer per jaar, 38% enkele keren per jaar).

Wederom de helft van de sportorganisaties biedt enkele keren per jaar sportactiviteiten aan leerlingen van een school aan op de sportvereniging. Dit betreft veelal organisaties uit tranche 2 (21%) en de tranches 3 en 4 (20 % vs. 4% tranche 1).

Tabel 3.27 Frequentie waarin sportverenigingen sportactiviteiten aanbieden aan leerlingen van een school, sportorganisaties (in procenten)

	Op of rond school n=131	Op de sportvereniging n=147
Nooit	11	6
Eén per jaar	15	10
Enkele keren per jaar	44	50
(Vrijwel) maandelijks	6	12
(Vrijwel) wekelijks	21	16
(Vrijwel) dagelijks	3	3
Anders		2
Weet niet		2

Rol van de combinatiefunctionaris

Bij driekwart van de activiteiten rondom school is meestal of altijd een combinatiefunctionaris betrokken (niet in tabel). Bij organisaties uit tranche 1 is de betrokkenheid het grootst (bij 61% van de activiteiten is altijd een combinatiefunctionaris betrokken).

Twee derde van de organisaties geeft aan dat het aanbod is gestegen door de komst van de combinatiefunctionaris. De organisaties uit tranche 1 zien de meeste toename.

Bij driekwart van de activiteiten op de sportvereniging is meestal of altijd een combinatiefunctionaris betrokken. Ook hier geven sportorganisaties uit tranche 1 vaker aan dat er altijd een combinatiefunctionaris bij betrokken is. 40 procent van de organisaties geeft aan dat het aanbod door de komst van de combinatiefunctionaris licht is toegenomen, een kwart ziet een sterke toename. De sportorganisaties uit tranche 2 geven vaker dan de overige tranches aan geen verschil in aanbod te ervaren door de komst van de combinatiefunctionaris.

Vertegenwoordiger sportvereniging

“De combinatiefunctionaris neemt het voortouw bij een sportdag of toernooi en neemt daarin de vrijwilligers dan mee. De zichtbaarheid van die activiteiten overdag binnen de vereniging is lastig, de leden zien dat niet zozeer.”

Andere samenwerkingsvormen door sportorganisaties

Met de landelijke doelstelling in gedachten is tevens gevraagd naar andere samenwerkingsverbanden dan met school/scholen (tabel 3.28). Meer dan de helft van de sportorganisaties werkt (wel eens) samen met een organisatie voor NSO/BSO of een bepaalde wijk of buurt. Een kwart doet dit op wekelijkse basis in een bepaalde wijk, een vijfde doet dit op wekelijkse basis in een aandachtswijk. Wekelijkse samenwerking met een bepaalde buurt of aandachtswijk gebeurt met name in tranche 1 (resp. 33% en 27%). Samenwerking met een welzijnsorganisatie vindt in mindere mate plaats.

Het is opvallend dat ten opzichte van tranche 1 in de overige tranches significant meer sportorganisaties aangeven nooit met een van de bevroegde organisaties samen te werken.

Tabel 3.28 Andere samenwerkingsverbanden afgelopen jaar naar doelgroep en frequentie, sportorganisaties (in procenten en aantallen (laatste kolom), n=148)¹

	NSO/BSO	Bepaalde wijk/buurt	Aandachtswijk	Welzijns-organisatie	Andere organisatie ^a n=6
Nooit	43	39	56	66	
1x per jaar	6	10	5	8	1
Enkele keren per jaar	27	20	8	7	1
(Vrijwel) maandelijks	3	1	1	3	
(Vrijwel) wekelijks	16	24	18	4	4
(Vrijwel) dagelijks	3	4	5	1	
Weet niet	2	2	7	11	

^a Deze vraag is alleen beantwoord door sportorganisaties die ook met een of meer scholen samenwerken.

Rol van de combinatiefunctionaris

De combinatiefunctionaris speelt een duidelijke rol bij dit aanbod; bij meer dan de helft van de activiteiten die aan de verschillende organisaties wordt aangeboden, is altijd een combinatiefunctionaris betrokken. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de helft van de organisaties aangeeft dat deze vormen van aanbod in aantal zijn gestegen door de komst van de combinatiefunctionaris.

Ledental van de sportvereniging

De vraag in hoeverre het aantal leden door de komst van de combinatiefunctionaris is gestegen, is ook aan de sportorganisaties zelf gevraagd (tabel 3.29).⁸ Zij zien met name een stijging van het aantal jeugdleden (60%). Een derde van de organisaties ziet een stijging van het aantal leden van allochtone afkomst door de komst van de combinatiefunctionaris. In vergelijking met de opgave van de combinatiefunctionarissen zelf, zijn de sportorganisaties wat minder uitgesproken over de groei van het ledenaantal. Sportorganisaties uit tranche 1 geven vaker dan in de andere tranches aan dat door de inzet van de combinatiefunctionarissen het aantal leden met een lage SES en het aantal leden van allochtone afkomst zijn gestegen. Zoals ook in de vorige rapportage werd opgemerkt, wonen in eerste-tranchegemeenten relatief meer mensen van allochtone afkomst,⁹ onder wie het aantal leden van een sportvereniging laag is. Het aantal potentiële leden ligt daardoor hoger binnen de eerste-tranchegemeenten, waardoor daar wellicht makkelijker een stijging van het aantal leden van allochtone afkomst te bewerkstelligen is ten opzichte van de overige tranches. De antwoordcategorie ‘niet van toepassing’ wordt bij allochtone leden vaker ingevuld bij sportorganisaties uit tranche 2 (36%) en de tranches 3 en 4 (48%) dan in tranche 1 (13%).

Tabel 3.29 Veranderingen in aantal leden door komst van combinatiefunctionaris naar doelgroep, sportorganisaties (in procenten, n=171)

	Jeugd	Inactieven	Lage SES	Allochtonen	Ouderen	Gehandicapten/ chronische aandoening
Het aantal is afgenomen	3		2	1	1	1
Het aantal is min of meer gelijk gebleven	30	39	27	27	37	25
Het aantal is toegenomen	60	15	19	32	12	11
N.v.t.	2	30	31	23	42	51
Weet niet	4	16	21	16	8	12

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Met de combinatiefunctionaris hebben we meer leden en hebben we kunnen investeren in onze vereniging.”

⁸ Wederom niet gevraagd naar absolute aantallen. Stijging kan een enkel lid betekenen.

⁹ www.zorgatlas.nl.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Ook bij ons is het aantal leden heel erg gegroeid, we hebben zicht op de scholen en een gezicht gekregen, het is fantastisch. Als mensen onze combinatiefunctionaris zien, dan gebeurt er wat. Ook trekt het leden van verder weg naar onze club toe, we moeten nu zoeken naar de zaalcapaciteit en uitwijken maar dat lukt wel”

Ruim een derde van de sportorganisaties geeft aan dat de kwaliteit van het sport- en beweegaanbod op de sportvereniging door de komst van de combinatiefunctionaris niet is veranderd. Bijna een derde van de organisaties vindt dat de kwaliteit licht is toegenomen. Een kwart van de organisaties geeft aan dat de kwaliteit van het aanbod sterk is toegenomen. Binnen de tranches zijn er geen verschillen.

3.3.3 Inzet van de buurtsportcoach voor de sportorganisatie

Slechts enkele (van de 24) sportorganisaties waarbij een buurtsportcoach betrokken is, hebben al zicht op het aantal en de frequentie van de inzet van een buurtsportcoach. Deze aantallen zijn te laag om over te rapporteren.

De buurtsportcoaches gaan binnen de sportorganisaties het meest worden ingezet voor de doelgroep kinderen van 4-12 jaar (11 van de 24 organisaties). Vijf gaan zich richten op kinderen van 12-18 jaar, zes buurtsportcoaches worden niet voor een specifieke doelgroep ingezet.

Tijdens de opstartfase zien we geen eenduidig beeld van de werkzaamheden. Zeven buurtsportcoaches houden zich met name bezig met het inventariseren van de behoefte van de doelgroep (tabel 3.30) of gaan dat doen (indien ze nog niet zijn opgestart). De overige werkzaamheden worden nog minder vaak genoemd.

Tabel 3.30 Werkzaamheden van buurtsportcoach tijdens de opstartfase, sportorganisaties (in aantallen, n=24)

Werkzaamheden tijdens opstartfase	Aantal
Inventariseren van de behoefte van de doelgroep	7
De buurtsportcoach is nog niet daadwerkelijk aan de slag gegaan	6
In kaart brengen van het bestaande aanbod	5
Het aanbieden/organiseren van sportactiviteiten	4
Het enthousiasmeren van de doelgroep tot deelname aan activiteiten	4
De buurtsportcoach kon meteen aan de slag want hij/zij heeft de activiteiten die al eerder vanuit een andere functie zijn ingezet, voortgezet	4
Inzetten van de buurtscan	2
Het enthousiasmeren van andere partijen voor deelname	2
Het maken van een buurtactieplan	1
Inventariseren van de startpositie van de doelgroep (bijvoorbeeld door het afnemen van een fittest)	
Anders	2

Na het opstarten van de werkzaamheden zijn of gaan de buurtsportcoaches vooral aan de slag met het aanbieden van nieuwe activiteiten, het verbinden met andere partijen en het verbeteren van

bestaande activiteiten (tabel 3.31). Net als bij de scholen zal een deel van de buurtsportcoaches op termijn de activiteiten overdragen aan anderen (9 van de 24).

Tabel 3.31 Werkzaamheden van de buurtsportcoach na de opstartfase, sportorganisaties (in aantallen, n=24)

Werkzaamheden na de opstartfase	Aantal
Het aanbieden van nieuwe activiteiten	11
Het leggen van verbindingen met andere partijen	11
Het verbeteren van bestaande activiteiten	10
Het initiëren van aanbod, en dit daarna overdragen aan de doelgroep of maatschappelijke organisatie(s)	9
Het aanbieden van bestaande activiteiten	7
Het signaleren van mogelijke problemen/behoefte die spelen bij de doelgroep	3
Het signaleren van mogelijke problemen die spelen in de buurt	2
Dat is nog niet duidelijk	6

3.4 Het perspectief van de culturele organisaties

In totaal hebben 38 culturele organisaties de vragenlijst volledig ingevuld. Vanwege dit lage aantal rapporteren we in deze paragraaf in de meeste gevallen niet in percentages, maar in aantallen.

3.4.1 Achtergrondgegevens van de aan het onderzoek deelnemende culturele organisaties

In totaal hebben 38 culturele organisaties de vragenlijst volledig ingevuld. Hieronder bevinden zich achttien organisaties voor amateurkunst en cultuureducatie, dertien organisaties vallen onder muziek en muziektheater.

Gemiddeld zijn er twee cultuurcoaches bij de organisatie betrokken. Het gemiddeld aantal uren ligt hoog: gemiddeld is er voor 20,6 uur in totaal een cultuurcoach per week bij de organisatie betrokken (n=21). Binnen de tranches zijn er wel verschillen (niet significant). Bij de organisaties uit tranche 1 ligt het gemiddelde op bijna 28 uur, in tranche 2 is dat 13 uur, in de tranches 3 en 4 22 uur.

De helft van de organisaties heeft de cultuurcoach(es) ook in dienst. Gemiddeld betreft het hier twee cultuurcoaches met een gemiddelde aanstelling van 27,5 uur.

3.4.2 Culturele activiteiten

Samenwerking van culturele organisaties met scholen kan meer kinderen vertrouwd maken met verschillende kunst- en cultuurvormen en actieve kunstbeoefening stimuleren, hetgeen één van de landelijke doelstellingen is.

Samenwerking met scholen

In tabel 3.32 wordt weergegeven in welke mate samenwerking met scholen plaatsvindt. Bijna alle culturele organisaties werken met één of meer scholen uit het regulier basisonderwijs samen. Ook

geven veertien culturele organisaties aan samen te werken met scholen uit het speciaal basisonderwijs.

Tabel 3.32 Samenwerking met onderwijs, culturele organisaties (in aantallen, n=34)

	Werkt samen met school n=34	Gemiddeld aantal scholen	Waarvan brede school
School uit regulier basisonderwijs	32	13	8
School uit speciaal basisonderwijs (sbo)	14	2	1
School uit speciaal onderwijs (so)	8	1	< 1
School uit regulier voortgezet onderwijs	12	5	1
School uit speciaal voortgezet onderwijs	6	1	< 1
School uit middelbaar beroepsonderwijs	9	2	< 1
School uit hoger beroepsonderwijs	5	2	< 1

Vertegenwoordiger culturele instelling:

“De samenwerking tussen de opdrachtgevers [onderwijsinstelling en culturele organisatie, red] is heel goed, het is nu even wat minder intens, maar er is wel regelmatig contact.”

Ongeveer een derde van de organisaties biedt op minimaal wekelijkse basis activiteiten aan schoolkinderen aan onder schooltijd, een even groot aantal doet dit naschools op school of op een andere locatie (tabel 3.33).

Tabel 3.33 Frequentie van aanbod van culturele organisatie activiteiten aan leerlingen van een school, culturele organisaties (in aantallen)

	Op school onder schooltijd n=33	Op school na schooltijd n=32	Buiten de school (andere locatie) n=32
Nooit	2	3	
1 x per jaar	3	4	2
Enkele keren per jaar	9	11	11
(Vrijwel) maandelijks	6	3	5
(Vrijwel) wekelijks	9	8	10
(Vrijwel) dagelijks	2	3	2
Weet niet	2		1
Anders			1 ^a

a Samenwerking is geconcentreerd in de wintermaanden.

Rol van de cultuurcoach

De cultuurcoach speelt duidelijk een rol in het aanbod aan schoolkinderen. 15 van de 28 organisaties geven aan dat er bij het aanbod onder schooltijd meestal of altijd een cultuurcoach betrokken is. Na schooltijd is die betrokkenheid nog wat hoger; 19 van de 25 organisaties geven aan dat er meestal of altijd een cultuurcoach betrokken is bij het naschoolse aanbod, voor het aanbod op een andere locatie dan school geldt dit voor 20 van de 30 organisaties.

Ongeveer de helft van de organisaties ziet door de komst van de cultuurcoach een stijging in het aanbod onder schooltijd, bijna twee derde ziet een stijging in het naschoolse aanbod. Maar de meest duidelijke stijging zit in het aanbod op een andere locatie dan school; driekwart van de organisaties ziet een (lichte) stijging van dit aanbod door de inzet van de cultuurcoach.

Samenwerking met andere organisaties

Uiteraard kunnen kinderen ook op andere plaatsen dan school worden bereikt om ze zo meer vertrouwd te laten raken met kunst en cultuur. Daarom is de culturele organisaties gevraagd in hoeverre deze vormen van samenwerking plaatsvinden. Uit tabel 3.34 blijkt dat deze samenwerking wel plaatsvindt, maar niet erg frequent. 10 van de 32 organisatie biedt minimaal maandelijks culturele activiteiten aan kinderen van een NSO/BSO aan, 13 aan kinderen uit een bepaalde wijk en 8 aan kinderen uit een aandachtswijk. Samenwerking met een welzijnsorganisatie vindt minder en minder frequent plaats.

Tabel 3.34 Frequentie van activiteiten aangeboden aan verschillende groepen kinderen, culturele organisaties (n=32, in aantallen)

	NSO/ BSO	Bepaalde wijk/ buurt	Aandachtswijk	Welzijns- organisatie
Nooit	6	6	9	8
1 x per jaar	3	2	1	3
Enkele keren per jaar	11	9	7	6
(Vrijwel) maandelijks	2	4	2	3
(Vrijwel) wekelijks	6	7	4	1
(Vrijwel) dagelijks	2	2	2	
Weet niet	2	2	7	11

Rol van de cultuurcoach

(Ruim) de helft van de culturele organisaties geeft aan dat de cultuurcoach meestal tot altijd betrokken is bij het aanbod aan kinderen van de andere organisaties. Eveneens de helft ziet dan ook een stijging van dit aanbod door de komst van de cultuurcoach. Voor wat betreft het aanbod aan kinderen uit een aandachtswijk is dit een derde. 21 van de 31 culturele organisaties geven aan dat de kwaliteit van hun aanbod (licht) is gestegen door de komst van de cultuurcoach.

3.5 Andere taken van de combinatiefunctionaris

Combinatiefunctionarissen worden soms voor andere werkzaamheden ingezet dan de hiervoor besproken activiteiten. Dit geldt voor een derde van de combinatiefunctionarissen. Als andere werkzaamheden noemen zij naast de inzet voor specifieke projecten (waaronder kinderfeestjes en het organiseren van de week van de amateurkunst) meerdere malen beleidsondersteuning, het onderhouden en aangaan van externe contacten en het bevorderen van ouderbetrokkenheid. Een aantal combinatiefunctionarissen wordt tevens ingezet voor het verzorgen van motorische *remedial teaching* (MRT). Twee combinatiefunctionarissen houden zich ook gericht bezig met grensoverschrijdend gedrag en zijn eerste aanspreekpunt bij conflicten die niet ter plekke kunnen worden opgelost.

3.6 De (landelijke) doelstellingen

De inzet van de combinatiefunctionarissen is gekoppeld aan vier landelijk doelstellingen. In het kort gezegd ligt de focus op het vergroten van het aantal brede scholen, het versterken van sportverenigingen, het stimuleren van dagelijks sportaanbod op en rond school en het stimuleren van het vertrouwd raken met kunst en cultuur en actieve participatie bevorderen. Lokaal zijn echter ook andere doelstellingen denkbaar. De buurtsportcoaches zijn eigenlijk combinatiefunctionarissen die breder worden ingezet. Door hun bredere inzet moeten zij nog meer mensen in de buurt aan het sporten en bewegen krijgen. Hierbij maken ze betere verbindingen tussen de sportsector en bijvoorbeeld welzijn, zorg, kinderopvang, jeugdzorg en het bedrijfsleven.¹⁰ Zij kunnen dus ook worden ingezet voor meer verschillende doelgroepen, zoals wijkbewoners, ouderen en bijvoorbeeld het bedrijfsleven.

We bepreken allereerst de doelstellingen die de respondenten met de inzet van de combinatiefunctionarissen nastreven. Vervolgens kijken we naar de (vaak nog prille) inzet van de buurtsportcoaches.

Landelijke doelstellingen (combinatiefunctionarissen)

De combinatiefunctionarissen streven met name de doelstellingen na die gericht zijn op het versterken van de sportverenigingen en het stimuleren van een dagelijks sportaanbod op en rond school (tabel 3.35). Bekijken we de drie tranches apart dan zien we dat de tweede-tranchegemeenten minder inzetten op het versterken van de sportverenigingen (64% vs. 81% in tranche 1).

De meeste scholen (78%) streven de doelstelling van het stimuleren van een dagelijks sportaanbod na. Dit percentage ligt met 84 procent het hoogst onder de scholen uit tranche 1. Het uitbreiden van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod wordt door ruim een derde van de scholen genoemd. Ruim een kwart van de scholen geeft aan het vertrouwd laten raken met kunst en cultuur na te streven. Het stimuleren van actieve kunstbeoefening wordt vergeleken met de andere tranches meer genoemd door scholen uit tranche 1 (23% vs. 6% uit de tranches 3 en 4). Scholen uit de tranche 3 en 4 geven vaker aan geen van de landelijke doelstellingen na te streven (15%).

Het is niet verwonderlijk dat het merendeel van de sportorganisaties inzet op het versterken van sportverenigingen (94%). Meer dan de helft streeft een dagelijks sportaanbod op en rond school na. Het is opvallend dat de organisaties uit tranche 2 hier anders instaan. Daarvan geeft 80 procent aan de sportverenigingen te willen versterken (bij de andere tranches is dat 97% en 96%), 32 procent streeft een dagelijks sportaanbod op en rond school na (61% onder eerste-trancheverenigingen). Ook geven veel meer sportorganisaties uit tranche 2 aan geen van de landelijke doelen na te streven (12% vs. 2% in tranche 1 en 3% in de tranches 3 en 4, niet in tabel). Met name de verenigingen uit de eerste tranche geven aan te streven naar een uitbreiding van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod (25%, tranche 2 4% en de tranches 3 en 4 6%).

Twee derde van de culturele organisaties (n=31) zet in op het meer vertrouwd laten raken met kunst en cultuur, en het bevorderen van actieve kunstbeoefening.

¹⁰ Werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches (2012), *Aan de slag met de buurtsportcoach*, www.sportindebuurt.nl.

Tabel 3.35 Mate waarin respondenten aangeven de landelijke doelstellingen na te streven^a

	Combinatie- functionaris n=229 %	School n=167 %	Sport n=170 %	Cultuur n=31 n (%)
Uitbreiden van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod	42	38	18	10 (32)
Versterken van sportverenigingen	77		94	
Stimuleren van dagelijks sportaanbod op en rond school voor de leerlingen	78	78	54	
Bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen	26	28		22 (71)
Onder jongeren actieve kunstbeoefening stimuleren	17	18		21 (68)
Geen van deze doelen	3	5	4	3 (10)

a Meer antwoorden mogelijk, vandaar dat de percentages hoger dan 100 optellen.

De combinatiefunctionarissen zijn zeer positief over de behaalde resultaten (tabel 3.36). Van de meerderheid die resultaat ziet voor wat betreft uitbreiding van het aantal brede scholen met een sport en cultuuraanbod, ziet ruim een derde duidelijk resultaat. Twee derde van de combinatiefunctionarissen ziet duidelijk resultaat voor wat betreft het versterken van de sportverenigingen en het stimuleren van een dagelijks sportaanbod op en rond scholen. De helft ziet duidelijk resultaat voor wat betreft het vertrouwd laten raken met kunst en cultuurvormen, bijna de helft ziet duidelijk resultaat voor wat betreft het stimuleren van actieve kunstbeoefening. Kijken we naar verschillen tussen de tranches, dan zien we dat combinatiefunctionarissen uit tranche 2 minder duidelijke resultaat zien op de punten versterken van de sportverenigingen en het stimuleren van een dagelijks sportaanbod rondom school. De cultuurcoaches uit tranche 1 zien duidelijker resultaat wat betreft het stimuleren van de actieve kunstbeoefening dan cultuurcoaches uit tranche 2.

Combinatiefunctionaris:

“Wat betreft de meerwaarde merk ik gewoon dat er bij de vereniging een hele nieuwe sporttak is bijgekomen met een grote groep kinderen die enthousiast meedoen, ook is de vereniging geprofessionaliseerd. De verenigingen worden sterker in hun geheel.”

Combinatiefunctionaris:

“De meerwaarde van de combinatiefunctionaris cultuur is dat alle kinderen van groep 1t/m 8 van twee scholen in aanraking komen met muziek. Kinderen leren heel veel door liedjes zingen, ook door teksten, het heeft ook echt effect op andere vakgebieden, dat is positief! En ook ritmisch kunnen ze enorm groeien.”

Combinatiefunctionaris:

“Hiervoor was er minder gym en minder activiteiten, was minder professioneel. Er zijn meer activiteiten en bewegementen voor kinderen onder een betere begeleiding dan voorheen.”

Ook de scholen rapporteren overwegend positieve resultaten. (Ruim) de helft ziet duidelijk resultaat voor wat betreft de uitbreiding van het aantal brede scholen met sport en cultuuraanbod en het stimuleren van een dagelijks sportaanbod. Bijna de helft ziet duidelijk resultaat voor wat betreft de culturele doelstellingen. Tussen de tranches onderling zijn er geen significante verschillen.

De meerderheid van de sportverenigingen ziet resultaat op de landelijke doelstellingen, (ruim) de helft van hen ziet duidelijke resultaten. Aangezien eerder al bleek dat de combinatiefunctionarissen uit tranche 2 het versterken van sportverenigingen minder vaak als doel hebben en minder vaak gekoppeld zijn aan een specifieke vereniging, is het niet verwonderlijk dat minder sportorganisaties uit tranche 2 duidelijk resultaat zien voor wat betreft het versterken van de sportverenigingen (20% vs. 53% in tranche 1 en 50% in de tranches 3 en 4).

Tabel 3.36 Percentage dat aangeeft (een beetje/duidelijk) resultaat te zien op de landelijke doelstellingen naar respondentengroep (in procenten)¹¹

Resultaat	Combinatiefunctionaris n=38-177 ^a		Onderwijs n=30-130		Sportorganisatie n=31-159	
	beetje	duidelijk	beetje	duidelijk	beetje	duidelijk
Uitbreiding brede scholen sport & cultuur	46	37	33	52	32	55
Versterking sportvereniging	31	62			42	48
Dagelijks sportaanbod op/rond school	27	69	36	58	33	55
Vertrouwd raken met kunst en cultuur	34	51	43	39		
Stimuleren actieve kunstbeoefening	45	42	43	30		

a De aantallen variëren omdat deze vervolgvraag alleen is gesteld indien de doelstelling ook wordt nagestreefd.

Lokale doelstellingen en neveneffecten

De helft van de combinatiefunctionarissen streeft ook andere dan de landelijke doelen na (tabel 3.37). Ook 38 procent van de scholen, 34 procent van de sportorganisaties en 42 procent van de culturele organisaties (n=13) hebben andere doelstellingen aangegeven.

Per type respondent zijn de drie meest genoemde doelstellingen omkaderd. Het vergroten van de samenwerking met andere organisaties wordt door de combinatiefunctionarissen en door de

¹¹ Door een programmeerfout is deze vraag niet aan de culturele organisaties voorgelegd.

scholen het meest genoemd als doelstelling (tabel 3.37). Zowel bij de combinatiefunctionarissen, de scholen als de sportorganisaties staat het verhogen van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging in de top 3 van meest genoemde doelstellingen. Dat ouderbetrokkenheid van belang is, blijkt uit het gegeven dat deze doelstelling zowel bij de combinatiefunctionarissen als bij de sportorganisaties in de top drie staat. Bijna twee derde van de scholen noemt het vergroten van het aantal sportactiviteiten voor hun leerlingen als doelstelling waarop wordt ingezet. De sportorganisaties hopen met de inzet van de combinatiefunctionaris ook de vaardigheden van de vrijwilligers en medewerkers te vergroten. Bijna alle culturele organisaties geven aan dat ze kinderen die het van huis uit niet meekrijgen, willen laten kennismaken met cultuur (11 van de 13). Zeven van de dertien geven aan meer verschillende activiteiten te willen kunnen aanbieden, de naamsbekendheid van de eigen organisatie te willen vergroten en de ontwikkelmogelijkheden van jeugdige culturele talenten te willen ontwikkelen.

De combinatiefunctionarissen (n=8) noemen bij de categorie ‘anders’ doelstellingen die onder andere gericht zijn op het tegengaan van beweegachterstanden, het ondersteunen van kinderen die dreigen uit te vallen en het tegengaan van overgewicht. Bij de categorie ‘anders’ noemen de scholen (n=9) ook verschillende doelen, uiteenlopend van leesbevordering en kennis van taal en moderne media tot het geven van MRT, het creëren en versterken van binding tussen verschillende leerjaren en tegengaan van overgewicht. De sportorganisaties (n=12) noemen veelal specifieke vormen van samenwerking tot stand brengen of zich richten op een specifieke doelgroep (waaronder kleuters, meisjes en senioren).

Kijken we naar verschillen tussen de tranches onderling (niet in tabel), dan zien we dat combinatiefunctionarissen uit tranche 1 meer dan in tranche 2 inzetten op het vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging en het verbeteren van sociale competenties van jongeren. Zowel combinatiefunctionarissen uit tranche 1 als uit de tranches 3 en 4 zetten meer dan in tranche 2 in op het professionaliseren van betrokken organisaties. Sportorganisaties uit de tranches 3 en 4 zetten beduidend minder dan in tranche 1 in op het vergroten van ouderbetrokkenheid (resp. 31% en 72%). Scholen uit tranche 1 geven ten opzichte van de tranches 3 en 4 vaker aan in te zetten op het vergroten van ontwikkelmogelijkheden van sporttalenten binnen de school en het vergroten van het aantal leerlingen dat lid is van een sportvereniging. Het verbeteren van de kwaliteit van het cultuuraanbod speelt bij scholen uit de tranches 3 en 4 minder dan bij scholen uit tranche 1. Zoals we eerder ook al zagen bij de combinatiefunctionarissen, zetten de scholen uit tranche 1 vaker in op het verbeteren van de sociale competenties van jongeren.

Gevraagd naar de behaalde resultaten geeft de meerderheid van de combinatiefunctionarissen en de organisaties aan ‘een beetje tot duidelijk resultaat te zien’.

Tabel 3.37 Mate waarin respondenten aangeven bepaalde doelstellingen na te streven met de inzet van een combinatiefunctionaris (in procenten)

	Cf n=122 %	Onder- wijs n=63 %	Sport n=58 %	Cultuur n=13 n
Vergroten van samenwerking met andere organisaties	70	83		
Vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging	66	60	79	
Vergroten van betrokkenheid van ouders	64	40	62	
Verbeteren van de kwaliteit (pedagogisch, methodisch, didactisch) van sportaanbod aan kinderen	60	59	47	
Uitbreiding van het aantal sportactiviteiten aan kinderen	47	62	45	
Vergroten van naamsbekendheid van betrokken organisaties	46			
Vergroten van de vaardigheden van vrijwilligers/medewerkers binnen de betrokken organisaties (c.q. onze school)	44	27	55	5
Uitbreiding van het aantal verschillende sportactiviteiten aan kinderen	44	57	24	
Verbeteren van sociale competenties van jongeren	44	51	34	
Professionalisering van betrokken organisaties/onze organisatie	43		50	
Bevorderen van de leefbaarheid in de gemeente	41		31	
Vergroten van de ontwikkelmogelijkheden van jeugdige sporttalenten (c.q. ontwikkelmogelijkheden van sporttalenten binnen onze school, vereniging)	32	32	34	
Kinderen die dat niet van huis uit meekrijgen, laten kennismaken met cultuur	24	24		11
Verbeteren van de kwaliteit van het cultuuraanbod aan kinderen	20	16		5
Vergroten van de ontwikkelmogelijkheden van jeugdige culturele talenten	16	19		7
Uitbreiding van het aantal culturele activiteiten	14	16		2
Vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een culturele organisatie/een cursus volgt bij een culturele organisatie	12	6		4
Uitbreiding van het aantal verschillende soorten culturele activiteiten	12	16		7
Vergroten van naamsbekendheid van onze school door ons te profileren als een school waar veel aandacht is voor sport en bewegen				
Vergroten van naamsbekendheid van onze school door ons te profileren als een school waar veel aandacht is voor cultuur			45	
Vergroten van bekendheid van onze sport			41	7
Vergroten van naamsbekendheid van onze organisatie			31	
Verbeteren van fysieke gezondheid van kinderen	8	14	21	1
Anders, namelijk				

Doelstellingen die met de inzet van de buurtsportcoaches worden nagestreefd

Ook met de inzet van de buurtsportcoach worden doelen nagestreefd (anders dan de landelijk geformuleerde). 28 buurtsportcoaches hebben deze vraag beantwoord evenals 61 betrokken organisaties (tabel 3.38). Deze groep bestaat uit 33 scholen, 24 sportorganisaties en 4 andere organisaties. Verhogen van de sportparticipatie van de doelgroep is de meest genoemde doelstelling van de inzet van een buurtsportcoach. Maar ook het verbeteren van de leefstijl van de doelgroep, het versterken of professionaliseren van de eigen organisatie, het verbeteren van de leefbaarheid in de buurt en netwerkvorming worden vaak genoemd.

Tabel 3.38 Doelstellingen waarmee buurtsportcoaches worden ingezet, buurtsportcoaches en betrokken organisaties (in procenten)

	Buurtsportcoach n=28	Betrokken organisaties n=61
Het verhogen van de sportparticipatie van de doelgroep	86	61
Het verbeteren van de leefstijl van de doelgroep	61	51
Het versterken of professionaliseren van de eigen organisatie	57	30
Het verbeteren van de leefbaarheid in de buurt	57	41
Netwerkvorming/inter-organisatorische samenwerking	54	25
Signaleringsfunctie voor problemen	36	18
Talentontwikkeling bij de doelgroep	18	16
Inzet moet met name preventief werken	14	20
Doelstelling is nog niet bekend		16
Anders namelijk: sociale ontwikkeling	4	

De neveneffecten

Naast resultaat op het gebied van specifieke en (mogelijk vooraf) geformuleerde doelen, levert de inzet van de combinatiefunctionarissen ook bepaalde neveneffecten op volgens (ruim) een derde van de respondenten. De combinatiefunctionarissen noemen meerdere keren dat er een betere afstemming is gekomen tussen de verschillende organisaties (waaronder ook sportverenigingen onderling), er meer ouderbetrokkenheid is en er veel enthousiasme en plezier is tijdens het bewegen. Een aantal van hen ziet een groeiend zelfvertrouwen bij de deelnemers aan de activiteiten, ziet dat meer ouders met de kinderen komen meesporten en meer verschillende culturen binnen de sportvereniging. Sportverenigingen geven meerdere malen aan dat door de inzet van de combinatiefunctionaris het verenigingsklimaat is verbeterd, er meer bekendheid van de club is gekomen, zodat er meer deelnemers zijn voor hun activiteiten (ook buurtbewoners) en dat hun netwerk is vergroot. Ook geeft een aantal verenigingen aan dat door de combinatiefunctionaris de jeugd enthousiast is geworden om ook zelf trainer te worden. Negatief neveneffect van de inzet van combinatiefunctionarissen is dat dit de doorstroom naar de verenigingen kan tegenhouden, omdat er de eerste maanden bij de combinatiefunctionaris gratis kan worden gesport.

Ook scholen zien een betere samenwerking met andere organisaties. Daarnaast geven zij aan dat de inzet positieve sociale effecten heeft, er is minder vandalisme (hangjeugd heeft nu iets te doen), het plezier in bewegen is vergroot. Verder zien de scholen een positieve invloed op de wijk. Ook een aantal culturele organisaties geeft aan dat er door de inzet van de cultuurcoach

betere contacten zijn gekomen met scholen en andere culturele instellingen en dat de contacten met de gemeente zijn verbeterd/makkelijker zijn geworden.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“De school is een fusieschool. Dat is in het jaar 2012/2013 gerealiseerd. Veel kinderen van de kleine school hadden moeite om tijdens het overblijven op school hun weg te vinden op het schoolplein. Toen zijn de bewegcoaches gebeld. Die hebben een paar keer geobserveerd en toen een plan gemaakt. Eigenlijk hebben ze de organisatie van het overblijven veranderd. Onder andere minder overblijfouders, ander materiaal ingezet en aangeschaft, de planning van de overblijftijden aangepast, in de klassen gekeken en regels opgesteld.”

3.7 Resumerend

Een derde van de combinatiefunctionarissen is werkzaam in één sector. Dit is gezien vanuit het oogpunt van de Impuls opmerkelijk. Driekwart van de combinatiefunctionarissen is (mede) werkzaam in de sportsector. De meerderheid wordt ingezet voor het regulier basisonderwijs, bijna de helft van hen werkt ook samen met een of meer scholen uit het voortgezet onderwijs.

Het frequentst zijn zij betrokken bij het naschools sportaanbod. Een kwart van de combinatiefunctionarissen is daarmee dagelijks bezig, een derde wekelijks. Ruim de helft van hen is betrokken bij de uitvoering van de gymlessen op school, ruim een derde geeft zelfstandig gymles.

Het aanbod van culturele activiteiten vindt op minder frequente basis plaats. Hierin hebben de cultuurcoaches vaak een meer coördinerende rol.

Op schoolniveau zien we dat een kwart van de scholen wekelijks naschools sportaanbod heeft voor hun leerlingen, een zesde heeft dagelijks sportaanbod. Hierbinnen zijn wel duidelijke verschillen tussen de tranches. In hoofdstuk 5 komen we daar meer specifiek op terug en vullen we dit aan met resultaten uit de interviews (hoofdstuk 4). Meer dan de helft van de betrokken scholen ziet een stijging van het sportaanbod voor hun leerlingen door de komst van de combinatiefunctionaris. (Bijna) de helft van de scholen heeft enkele keren per jaar aanbod van culturele activiteiten voor hun leerlingen op school, twee derde heeft dit buiten school. Bij de helft van deze activiteiten is een cultuurcoach (meestal of altijd) betrokken. Bijna een derde van de scholen (n=13) ziet een stijging van het culturele aanbod voor hun leerlingen door de komst van de cultuurcoach.

De meeste sportorganisaties werken samen met het onderwijs. Bijna de helft van die organisaties biedt wekelijks activiteiten aan schoolkinderen aan. Bij driekwart van die activiteiten rond school is meestal of altijd een combinatiefunctionaris betrokken. De sportorganisaties zien met name een stijging van het aantal jeugdleden door de inzet van de combinatiefunctionaris (60%). Bijna een derde ziet een stijging van het aantal leden van allochtone afkomst.

Ruim de helft van de culturele organisaties geeft aan dat de cultuurcoach betrokken is bij hun culturele aanbod aan schoolkinderen. De helft tot ruim twee derde ziet een stijging in dit aanbod door de komst van de cultuurcoach. De culturele organisaties zetten de cultuurcoach tevens in

voor het organiseren van aanbod voor kinderen van een NSO/BSO of kinderen uit een bepaalde wijk of buurt. Samenwerking met welzijnsorganisatie gebeurt veel minder.

De combinatiefunctionaris met een verbrede inzet (oftewel de buurtsportcoach) is pas recent aan de slag gegaan. Van opbrengsten van hun inzet is nog geen sprake. Wel hebben we kunnen bevragen waarvoor zij worden (of gaan worden) ingezet. De buurtsportcoaches zelf (n=28) geven aan met name te worden ingezet voor de doelgroep kinderen van 4-12 jaar, buurtbewoners en kinderen van 12-18 jaar. Bijna twee derde van deze buurtsportcoaches kan meteen aan de slag, omdat zij activiteiten overneemt die al eerder vanuit een andere functie zijn ingezet. Tijdens de opstartfase wordt het aanbieden van sportactiviteiten het meest genoemd. Ook het in kaart brengen van het bestaande aanbod en het enthousiasmeren van de doelgroep en andere partijen tot deelname behoort tot de meest genoemde werkzaamheden. Na de opstartfase houdt de buurtsportcoach zich het meest bezig met het verbeteren van bestaande activiteiten, het aanbieden van nieuwe activiteiten en het leggen van verbindingen met andere partijen. De helft van de buurtsportcoaches initieert aanbod dat na verloop van tijd wordt overgedragen aan maatschappelijke organisaties.

4. Procesfactoren

Dit hoofdstuk bevat een beschrijving van de verschillende procesfactoren die spelen rond de inzet van de combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches. In dit hoofdstuk behandelen we per paragraaf verschillende onderwerpen. De algemene resultaten uit de interviews worden besproken en daar waar opvallende verschillen zijn tussen de combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches en de betrokken maatschappelijke organisaties, worden die weergegeven en toegelicht. Ook wanneer er opvallende verschillen zijn tussen sectoren en/of tranches, zullen we die benoemen. Regelmatig zijn citaten ingevoegd die illustratief of opvallend zijn ten opzichte van het algemene beeld.

Het hoofdstuk start met het in kaart brengen van de ervaren meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches. In paragraaf 4.2 komt de borging van de inzet van deze professionals ter sprake. Ook de belangrijkste succesfactoren, knelpunten en informatie rondom samenwerking, draagvlak en betrokkenheid worden geschetst. Het bereiken van de doelgroep en de taken, rollen en werkwijze behandelen we in de paragrafen 4.5 en 4.6. Tevens wordt hierin het werkgeverschap besproken. Tot slot worden de eerste meningen en inzichten over de buurtsportcoach en de betrokkenheid van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches van de Sportimpuls nader uitgewerkt.

De processen beschrijven we deels kwantitatief (aan de hand van resultaten uit de vragenlijsten) en deels kwalitatief (aan de hand van resultaten uit de interviews). De kwantitatieve data hebben ook als input gediend voor de interviews. De interviews hebben zo meer verdiepende informatie opgeleverd.

Net als in het voorgaande hoofdstuk zullen de resultaten vooral gaan over de combinatiefunctionarissen ‘oude stijl’, die de afgelopen jaren zijn ingezet. Verschillende processen en overwegingen zullen overigens ook voor de recent aangestelde buurtsportcoaches relevant zijn. In een aparte paragraaf beschrijven we enkele specifieke procesfactoren van de buurtsportcoaches. Daarnaast gaan we ook kort in op de eerste bevindingen van de betrokkenheid van een buurtsportcoach bij Sportimpuls-projecten.

In de vragenlijsten verschilt de respons tussen gemeenten op het gebied van sport en onderwijs sterk. Gemeenten met hoge responsaantallen hebben (logischerwijs) grotere invloed op kwantitatieve resultaten dan gemeenten met lagere responsaantallen. Wanneer in dit proceshoofdstuk kwantitatieve data worden gepresenteerd, kan dit enigszins vertekend overkomen ten opzichte van de kwalitatieve data. Bij de kwalitatieve data hebben namelijk alle gemeenten een gelijkwaardige invloed op de geschetste beelden.

4.1 Meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen

De meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen wordt besproken vanuit het perspectief van de betrokken organisaties (vooral scholen, sportverenigingen en culturele instellingen).

Ruim driekwart van de maatschappelijke organisaties binnen dit onderzoek die betrokken zijn bij de inzet van de combinatiefunctionarissen, geeft aan een (grote) meerwaarde te ervaren van de inzet van de combinatiefunctionarissen. De sportverenigingen uit tranche 1 zijn positiever dan uit tranche 2. De derde- en vierde-tranchesportverenigingen zitten hier tussen in. Binnen het onderwijs is dit verschil er niet.

De betrokken maatschappelijke organisaties geven ook in de verdiepende interviews een duidelijke meerwaarde aan. Een enkeling schetst geen meerwaarde te ervaren, zichzelf wel te kunnen redden of dat wanneer onderwijsinstellingen een keuze moeten maken in verband met bezuinigingen ze niet weten of ze de inzet van de combinatiefunctionaris willen en kunnen prioriteren.

De meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen die in de interviews door de maatschappelijke partners weergegeven wordt, kan worden geclusterd in een aantal thema's. De thema's die zowel uit de gesprekken met de sportverenigingen als uit die met de onderwijsinstellingen naar voren komen, zijn weergegeven in tabel 4.1.

Tabel 4.1 Thema's die sportverenigingen en onderwijsinstellingen noemen in relatie tot meerwaarde van de combinatiefunctionaris

Thema's	Sportverenigingen	Onderwijsinstellingen
Mogelijkheden om meer (en andere) activiteiten te doen	X	X
Verhogen van kwaliteit van het aanbod	X	X
Verbinden met andere maatschappelijke organisaties	X	X
Ruimere beschikbaarheid	X	

De meerwaarde van de inzet van de combinatiefunctionarissen wordt door de maatschappelijke partners dus samengevat tot 'meer en beter aanbod' 'verbinding' en 'ruimere beschikbaarheid'. De eerste drie thema's kwamen in de voorgaande rapporten die in het kader van dit verdiepingsonderzoek zijn opgesteld, ook al naar voren (Von Heijden et al., 2012). Dit blijken dus de belangrijkste ervaren meerwaarden te zijn voor de betrokken maatschappelijke partners. Ook na verloop van tijd (voor de tranches 1 en 2) komen ze opnieuw terug en ook bij de kleinere gemeenten worden ze genoemd. Daar waar in de voorgaande jaren nog een verschil leek te zijn tussen de eerste-tranchegemeenten en de tweede-tranchegemeenten in ervaren meerwaarde (meer en betere activiteiten versus verbinding), komt dit nu minder sterk naar voren. Ook de eerste-tranchegemeenten noemen verbinding als belangrijke meerwaarde en de tweede-tranchegemeenten noemen ook meer en beter aanbod. Bij de derde- en vierde-tranchegemeenten komen ook de verschillende thema's allemaal terug. Deze worden hieronder nader toegelicht.

Mogelijkheden om meer (en andere) activiteiten te doen

Er wordt sinds de inzet van de combinatiefunctionaris meer georganiseerd zowel op cultureel als op sportgebied. Het gaat om meer (en andere) activiteiten binnen de betrokken maatschappelijke organisaties (sportverenigingen, onderwijsinstellingen, culture instellingen), maar vooral ook buiten de eigen organisatie. Binnen de eigen organisatie gaat het bijvoorbeeld bij sportverenigingen om meer trainingen aan andere (doel)groepen of nieuwe type verenigingsactiviteiten. In het onderwijs kan bijvoorbeeld worden gedacht aan binnenschoolse MRT-lessen. Buiten de eigen organisatie gaat het bijvoorbeeld om (naschools) kennismakingaanbod vanuit de sportvereniging of culturele instelling in het onderwijs. Door de inzet van de combinatiefunctionaris (extra uren en handen) zijn er bij de maatschappelijke organisaties mogelijkheden om meer en andere activiteiten op te pakken. De combinatiefunctionarissen zorgt bijvoorbeeld bij sportverenigingen voor het opzetten van trainingen voor nieuwe (doel)groepen waarbij hij dit zal plannen/organiseren en wellicht eerst

zelf uitvoeren, waarna de activiteiten kunnen worden overgedragen aan nieuw kader of vrijwilligers.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“... met de beperkte hoeveelheid vrijwilligers heb je nu ineens de kracht om iets heel anders/nieuws te doen. Bijvoorbeeld een heel nieuw jeugdprogramma opzetten. Door de inzet van de beweegcoach kan dat ineens. Ze hebben de kennis en ervaring en de tijd om daarmee aan de slag te gaan.”

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Meerwaarde van die programmering rondom scholen is dat kinderen veel meer bewegingservaringen opdoen, waardoor ze een betere keuze kunnen maken.”

Verhogen van kwaliteit van het aanbod

Binnen het onderwijs wordt als meerwaarde de verhoging van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en naschools aanbod veel genoemd. Dit betekent niet dat alle combinatiefunctionarissen ook daadwerkelijk bewegingsonderwijs verzorgen. Slechts een klein deel van de combinatiefunctionarissen werkt vaste uren als vakleerkracht lichamelijke opvoeding (vooral tranche 2, zie tabel 3.9) Vooral begeleiding en bijscholen van groepsleerkrachten, het introduceren van verschillende methoden, het aanbieden/organiseren van sportspecifieke lessen en het opzetten van speciale begeleiding bijvoorbeeld in de vorm van MRT of Club Extra zorgen voor het verhogen van de kwaliteit van het sport- en beweegaanbod binnen en rondom de onderwijsinstellingen. Ook voor het aanbod op cultureel gebied is hetzelfde principe zichtbaar. Hierbij verzorgt de cultuurcoach zelf aanbod/huurt een professional in of zorgt ook voor bijscholing van de groepsleerkrachten, waardoor de kwaliteit van het aanbod een positieve impuls krijgt.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“We hebben extra deskundigheid in huis gehaald. Het vak lichamelijke opvoeding heeft een hele duidelijke kwaliteitsimpuls gekregen. Daarnaast is er op school door de combinatiefunctionaris een lesmethode... aangeschaft en geïmplementeerd. Hierdoor zijn alle lessen van een hoger niveau. De komst van de combinatiefunctionaris heeft er daarnaast voor gezorgd dat leerlingen passend onderwijs hebben gekregen. Ook de kinderen die motorisch iets achterblijven, worden bediend.”

Binnen de sportverenigingen en culturele instellingen is de kwaliteitsslag te zien op twee verschillende fronten. Ten eerste wordt de kwaliteit van het reguliere aanbod beter, doordat kader en vrijwilligers worden geschoold en de combinatiefunctionarissen soms ook zelf kwalitatief goed aanbod verzorgen. Daarnaast is er door de inzet van de combinatiefunctionarissen meer tijd om een kwalitatief beter toernooi of uitvoering/voorstelling te organiseren. Ten tweede wordt de kwaliteit beter door inzet van de combinatiefunctionaris op bestuurlijk niveau. De combinatiefunctionaris zorgt vaak voor een kwaliteitsslag op bestuurlijk niveau door te ondersteunen in het opzetten van bijvoorbeeld vrijwilligersbeleid.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

Als het aan de sportvereniging ligt zou de combinatiefunctionaris heel lang mogen blijven: “Het is zeker voor sportverenigingen in grootstedelijke gebieden niet zo dat de mensen die worden opgeleid [vrijwilligers/kader, red] ook automatisch 5-6 jaar aan je sportvereniging verbonden zijn. Daarnaast is er elk jaar weer een instroom van 50-100 leden, dit zijn weer tien teams waar ook weer nieuwe begeleiders voor opgeleid moeten worden, dit is een continu proces.”

Verbinden met andere maatschappelijke organisaties

Vanuit de organisaties wordt als meerwaarde aangegeven dat de combinatiefunctionaris zorgt voor de verbindingen tussen de organisaties. Zo heeft de combinatiefunctionaris de tijd en de ‘onafhankelijke positie’ om sportverenigingen en culturele instellingen aan onderwijsinstellingen te verbinden. De organisaties weten elkaar vaak niet te vinden en geven aan vaak ook niet de tijd/prioriteit te hebben om de verbinding te zoeken en aan te gaan. Deze verbinding wordt globaal op twee verschillende manieren ingevuld. Als eerste is de combinatiefunctionaris ‘boodschapper’. Hierbij is de functionaris persoonlijk de schakel tussen de organisaties. De combinatiefunctionaris praat los met de sportvereniging/culturele instelling en onderwijsinstelling. Als tweede is er de combinatiefunctionaris als ‘koppelaar’. Hierbij zorgt de functionaris dat de verschillende partijen zelf met elkaar in contact komen en gezamenlijke overleggen voeren en activiteiten/ideeën opzetten.

Vertegenwoordiger maatschappelijke organisatie:

“... Verbinden van sportvereniging aan school, bewegingsonderwijs, coördineren, aanjagen. Juist dat ze alles verbinden. De sportvereniging kent de scholen niet en andersom, maar in het beste geval kent het kind de sportvereniging. Zij [de combinatiefunctionarissen, red.] zitten overal.”

Mogelijkheid om op andere momenten beschikbaar te zijn

Een laatste duidelijke meerwaarde is voor de sportverenigingen en verschillende soorten culturele instellingen dat de combinatiefunctionaris overdag en 's avonds, op werkdagen en in het weekend beschikbaar is. Dit is voor het thema ‘verbinden’ sterk van belang, omdat door de structuur waarop de sportverenigingen en culturele instellingen zoals koren/muziekverenigingen van oorsprong in Nederland zijn opgebouwd er veel wordt gewerkt met vrijwilligers. Vrijwilligers zijn overdag beperkt beschikbaar, maar in de avonden en het weekend meer. Docenten van scholen zijn juist alleen overdag op werkdagen beschikbaar. Wanneer verbinding met onderwijsinstellingen moet worden gezocht, zal dit voornamelijk overdag gebeuren. Voor een deel van de verenigingen en combinatiefunctionarissen betekent dit ook dat het aanbod dat vanuit de vereniging wordt gedaan, door de combinatiefunctionarissen wordt uitgevoerd. De combinatiefunctionaris verzorgt dan in naam van de vereniging binnen- of naschools aanbod. Dit is overigens zeker niet overal het geval. In veel gemeenten waar de combinatiefunctionaris als coördinator/organisator werkzaam is, lukt het toch om vrijwilligers of betaalde krachten vanuit de verenigingen zelf binnen- of naschools aanbod te laten verzorgen. De combinatiefunctionaris zorgt dan voor de planning en randvoorwaarden, de vereniging zorgt voor de inhoud en uitvoering van de les(sen).

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“De sportvereniging vindt het fijne van de combinatiefunctionaris dat die ook overdag beschikbaar is. Bijvoorbeeld bij stagebegeleiding moeten er overdag mensen zijn, dat is één van de taken van de combinatiefunctionaris.”

Eén sportvereniging geeft duidelijk aan hoe de betrokken combinatiefunctionaris een meerwaarde heeft op de drie verschillende thema's verbinden, kwaliteitsverhoging en meer activiteiten:

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“De samenwerking tussen scholen en sportverenigingen heeft een enorme impuls gekregen. Dat is echt toegenomen. De coaches zijn ook echt bruggenbouwers. Zij zorgen voor die samenwerking. Zij hebben de uren om daarmee aan de slag te gaan en zijn professionals. Ze leveren extra kwaliteit binnen de vereniging en hebben aandacht voor nieuwe doelgroepen.”

4.2 Borging van de inzet van de combinatiefunctionarissen

De meningen van de verschillende maatschappelijke organisaties lopen nogal uiteen als het gaat over de borging van het werk en de werkwijze van combinatiefunctionarissen. Vanuit lokaal beleid worden bij de verschillende gemeenten ook verschillende keuzes gemaakt op het thema borging. Bij sommige gemeenten is het de bedoeling dat de combinatiefunctionarissen maatschappelijke organisaties ondersteunen op kwaliteit en ze een tijdelijke impuls geven met de intentie dat eigen medewerkers/vrijwilligers dit zelf continueren. Bij andere gemeenten zijn combinatiefunctionarissen meer structureel aan een aantal maatschappelijke organisaties verbonden om hier op verschillende fronten ondersteuning te blijven bieden. Daarnaast heeft een deel van de gemeenten ervoor gekozen combinatiefunctionarissen meer structureel aan een wijk te verbinden om daar voor langere tijd het gezicht te zijn van sport en bewegen of cultuur. Dit laatste sluit aan op de verbreding van de Impulsregeling in 2012, maar was in verschillende gemeenten al daarvoor ingezet (voordat de verbreding was aangekondigd).

Vier eerste-tranchegemeenten hebben combinatiefunctionarissen die vrij structureel aan één of enkele sportverenigingen zijn gekoppeld. Een van deze gemeenten gaat vanaf medio 2013 werken met projectopdrachten, waardoor dit structurele karakter waarschijnlijk verandert. Door een combinatiefunctionaris structureel te verbinden aan één of enkele verenigingen kan veel effect worden bereikt. Het is echter wel lastig om de grote inzet van de combinatiefunctionaris namens én binnen de vereniging op te vangen, mocht die wegvallen. Sportverenigingen zijn vaak wel bezig met het overnemen van activiteiten van de combinatiefunctionaris, maar geven aan dat als de functionaris wegvalt er toch een behoorlijk verlies ontstaat bijvoorbeeld in kwaliteit van het aanbod. De inzet van de combinatiefunctionaris wordt hierdoor soms gezien als gecompliceerd. De combinatiefunctionarissen zijn voor de sportverenigingen zeer waardevol, maar tegelijkertijd moet de sportvereniging oppassen dat ze niet te veel van de functionaris afhankelijk wordt. De borging moet volgens een geïnterviewde sportvereniging ook vooral uit de sportvereniging zelf komen. Maar daar zit een knelpunt. De combinatiefunctionaris verzorgt bijvoorbeeld lessen in het onderwijs en een enkele keer komt er iemand van de sportvereniging mee. Verenigingen geven aan dat ze die activiteiten niet kunnen overnemen. Vrijwilligers zijn beperkt beschikbaar van 9 tot 17 uur, en de communicatie en interactie met scholen is met name overdag. De sportvereniging ziet daar weinig mogelijkheden om dit (structureel) zelf in te vullen.

Een negatieve ervaring met de borging van de inzet van de combinatiefunctionaris wordt door een onderwijsinstelling geschetst: De combinatiefunctionaris sport kreeg na een jaar minder uren, waardoor het onderwijs zelf weer zaken moest oppakken en er verschraling van het aanbod heeft plaatsgevonden.

Uit de gesprekken komt het beeld naar voren dat het lastiger is om de inzet van de combinatiefunctionarissen in aandachtswijken te borgen, omdat de maatschappelijke organisaties en burgers in deze wijken misschien niet ‘sterk’ genoeg zijn om de inzet van de combinatiefunctionaris te borgen.

Vertegenwoordiger maatschappelijke organisatie:

“In de prioriteitswijken is het meest van belang dat er structureel iemand is die de organisatie van het sportaanbod regelt. In de andere wijken is de zelfredzaamheid groter en kunnen burgers en organisaties zelf meer, hoewel ook daar best wel vraagstukken zijn.”

Uit de interviews komt het beeld naar voren dat de maatschappelijke organisaties uit tranche 2 wat positiever lijken over de borging van de inzet van de combinatiefunctionarissen dan in tranche 1. Opvallend is daarbij wel dat de combinatiefunctionarissen uit de tweede tranche in de vragenlijsten als een van de belangrijkste knelpunten aangeven dat er te weinig/geen inbedding plaatsvindt van hun werkzaamheden.

Binnen het onderwijs komt naar voren dat de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris zoveel mogelijk moeten worden ingebed in de structuur van het onderwijs. Waarbij wordt aangegeven dat de combinatiefunctionaris nog wel nodig is om te enthousiasmeren, de daadwerkelijke uitvoering te doen en/of de kwaliteit te waarborgen.

Bij sportverenigingen en culturele instellingen is op sommige plaatsen sprake van verschillende nieuwe interne structuren die zijn opgezet door de inzet van de combinatiefunctionaris. De signalen op het gebied van borging verschillen echter sterk. Zo geeft een culturele instelling aan dat de combinatiefunctionaris veel op papier zet, zodat anderen in de organisatie het ook overnemen. Andersom geeft een sportvereniging bijvoorbeeld aan dat bij het wegvallen van de combinatiefunctionaris men wellicht weer terug valt in het oude stramien van losse tijdelijke initiatieven.

Er wordt aangegeven dat ook wanneer activiteiten die de combinatiefunctionarissen hebben opgezet/uitgevoerd, geborgd zijn doordat anderen ze nu uitvoeren, de inzet van de combinatiefunctionaris toch van belang blijft en structureel nodig is om de lokale ambities te realiseren.

Werkgever combinatiefunctionarissen:

“Je merkt wel dat je te maken hebt met vrijwilligers, dus dat betekent dat je altijd een vinger aan de pols moet houden. Ook als je weg bent. En op papier lijken dingen altijd heel logisch en duidelijk, maar de praktijk is toch weerbarstig. Dus dan is het toch belangrijk dat je betrokken blijft.”

Ook binnen de derde en vierde tranche is er op verschillende plaatsen sprake van borging. Ondanks het feit dat de combinatiefunctionarissen hier minder lang werkzaam zijn, wordt dit thema wel door gemeenten opgepakt. Meerdere organisaties zijn vanaf het begin bezig met borging/continuering van de inzet van de combinatiefunctionarissen, bijvoorbeeld omdat er tijdelijke overeenkomsten zijn afgesloten voor hun inzet. Hierdoor is vanaf het begin duidelijk dat de inzet tijdelijk is en dat borging van de Impuls noodzakelijk is om meer permanent effect te sorteren. Bijvoorbeeld als een combinatiefunctionaris voor een jaar beschikbaar is om een specifieke vereniging te versterken, dan is het van belang dat alle acties die de combinatiefunctionaris in dat kader uitvoert ook worden geborgd en overgenomen. Als bijvoorbeeld het bestuur een cursus ‘meer vrijwilligers in korte tijd’ zal volgen en een aantal opvolgende acties met de hulp van de combinatiefunctionaris uitvoert, dan wordt het bestuur blijvend versterkt en met nieuwe vrijwilligers wordt het kader blijvend uitgebreid. Verschillende organisaties geven echter wel aan dat zich zorgen te maken over het mogelijk wegvallen van de combinatiefunctionaris wat (negatieve) gevolgen zal hebben voor samenwerking met andere organisaties en het eigen aanbod.

Vertegenwoordiger sport:

“We hebben vanaf het begin aandacht gehad voor continuïteit en duurzaamheid. Dat vinden we ontzettend belangrijk want we wisten ook dat we een overeenkomst hadden voor twee jaar. Voor hetzelfde geld was er geen verlenging gekomen en dan hadden we al het werk voor niks gedaan. Daarom hebben we train-de-trainertrajecten en laten we trainers ook meelopen en meekijken bij de activiteiten die de combinatiefunctionaris ontwikkelt en uitvoert. Zij kunnen het dan ook overnemen. Dat hebben we echt ingebed in de vereniging.”

4.3 Succesfactoren en knelpunten

Het inzichtelijk maken van de succesfactoren en knelpunten van de inzet van combinatiefunctionarissen is van belang om de inzet te kunnen verantwoorden, in de toekomst op een goede wijze voort te zetten en waar mogelijk te verbeteren. In deze paragraaf bespreken we de belangrijkste succesfactoren en knelpunten volgens de combinatiefunctionarissen en maatschappelijke organisaties.

Succesfactoren

In de vragenlijsten geven de combinatiefunctionarissen aan dat ‘communicatie met de doelgroep en betrokken instellingen’ de belangrijkste succesfactor is (zie tabel 4.2). Uit de interviews blijkt ook dat goede communicatie belangrijk is om effect te sorteren. Zowel communicatie met de doelgroep, maatschappelijke organisaties als tussen combinatiefunctionarissen onderling worden genoemd. Er wordt door een combinatiefunctionaris aangegeven dat het niet vanzelfsprekend is dat een combinatiefunctionaris zowel operationeel (met de doelgroep, bijvoorbeeld kinderen) als strategisch (met bijvoorbeeld een bovenschoolse manager) goed kan communiceren. Ook ‘heldere doelstellingen en/of visie voor de inzet van de combinatiefunctionaris’, ‘goede aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod’ en ‘grote betrokkenheid van en draagvlak bij betrokken organisaties’ zijn volgens de combinatiefunctionarissen belangrijke succesfactoren.

Tabel 4.2 Top 3-succesfactoren door combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen

	Cf n=228	Onderwijs n=157	Sport n=168	Cultuur n=30
Goede communicatie met de doelgroep en/of de betrokken instellingen	1	1	2	1
Heldere doelstellingen en/of visie met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris	2			3
Grote betrokkenheid en draagvlak bij betrokken organisaties	3			
Goede aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod	3	3		
De competenties van de combinatiefunctionaris		2	1	2
Goede communicatie met de combinatiefunctionaris			3	
Animo tot samenwerken bij betrokken organisaties				
Duidelijke taakomschrijving van de functie van de combinatiefunctionaris				
Zichtbaarheid van de combinatiefunctionaris/ in de wijk/buurt				
Geringe tijdsinvestering voor onze organisatie				
Goede afstemming van wederzijdse verwachtingen van de betrokken organisaties				
Er is nu een vertrouwd gezicht/aanspreekpunt voor meerdere activiteiten				
Heldere lokale organisatiestructuur				
Goede inbedding van de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris				
Grote betrokkenheid van ouders				
Anders, namelijk				

Er is een aantal opvallende verschillen tussen de combinatiefunctionarissen in de verschillende tranches. Zo geeft tranche 2 vaker aan dat een succesfactor is dat er nu één gezicht/aanspreekpunt voor meerdere activiteiten is. In de tweede tranche zijn meer coördinerende combinatiefunctionarissen werkzaam, zij zijn voor meerdere activiteiten het aanspreekpunt. In tranche 1 zijn meer uitvoerders die vaker maar voor één of enkele sportverenigingen (en daarmee sporttakken) het aanspreekpunt zijn. Het verschil met de tranches 3 en 4 kan wellicht worden verklaard door het feit dat deze combinatiefunctionarissen nog minder lang aan het werk zijn en daardoor nog minder een duidelijk aanspreekpunt zijn. Dat de maatschappelijke partners in de vele kleine kernen en inwoners nog nauwelijks weten dat er combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches/een sportteam actief is.

Tranche 1 geeft significant vaker dan tranche 2 aan dat ‘heldere doelstellingen en/of visie met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris’ een belangrijke succesfactor is. (39% vs. 18%).

Ook de onderwijsinstellingen en culturele organisaties geven aan dat goede communicatie met de doelgroep en de betrokken organisaties dé succesfactor is voor het slagen van de inzet van de combinatiefunctionarissen.

Volgens de sportverenigingen is de belangrijkste succesfactor de competenties van de combinatiefunctionaris. Dit wordt door de verenigingen uit de eerste- en derde- en vierde-tranchegemeenten als belangrijkste succesfactor gezien. Sportverenigingen uit de tweede-tranchegemeenten noemen deze factor significant minder vaak. De sportverenigingen uit tweede-tranchegemeenten daarentegen geven aan dat goede animo tot samenwerken van de betrokken partijen een belangrijke succesfactor is. Verder noemen de sportverenigingen nog de communicatie met de combinatiefunctionaris als succesfactor.

De andere maatschappelijke instellingen (onderwijs en cultuur) geven aan dat de competenties van de combinatiefunctionaris de op één na belangrijkste succesfactor is. Een organisatie geeft aan dat ze het erg knap vinden dat de combinatiefunctionarissen die geworven zijn, perfect passen bij de baan. Ook wordt aangegeven dat sommige combinatiefunctionarissen grote persoonlijke ontwikkelingen hebben doorgemaakt. De competenties van de combinatiefunctionarissen zijn als succesfactor dus sterk bepalend voor het effect. Verder noemen de culturele instellingen de heldere doelstellingen voor en/of visie op de inzet van de combinatiefunctionaris. Uniek voor het onderwijs is dat ze de succesfactor goede aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod nog als belangrijke succesfactor noemen. De tranches 1 en 2 kiezen deze succesfactor significant vaker dan de tranches 3 en 4. Dit zou kunnen komen, doordat in de derde- en vierde-tranchegemeenten minder vakleerkrachten lichamelijke opvoeding werkzaam zijn en het daardoor lastiger is om een goede aansluiting te creëren, omdat er eerst binnenschools nog stappen moeten worden gemaakt.

De verschillende maatschappelijke organisaties noemen in de interviews ook de houding/het enthousiasme en de kwaliteit van de combinatiefunctionaris als succesfactor. De combinatiefunctionarissen worden regelmatig aangeduid als passievol, betrokken en enthousiast. De combinatiefunctionaris moet mensen (en kinderen) aan zich binden om succes te behalen. Hiervoor is het van belang dat ze bereikbaar zijn en men ze durft aan te spreken.

Vertegenwoordiger maatschappelijke organisatie:

“Een cruciale positieve factor voor het behalen van de doelen zijn de competenties van de combinatiefunctionarissen ... Het gaat dan om dat ze veel kennis hebben, ze hebben het netwerk... Zij weten hele andere organisaties dan wij zelf kennen en benaderen. Verschillende zaken hadden we zelf niet gekund, ze hebben kennis en weten waar ze die kunnen halen. Het zijn mensen, die leven hun passie.”

Een uitspraak van een vertegenwoordiger van een sportvereniging schetst de complexiteit van de competenties die van de combinatiefunctionaris gevraagd worden:

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Belangrijke competenties voor een combinatiefunctionaris zijn dat ze sociaal en communicatief vaardig zijn, waarbij heel belangrijk is dat ze binding kunnen creëren. Concreet dat de combinatiefunctionaris openstaat, laagdrempelig en toegankelijk is. De combinatiefunctionaris moet goed kunnen observeren en luisteren wat er gebeurt. En ook de abstractie hebben om het te vertalen. Met name richting volwassenen, maar ook richting kinderen. Hij moet de taal van de kinderen spreken, kunnen inleven wat er bij kinderen speelt. Daarnaast de didactische vaardigheid en de competentie te kunnen plannen en organiseren (time management) en keuzes maken wat wel en wat niet te doen belangrijk. De laatste belangrijke competentie is het vertalen naar structuur, en beleidsmatige teksten om te kunnen borgen.”

Knelpunten

Weinig/geen betrokkenheid van de ouders wordt door de combinatiefunctionarissen gezien als het grootste knelpunt. Vervolgens geven de combinatiefunctionarissen aan dat ze te weinig tijd hebben voor het uitvoeren van hun werkzaamheden. Ook ongeveer een zesde van de combinatiefunctionarissen zegt dat ‘grote tijdsinvestering voor betrokken organisaties’ en het feit dat ‘wederzijdse verwachtingen tussen betrokken organisaties niet/onvoldoende op elkaar afgestemd zijn’ knelpunten zijn (tabel 4.3).

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“De ouderbetrokkenheid is verre van optimaal, de vereniging wordt soms als opvang gezien.”

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Betrokkenheid van ouders dit is bij veel vrijwilligersorganisaties een herkenbaar struikelblok. Mensen consumeren veel meer...”

Het meest genoemde knelpunt door de sportvereniging is dat de combinatiefunctionarissen te weinig tijd hebben voor het uitvoeren van hun werkzaamheden. De sportverenigingen uit de eerste-tranchegemeenten scoren hier significant hoger op dan de tweede- en derde- en vierde-tranchegemeenten (33% tegenover 4% en 6%). Het tweede knelpunt dat door de sportverenigingen wordt aangegeven, is dat de functie/taak van de combinatiefunctionaris onduidelijk is (17%). Deze twee knelpunten worden regelmatig ervaren. 17 procent van de sportverenigingen ziet geen verbeterpunten of knelpunten.

De twee grootste knelpunten die door het onderwijs worden aangegeven, zijn overeenkomstig met de knelpunten die de combinatiefunctionarissen ervaren. Weinig of geen betrokkenheid van de ouders wordt door de onderwijsinstellingen het vaakst als knelpunt genoemd. Daarnaast vindt ook een deel van de onderwijsinstellingen dat combinatiefunctionarissen te weinig tijd hebben voor het uitvoeren van hun werkzaamheden. Net als bij de sportverenigingen geeft ook een aanzienlijk deel van de onderwijsinstellingen aan dat ze geen verbeter- of knelpunten zien. Bij zowel de culturele instellingen als de sportverenigingen als de onderwijsinstellingen staat de uitspraak dat ze geen verbeter- of knelpunten zien in de top drie.

Tabel 4.3 Belangrijkste 3 knelpunten door combinatiefunctionarissen, onderwijsinstellingen, sportverenigingen en culturele instellingen

	Cf n=228	Onderwijs n=157	Sport n=168	Cultuur n=29
Weinig/geen betrokkenheid van ouders	1	1		2
Combinatiefunctionarissen hebben te weinig tijd voor het uitvoeren van hun werkzaamheden	2	2	1	1
De wederzijdse verwachtingen tussen betrokken organisaties zijn niet/onvoldoende op elkaar afgestemd	3			
Grote tijdsinvestering voor betrokken organisaties	3			
Ik zie geen verbeterpunten of knelpunten		3	2	2
Weinig/geen aansluiting tussen binnenschools en naschools aanbod				2
De functie/taak van de combinatiefunctionaris is onduidelijk			2	2
De communicatie met de combinatiefunctionaris is niet optimaal				
Opleiding/competenties van de combinatiefunctionaris is onvoldoende				
Communicatie met de doelgroep en/of betrokken organisaties is niet optimaal				
Visie en/of doelstellingen met betrekking tot de inzet van de combinatiefunctionaris zijn onduidelijk				
Er zijn geen goede afspraken gemaakt over de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris				
De lokale organisatiestructuur is niet helder				
Er is bij de organisaties weinig animo tot samenwerken				
De combinatiefunctionarissen zijn te weinig zichtbaar				

Naast de algemene knelpunten die de organisaties ervaren is er ook een aantal meer ‘interne’ knelpunten die invloed hebben op de resultaten van de inzet van de combinatiefunctionarissen (niet in tabel).

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Graag zo doorgaan, want het loopt geweldig!”

Vertegenwoordiger maatschappelijke organisatie:

“Een enorme valkuil is dat het te veel wordt. Soms hebben ze geen tijd, dat geven ze dan ook aan... Het is een enorme valkuil dat ze ook veiligheid, eenzaamheid, armoede op hun bordje krijgen, ze kunnen wel de verbinding leggen richting gemeente en andere organisaties. Ze moeten focussen op mensen in beweging krijgen. Ze zijn echt de brug voor de inwoners naar de gemeente, ze zijn geen sociaal werker.”

Het niet/onvoldoende op elkaar afstemmen van de wederzijdse verwachtingen tussen uitvoerende organisaties en de vereniging wordt door een deel van de sportverenigingen als knelpunt ervaren. Ook de (te) grote tijdsinvestering van de vereniging is een ‘intern’ knelpunt. Daarnaast zijn soms de mensen binnen de vereniging niet op de hoogte van de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris. Dit laatste knelpunt is ook terug te zien binnen onderwijsinstellingen. Ook hier zijn leerkrachten soms niet op de hoogte van de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris. Van de onderwijsinstellingen ziet echter bijna de helft überhaupt geen interne knelpunten in de inzet van de combinatiefunctionarissen. Bij de sportverenigingen is dit ruim een derde. Ook bijna de helft van de culturele instellingen ziet geen interne knelpunten op dit gebied. Het meest genoemde ‘interne’ knelpunt van de culturele instellingen is dat de gevraagde tijdsinvestering van de organisatie te groot is.

Vertegenwoordiger culturele instelling:

“Knelpunt dat de combinatiefunctionaris ook tijdsinzet vraagt van de betrokken scholen en culturele instellingen is wel herkenbaar, maar als die betrokkenheid en tijdsinzet er niet is dan moet je daar als combinatiefunctionaris ook niet mee samenwerken/op inzetten.”

4.4 Samenwerking, draagvlak en betrokkenheid

De combinatiefunctionarissen functioneren vaak als verbinders en bruggenbouwers. Het creëren van samenwerking, draagvlak en betrokkenheid bij partners is voor de inzet van combinatiefunctionarissen erg belangrijk. In deze paragraaf wordt kwantitatieve en kwalitatieve informatie over samenwerking en andere aanverwante thema’s gepresenteerd.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“... De combinatiefunctionarissen zijn echte bruggenbouwers en zorgen voor alle contacten in de wijk op het gebied van sport. Zij brengen partijen bij elkaar. En soms moeten ze daar echt hun best voor doen. Met name de peuterspeelzalen en kinderdagopvangorganisaties zouden beter betrokken kunnen zijn. Dat vind ik ook echt een taak van de partijen zelf. Ze (de combinatiefunctionarissen, red.) doen er alles aan om het in de wijk tot een succes te maken. Nu is het de beurt aan deze organisaties om aan te geven hoe zij erin staan en wat ze willen.”

De combinatiefunctionarissen zelf zijn tevreden over de samenwerking met maatschappelijke organisaties en met andere combinatiefunctionarissen (tabellen 4.4 en 4.5). In de tabellen zijn de categorieën ‘zeer tevreden’ en ‘tevreden’ uit de vragenlijst samengevoegd, evenals ‘ontevreden’ en ‘zeer ontevreden’. De categorieën ‘weet niet’ en n.v.t.’ zijn niet meegenomen in de tabellen.

Tabel 4.4 Mate van tevredenheid van combinatiefunctionaris over samenwerking (in procenten)

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Samenwerking met betrokken instellingen (n=226)	80	15	5
Samenwerking met andere combinatiefunctionarissen (n=219)	83	12	5

Tabel 4.5 Mate van tevredenheid van combinatiefunctionarissen met betrekking tot de samenwerking met betrokken organisaties (in procenten).

	PO n=220	VO n=114	MBO n=76	NSO/BSO n=155	Wijk/buurt- ver. n=128	Welzijns- org. n=143	Sport org. n=201	Cult. org. n=95	Andere org. n=13
Tevreden	88	69	50	50	55	60	83	60	77
Neutraal	9	26	46	37	38	32	15	35	23
Ontevreden	4	4	4	12	8	8	1	5	0

Het positiefst zijn de combinatiefunctionarissen over de samenwerking met het primair onderwijs en de sportverenigingen. De combinatiefunctionarissen van de tweede-tranchegemeenten zijn hier significant positiever over dan de functionarissen uit de eerste-tranchegemeenten. Dit zijn ook de partijen waar het meeste mee wordt samengewerkt. Daar waar minder wordt samengewerkt, is er ook minder de mogelijkheid om hier een positief gevoel bij te krijgen, en heersen misschien negatieve vooroordelen.

Het minst positief zijn de combinatiefunctionarissen over de samenwerking met NSO/BSO. Hier zijn geen verschillen tussen de tranches. Er zijn overigens nauwelijks signalen van een eventuele concurrentie tussen de inzet van de NSO/BSO en het aanbod dat de combinatiefunctionarissen (al dan niet in samenwerking met sportvereniging of andere instantie) organiseren. Dit wordt dus niet als eventuele verklaring gegeven.

De combinatiefunctionarissen uit de tweede-tranchegemeenten zijn significant ontevredener over de samenwerking met wijk-/buurtverenigingen dan de combinatiefunctionarissen uit de eerste-tranche en de derde- en de vierde-tranchegemeenten (0% ontevreden).

Uit tabel 4.6 is op te maken dat de sportverenigingen, de onderwijs- en culturele instellingen tevreden zijn over de samenwerking met de combinatiefunctionarissen.

Tabel 4.6 Mate van tevredenheid met betrekking tot de samenwerking met betrokken combinatiefunctionaris

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Onderwijs (n=157, in %)	83	17	1
Sportvereniging (n=166, in %)	86	8	6
Culturele instelling (n)	28	2	1

De sportverenigingen uit tranche 1 en tranche 2 verschillen significant op tevredenheid. In tranche 1 zijn er significant meer verenigingen tevreden (88% vs. 72%) over de samenwerking met de betrokken combinatiefunctionaris(sen). In tranche 2 zijn er significant meer sportverenigingen ontevreden over de samenwerking met de betrokken combinatiefunctionaris(sen), ten opzichte van de eerste tranche.

In tranche 1 werken de combinatiefunctionarissen met veel minder sportverenigingen samen dan in tranche 2. Wanneer de combinatiefunctionaris meer tijd kan besteden aan één vereniging, wordt er wellicht ook intensiever samengewerkt en kunnen de sportverenigingen hier ook meer tevreden over zijn.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“De combinatiefunctionaris werkt nauw samen met het bestuur en is zeer zichtbaar bij deze vereniging. Iedereen kent de combinatiefunctionaris hoewel iedereen wel wat anders zal zeggen als je vraagt wat hij doet. Daar ligt ook een taak voor ons als bestuur om hier intern duidelijk over te communiceren. Het zou wel goed kunnen dat voor verenigingen die minder intensief samenwerken het minder duidelijk is wat combinatiefunctionarissen doen en kunnen doen.”

Uit de interviews komt naar voren dat de tevredenheid over de samenwerking met de combinatiefunctionarissen in het algemeen wel goed is. Er wordt aangegeven dat er soms meer uit kan worden gehaald of wellicht anders kan worden ingericht om (nog) meer resultaat te boeken. Daarnaast verschilt de tevredenheid over samenwerken tussen de verschillende maatschappelijke organisaties onderling. Die is in het algemeen ook goed, maar soms is de samenwerking lastiger. Zo zijn er onderwijsinstellingen die aangeven dat het lastig is om samen te werken met de sportverenigingen, bijvoorbeeld omdat ze afhankelijk zijn van vrijwilligers. Hierdoor is het niet altijd mogelijk om op korte termijn afspraken te maken en zijn ook de tijden om fysiek af te spreken beperkter. Maar daarnaast geven de onderwijsinstellingen zelf ook aan dat het met hen soms ook lastig is om samen te werken, omdat ze erg gesloten en naar binnen gericht zijn. Ook is de inzet van een combinatiefunctionaris vaak voor de onderwijsinstelling erg interessant maar geen primaire activiteit, omdat de school er door de inspectie niet op wordt beoordeeld.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“We proberen de sportverenigingen uit de wijk er zoveel mogelijk bij te betrekken. Die samenwerking verloopt soms wel goed en soms minder. Dat is echt afhankelijk van de structuur en professionaliteit van de sportvereniging.”

4.5 Bereik doelgroep

Om succes te genereren is het belangrijk om de doelgroep te bereiken. De meeste combinatiefunctionarissen zijn tevreden over het bereiken van de beoogde doelgroep (zie tabel 4.7). Zeven procent van de combinatiefunctionarissen is ontevreden over het bereiken van de beoogde doelgroep, de rest is neutraal. Er zijn geen significante verschillen tussen de tranches.

Tabel 4.7 Mate van tevredenheid over het bereik van de beoogde doelgroep kinderen

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Combinatiefunctionarissen (n=224, in %)	82	11	7
Onderwijs(n=159, in %)	82	14	4
Sport (n=165, in %)	76	15	9
Cultuur (n)	27	3	1

Ook de maatschappelijke organisaties zijn tevreden over het bereiken van de beoogde doelgroep kinderen door de combinatiefunctionaris. De sportverenigingen zijn iets minder tevreden dan de onderwijsinstellingen en de combinatiefunctionarissen. Dit kan komen, omdat de sportverenigingen ook minder zicht hebben op het bereik van de kinderen omdat dit vaak via het (basis)onderwijs verloopt.

Vertegenwoordiger onderwijsinstelling:

“Alle leerlingen doen bij ons mee, deelname is verplicht. Afgelopen jaar konden leerlingen kiezen op ongeveer dertig verschillende sporten.”

Daarnaast wordt aangegeven dat de ouders ook van belang zijn om vooral de kinderen die nog inactief zijn te bereiken. Dit is lastig, omdat het bereiken van ouders (en vooral die van inactieve kinderen) ingewikkeld blijkt. Ook moeten de ouders dan het belang van bijvoorbeeld sporten en bewegen voor hun kind ervaren om ze daarin ook positief te stimuleren.

Combinatiefunctionaris:

“Het is heel moeilijk om nieuwe kinderen te hebben het zijn toch vaak de kinderen die al bij een sportvereniging zitten die komen. De kinderen die thuis zitten bereik je vaak niet bij een vrijwillige activiteit. Het mooiste zou zijn als we die aan het sporten krijgen. Dan moet je ook bij de ouders zijn, waarom bewegen en sport belangrijk is voor de kinderen. Er zijn altijd moeilijkere doelgroepen om te bereiken, die drempel is voor de mensen heel groot.”

De inzet van de combinatiefunctionarissen is in veel gemeenten niet dekkend voor alle wijken, scholen en sportverenigingen. In de interviews komt naar voren dat daar waar de combinatiefunctionarissen zich op richten (doelgroep of buurt/wijk) het bereik vaak wel groot is. Dit betekent niet dat het algemene bereik groot is. Vooral wat betreft de inzet van de combinatiefunctionaris cultuur wordt regelmatig aangegeven dat de uitvoeringscapaciteit (uren) van de combinatiefunctionarissen te klein zijn om een groot bereik te hebben.

Vertegenwoordiger culturele instelling:

“Met het naschoolse aanbod in 3 wijken en de inzet van de combinatiefunctionaris cultuur worden al verschillende groepen kinderen bereikt, maar is er zeker geen sprake van een dekkend en compleet binnen- en buitenschools cultureel aanbod voor alle kinderen op alle scholen. Dat lijkt ook niet realistisch met de huidige inzet.”

4.6 Taken, rollen en werkwijzen – reflectie

Zoals in hoofdstuk 2 hebben aangegeven, hebben de gemeenten verschillende taken, rollen en werkwijzen gekozen voor de inzet van de combinatiefunctionarissen. Ook uit de rapportages uit voorgaande jaren bleek al dat de taken van combinatiefunctionarissen erg divers zijn en onder meer afhankelijk van de bestaande lokale sportinfrastructuur, en lokaal gekozen doelstellingen en prioriteiten. In deze paragraaf reflecteren we kort op de verschillende taken, rollen en werkwijzen.

Aanbod gericht werken – vraag gericht werken

In het algemeen kan worden gesteld dat de eerste-tranchegemeenten die deelnemen aan dit onderzoek, meer aanbodgericht lijken te werken dan de tweede- en derde- en vierde-tranchegemeenten. Zo zijn in drie eerste-tranchegemeenten (een deel van) de combinatiefunctionarissen verbonden aan een of meerdere sportverenigingen van waaruit ze zelf (na)schools sportaanbod verzorgen/uitvoeren. Deze gemeenten gebruiken wel een

matchingssystemen/andere mensen om de vraag vanuit de scholen te koppelen aan het aanbod van de combinatiefunctionarissen. Maar het matchingsstelsel is niet direct gericht op de wensen en behoeften van de doelgroep. In de kleinere gemeenten wordt de matching tussen de vraag van het onderwijs en het aanbod van de sportvereniging/culturele instelling vaker vormgegeven door de combinatiefunctionarissen zelf als ‘verbindende schakel’. Hier brengt de combinatiefunctionaris de vraag van het onderwijs, en het aanbod van de sportverenigingen en culturele instellingen bij elkaar. Dit kan zijn vanuit wensen en behoefte van de school en/of de kinderen. Maar het kan ook zijn dat de vereniging met het eerste aanbod komt en de combinatiefunctionaris bekijkt of en hoe dit aansluit bij onderwijsinstellingen.

Combinatiefunctionaris sport:

“De buurtsportcoaches werken zowel vraaggestuurd als aanbodgestuurd. Als er een discussie is springen we daar op in met aanbod, andersom wordt er ook wel gevraagd of we met een bepaalde vraag wat kunnen, daarom sluit de buurtsportcoach ook aan bij de verschillende overleggen in de wijk.”

Twee andere eerste-tranchegemeenten hebben een nieuwe werkwijze doorgevoerd die van ‘aanbod realiseren vanuit eigen ideeën’ naar meer ‘wensen en behoefte van de doelgroep/wijken achterhalen’ is aangepast. Een geïnterviewde combinatiefunctionaris is blij met de nieuwe werkwijze. Hij merkt dat ze nu meer zichtbaar zijn in de wijk en weten wat er in de wijk leeft. Ze hebben een signaalfunctie en werken dan ook vraaggericht. De vragen worden in behandeling genomen en er wordt gekeken hoe ze daar op een structurele, projectmatige manier mee aan de slag kunnen gaan.

Werken voor de buurt/wijk – werken voor een specifieke doelgroep

De combinatiefunctionarissen zijn vaak gekoppeld aan een bepaald gebied (buurt/wijk/stadsdeel/kern) waar ze werkzaam zijn. Binnen dit gebied kunnen ze werken voor een specifieke doelgroep of meer in het belang van buurtorganisatie/sportverenigingen/culturele instelling/onderwijs. Wanneer de combinatiefunctionarissen een doelgroep als uitgangspunt hebben (bijvoorbeeld kinderen tot 12 jaar), organiseren ze aanbod om die doelgroep heen/proberen ze aan de wensen van die doelgroep te voldoen. De doelgroepen zijn vaak bepaald vanuit lokaal beleid en betreffen grotendeels nog (ook vanuit de oude Impuls) de basisschool jeugd. Wanneer de combinatiefunctionarissen werken in het belang van organisaties, dan is bijvoorbeeld het versterken van die organisatie het uitgangspunt. Er zijn verschillende combinatiefunctionarissen aan de slag om de organisatiekracht van bijvoorbeeld sportverenigingen te versterken. Beide uitgangspunten komen binnen de verschillende tranches voor. Er zijn ook combinatiefunctionarissen die juist beide uitgangspunten hanteren en combineren. Zo zijn er gemeenten waarbij de combinatiefunctionaris vanuit de sportvereniging naschools aanbod verzorgt (gericht op een specifieke doelgroep) maar waarbij ook veel tijd is om de organisatie van de sportvereniging te versterken (gericht op de organisatie).

Combinatiefunctionaris sport:

“De buurtsportcoaches... zijn verantwoordelijk voor sport en beweegaanbod in de wijk. Hiervoor werken ze samen met buurtraden, sportraden, etc. dat is per wijk heel verschillend. [...] De buurtsportcoach probeert voor alle doelgroepen in de wijk wat te doen.”

Aanbod regelen maar anderen voeren uit – zelf aanbod uitvoeren

In de verdiepende interviews is met de combinatiefunctionarissen besproken in hoeverre ze het aanbod alleen regelen, waarbij anderen (bijvoorbeeld vrijwilligers van een sportvereniging of ZZP'ers in de culturele sector) het aanbod uitvoeren, en in hoeverre ze zelf het aanbod uitvoeren.

Hier is een verschil te zien tussen de tranches. De eerste-tranchecombinatiefunctionarissen geven vaker aan zelf het aanbod uit te voeren dan de combinatiefunctionarissen uit de andere tranches. Zowel het aanbieden van naschoolse sport- en culturele activiteiten als het aanbieden van trainingen en lessen bij de sportvereniging en culturele instelling worden vaker gedaan in de eerste tranche dan in over overige tranches. Verschillende combinatiefunctionarissen geven aan dat er variatie in deze werkwijze zit en deze in de loop van de tijd kan veranderen. Hierbij kan de werkwijze veranderen van zelf aanbod uitvoeren naar aanbod regelen, waarbij anderen het uitvoeren. De combinatiefunctionarissen geven aan dat door eerst zelf aanbod uit te voeren ze bekend worden in de buurt en goodwill kunnen kweken bij maatschappelijke organisaties. Wanneer het vertrouwen er is, kan ook een meer coördinerende en regisserende rol makkelijker worden ingevuld. Ook kan bij het opzetten van nieuwe initiatieven een meer coördinerende combinatiefunctionaris tijdelijk zelf aanbod uitvoeren binnen dit initiatief om het goed op gang te krijgen.

Er is een aantal voor- en nadelen te benoemen voor beide werkwijzen. Zo zijn voordelen van zelf aanbod uitvoeren, snelheid (er hoeven immers geen vrijwilligers of andere uitvoerders gezocht te worden om het aanbod te verzorgen) en kwaliteit (de combinatiefunctionarissen zijn sport/cultuur professionals die in principe kwaliteit leveren).

Nadelen kunnen zijn dat het aantal activiteiten beperkt is. De combinatiefunctionaris moet zelf altijd aanwezig zijn en kan maar op één plek tegelijk zijn. Ook kan het zelf uitvoeren van activiteiten door de combinatiefunctionaris negatief effect hebben op de borging en inbedding van deze activiteiten. De maatschappelijke organisaties hoeven minder actief betrokken te zijn (omdat de combinatiefunctionaris veel zelf doet), waardoor overdracht voor inbedding/borging bij bijvoorbeeld de sportverenigingen nog moet worden georganiseerd.

De genoemde voor- en nadelen rondom zelf activiteiten uitvoeren kunnen grotendeels worden omgedraaid wanneer de combinatiefunctionaris activiteiten organiseert/coördineert, maar anderen zorgen voor de uitvoering. Zo kunnen er meer activiteiten worden georganiseerd en is de betrokkenheid en de mogelijkheid tot borging en continuïteit bijvoorbeeld waarschijnlijk makkelijker. Doordat vrijwilligers of mensen zonder pedagogische scholing aanbod verzorgen, kan de kwaliteit echter minder zijn. Ook is de combinatiefunctionaris met deze werkwijze meer afhankelijk van anderen om voldoende aanbod te creëren.

Combinatiefunctionaris sport:

“Nu veel gedaan en uitgevoerd, als we structuur gaan creëren kan je werken aan continuïteit en verbetering. [...] We moeten eerst uitvoerend zijn willen we daarna kunnen regisseren, je moet je eerst laten zien.”

Combinatiefunctionaris:

“Het idee is dat we aan de slag moeten om veel te doen om hierdoor de drempel laag te maken. [...] Tot op heden heb ik veel zelf in de uitvoering gezeten. Het is belangrijk dat mensen weten wie je bent.”

Resultaatgericht werken; veel zelfstandig oppakken – procesgericht werken; veel gezamenlijk oppakken

Wanneer combinatiefunctionarissen resultaatgericht werken, zullen ze veelal activiteiten zelfstandig opzetten/aanbieden en maar in beperkte mate overleg voeren met betrokken organisaties. Als combinatiefunctionarissen meer procesgericht werken, is het doel van de inzet van de combinatiefunctionaris minder het resultaat op bijvoorbeeld aantal activiteiten of aantal deelnemers, maar gaat het bijvoorbeeld om het opzetten van een goede en duurzame samenwerking. Hiervoor is het van belang dat de combinatiefunctionaris veel gezamenlijk oppakt en andere organisaties betreft in het opzetten/aanbieden van activiteiten.

In het algemeen zijn de combinatiefunctionarissen die naschools sportaanbod zelf uitvoeren resultaatgericht en pakken veel zelfstandig op. Ook combinatiefunctionarissen die veel tijd bezig zijn met coördineren van aanbod, zullen dit grotendeels zelfstandig oppakken. In de relatie met het onderwijs zijn combinatiefunctionarissen in het algemeen resultaatgericht en zelfstandig. Binnen de sportverenigingen en culturele instellingen lijkt de inzet meer proces gericht. Ze werken samen met betrokkenen binnen de organisatie aan het versteken van de sportvereniging, kwaliteitsbevordering van het kader of bijvoorbeeld het opzetten van beleid.

Binnen verschillende gemeenten is een verschuiving gaande van veel zelfstandig oppakken en uitvoeren door de combinatiefunctionaris naar veel gezamenlijk oppakken en uitvoeren door maatschappelijke partners zelf. Dit heeft soms ook te maken met het feit dat de combinatiefunctionarissen bezig zijn met het borgen van hun activiteiten. Ze willen ondersteunen, maar activiteiten moeten gezamenlijk worden opgepakt, zodat de onderwijsinstelling, sportvereniging of culturele organisatie het ook zelf kunnen doorzetten. Er wordt wel aangegeven dat er tijd beschikbaar moet zijn om dit te bereiken. Dit kan niet zomaar in enkele maanden worden geregeld.

Combinatiefunctionaris:

“We kunnen niet even drie maandjes daar en drie maandjes daar inzet plegen, maar het moet wel eindig zijn. We moeten wel streven naar zelfredzaamheid, maar dat kost bij verenigingen vaak wel enkele jaren om echt iets op poten te zetten. Bij de ene vereniging duurt dat een halfjaar, maar vaak is dat langer.”

Combinatiefunctionaris:

“Het zou niet fair zijn als we vooral uitvoerend zijn, dan zitten we vooral op één plek en dan zou je onbewust partijen voortrekken. We bestrijken zo 'n groot gebied met zoveel kernen en partijen. Daarnaast moet het ook vooral vanuit partijen zelf komen, stukje zelfredzaamheid. We moeten wel ondersteunen, maar we doen het samen.”

4.7 Werkgeverschap

Het werkgeverschap van de combinatiefunctionarissen is de afgelopen jaren een belangrijk punt geweest voor beleidsmakers. Omdat ze in meerdere sectoren werkzaam zijn en voor meerdere organisaties werk kunnen verrichten, is het de vraag welke organisaties de combinatiefunctionarissen in dienst nemen. Hiermee hangt dan bijvoorbeeld samen welke arbeidsvoorwaarden de combinatiefunctionarissen krijgen en wie ze gaat aansturen.

De combinatiefunctionarissen zijn in het algemeen tevreden over het werkgeverschap, dit is weergegeven in tabel 4.8. Ook de maatschappelijke organisaties zijn in het algemeen tevreden.

Tabel 4.8 Mate van tevredenheid over wijze waarop werkgeverschap is geregeld

	Tevreden	Neutraal	Ontevreden
Combinatiefunctionarissen (%)	64	26	10
Onderwijs (%)	61	29	9
Sport (%)	64	26	9
Cultuur (n)	16	6	2

Tien procent van de combinatiefunctionarissen is ontevreden over het werkgeverschap. Er worden in de interviews verschillende zaken genoemd die hierop invloed hebben. Zo wordt een enkele keer aangegeven dat het salaris niet erg hoog is, maar ook dat er aansturing, coördinatie of inhoudelijke ondersteuning ontbreekt. Combinatiefunctionarissen die in dienst zijn van sportverenigingen, hebben er soms last van dat ze binnen een vrijwilligersorganisatie werken en daar bijvoorbeeld ook dagelijkse aansturing missen.

Ook het ontbreken van een aantal randvoorwaardelijke zaken kan tot ontevredenheid over werkgeverschap leiden. Zo geeft een combinatiefunctionaris aan niet bereikbaar te zijn in de wijk omdat hij van de werkgever geen mobiele telefoon tot zijn beschikking heeft gekregen. Dit heeft een negatief effect op de mening van de combinatiefunctionarissen over het werkgeverschap. Sommige combinatiefunctionarissen hebben een parttime aanstelling. Er wordt aangegeven dat deze functie lastig kan zijn om te combineren met een andere baan, omdat er veel flexibiliteit wat betreft ureninzet van de combinatiefunctionarissen verwacht wordt.

Combinatiefunctionaris:

“De cultuurcoach heeft geen vast contract meer, maar moet nu als ZZP'er hetzelfde werk doen. Dit ging niet vrijwillig en dat is niet voor iedereen eenvoudig. Een collega vanuit een discipline die nu wat minder populair is, heeft het daar nu ook financieel erg moeilijk mee. Een aanstelling binnen een vrijwilligersorganisatie gaat op zich goed, maar is soms lastig in het sparren en afspreken met de vrijwilligers. Dat vertraagt en vraagt tijd en flexibiliteit.”

Sommige gemeenten kiezen ervoor om de subsidieverstrekking aan andere werkgevers van de combinatiefunctionarissen, jaarlijks te doen. Ook kunnen zij verzoeken om cofinanciering. Uit de interviews komt naar voren dat in een aantal gemeenten in de afgelopen jaren wijzigingen hebben plaatsgevonden in het werkgeverschap en de subsidieverstrekking, of de gevraagde cofinanciering van betrokken maatschappelijke instellingen. Wanneer dit voor deze organisaties onverwacht komt, kan dit een negatief effect hebben op de mening over de gemeente en over het werkgeverschap.

Vertegenwoordiger sportvereniging:

“Een kritische noot richting gemeente is nog wel de gevraagde eigen bijdrage en de vraag om die op vrijwillige basis te verhogen. We willen ze niet kwijt, maar we zitten echt aan onze tax. Het is eigenlijk niet netjes. Het beleid lijkt nu een beetje ad hoc, we sturen op zo min mogelijk kosten. Er lijkt geen visie waarin prioriteit wordt gegeven aan bewegen. Als dat wel zo is dan draag je als gemeente ook bij, dan werk je niet budgetneutraal. Het is nu begrotingsgestuurd, maar dat is jammer.”

Combinatiefunctionaris:

“De sportverenigingen mochten in eerste instantie een aanvraag indienen, er was best wel interesse. Toen werd er een andere strategie gekozen, via ..., en toen werd een en ander versnipperd en ging het constant over de financieringsstromen. Ook in de politiek ging men het hebben over die rotterige combinatiefunctionarissen, maar het ging alleen maar over geld, niet over de inhoud.”

4.8 Buurtsportcoach

De meeste gemeenten die deelnemen aan dit verdiepingsonderzoek, zijn nog bezig met het aanstellen van buurtsportcoaches. In een enkele gemeente zijn professionals als ‘nieuwe’ buurtsportcoaches werkzaam of hebben combinatiefunctionarissen een uitbreiding van takenpakket gekregen. Allen zijn ze nog niet lang genoeg bezig om echt iets te kunnen zeggen over bijvoorbeeld de ervaren meerwaarde en borging van de inzet van de buurtsportcoaches. Wel kan een aantal inzichten worden gegeven betreffende de processen die zijn ingezet.

De betrokken organisaties lijken nog weinig zicht te hebben op de buurtsportcoach en/of nog weinig contact te hebben gehad. Zo geeft 61 procent aan dat ze niet weten hoe het werkgeverschap is geregeld. Voor 42 procent van de betrokken organisaties is het helder wat de buurtsportcoach gaat doen. De helft geeft aan het niet te weten of hier neutraal tegenover te staan. Ook het inzicht of het aantal uren dat de buurtsportcoach wordt ingezet toereikend is voor de werkzaamheden die de buurtsportcoach moet verrichten, weet het merendeel (56%) van de betrokken organisaties niet. Een vijfde denkt dat de uren toereikend zijn, nog een vijfde is hierover neutraal. Bijna de helft van de betrokken organisaties is tevreden over de activiteiten die de buurtsportcoach tot nu toe uitvoert, verder geeft ook hier een groot deel (40%) aan het niet te weten. Ruim 40 procent geeft aan niet te weten in welke mate de buurtsportcoach de doelgroep weet te bereiken, de overige maatschappelijke organisaties zijn in het algemeen tevreden over de mate waarin de buurtsportcoaches de doelgroep weten te bereiken.

Daar waar al vormen van samenwerking zijn ontstaan tussen maatschappelijke organisaties en de buurtsportcoaches, zijn ze in het algemeen tevreden over de samenwerking met elkaar, 36 procent van de partners geeft aan niet te weten of ze tevreden zijn over de samenwerking. Hieruit kan worden opgemaakt dat er bij ruim een derde van de partners nog geen samenwerking is met de buurtsportcoach. Uit bovenstaande komt duidelijk naar voren dat de inzet van de buurtsportcoaches nog erg pril is en maatschappelijke partijen nog weinig intensief betrokken zijn.

De organisaties zien wel mogelijkheden voor toekomstige inzet en betrokkenheid daarbij. Zo geeft 40 procent aan dat de animo van andere betrokken partijen om samen te werken groot is.

Tabel 4.9 Stelling met betrekking tot eigen inzet van de buurtsportcoach (n=28)

	Eens	Neutraal	Oneens
Ik ben tot nu toe tevreden over de activiteiten die ik uitvoer	22	5	1
Het is mij helder wat ik moet gaan doen	24	3	1
Ik ben tot nu toe tevreden over de samenwerking met de betrokken organisaties	18	7	3
De animo van betrokken partijen om samen te werken is groot	15	7	6
Ik ben tot nu toe tevreden over de mate waarin ik de doelgroep weet te bereiken	18	5	4
Het aantal uren dat ik kan worden ingezet, is toereikend voor de werkzaamheden	14	10	4
Ik ben tevreden over de manier waarop het werkgeverschap is geregeld	21	3	3

De buurtsportcoaches zelf hebben (vanzelfsprekend) wel een beter beeld bij hun eigen (verwachte) inzet. De buurtsportcoaches zijn tot nu toe tevreden over de activiteiten die ze uitvoeren (tabel 4.9). Het is voor de buurtsportcoach helder wat ze gaan doen. De buurtsportcoaches zijn ook tot nu toe tevreden over de mate waarin ze de doelgroep weten te bereiken.

De helft van de buurtsportcoaches geeft aan dat de uren die ze werken, toereikend zijn voor de werkzaamheden die ze moeten verrichten. 36 procent is neutraal, de overigen geven aan dat de uren niet toereikend zijn. De buurtsportcoaches uit de tweede-tranche gemeenten geven significant vaker aan dat de uren toereikend zijn ten opzichte van de buurtsportcoaches in tranche 1. De buurtsportcoaches zijn tevreden over de manier waarop het werkgeverschap is geregeld.

4.9 Sportimpuls

Er is een beperkt aantal combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches betrokken bij Sportimpuls-projecten. In hoofdstuk 3, tabel 3.3, is weergegeven dat ruim de helft van de functionarissen niet betrokken is bij een Sportimpuls-project. Een kleine twintig procent is wel betrokken, bij de rest is het onbekend. In de interviews met de professionals is het thema Sportimpuls niet specifiek aan de orde gekomen. Uit het onderzoek naar de Sportimpuls (Cevaal & Van der Sluis, 2013) blijkt

dat bij ongeveer een derde van de daar onderzochte projecten een combinatiefunctionaris/buurtsportcoach betrokken is. De taken zijn vooral verzorgen van sportaanbod en verder in mindere mate coördineren, werven van deelnemers en overdracht van deelnemers naar de sportvereniging.

4.10 Resumerend

De onderwijsinstellingen, sportverenigingen, culturele instellingen en andere betrokken partijen zijn overwegend tevreden over de inzet van de combinatiefunctionarissen en geven aan (grote) meerwaarde te ervaren van hun inzet. Meer en beter aanbod en de verbinding met andere maatschappelijke partijen zijn thema's die vaak terugkomen wanneer de betrokken organisaties de meerwaarde beschrijven. Om deze meerwaarde te verduurzamen dient nog een aantal stappen te worden genomen.

Er is veel verschil tussen zowel de maatschappelijke organisaties als combinatiefunctionarissen op het gebied van borging/continuïteit. De borging wordt verschillend vormgegeven en sommige zijn al veel verder in dit proces dan anderen.

Communicatie met betrokken instellingen en doelgroepen blijkt de belangrijke context factor in het behalen van succes met de inzet van de combinatiefunctionarissen. Wanneer het belangrijkste struikelblokken (weinig/geen betrokkenheid van de ouders en te weinig tijd voor het uitvoeren van de werkzaamheden) worden verbeterd, kan er mogelijk (nog) meer resultaat worden behaald. In het algemeen lijken er verder weinig dezelfde knelpunten veelvuldig voor te komen. Bij zowel de culturele instellingen en de sportverenigingen als de onderwijsinstellingen staat de uitspraak dat ze geen verbeter of knelpunten zien in de top drie.

De combinatiefunctionarissen zijn tevreden over de samenwerking met maatschappelijke organisaties en vice versa. Het bereiken van de doelgroep gaat goed, maar dit betekent niet dat alle beoogde kinderen worden bereikt. Vooral wat betreft de inzet van de combinatiefunctionaris cultuur wordt regelmatig aangegeven dat het aantal fte's van de combinatiefunctionarissen te klein zijn om een groot bereik te hebben.

In een enkele gemeente zijn professionals als 'nieuwe' buurtsportcoaches werkzaam of hebben combinatiefunctionarissen een uitbreiding van takenpakket gekregen. De betrokken organisaties lijken nog weinig zicht te hebben op de buurtsportcoach en/of nog weinig contact te hebben gehad. Daar waar al vormen van samenwerking zijn ontstaan tussen maatschappelijke organisaties en de buurtsportcoaches, zijn ze in het algemeen tevreden over de samenwerking met elkaar.

Er is een beperkt aantal combinatiefunctionarissen betrokken bij Sportimpuls-projecten. De taken zijn vooral verzorgen van sportaanbod en verder in mindere mate coördineren, werven van deelnemers en overdracht van deelnemers naar de sportvereniging.

Kortom, de processen rond de inzet van de combinatiefunctionarissen zijn zeer divers. De betrokken partijen zijn overwegend tevreden over de meerwaarde van de inzet, de samenwerking/verbinding en zorg voor continuïteit.

5. Opvallende verschillen met eerdere metingen en tussen verschillende tranches

Twee jaar geleden zijn grotendeels dezelfde vragenlijsten voorgelegd aan combinatiefunctionarissen en betrokken organisaties in dezelfde zes eerste-tranchegemeenten. Dit biedt ons de mogelijkheid te bekijken of, en zo ja hoe, de inzet van de combinatiefunctionarissen de afgelopen twee jaren is gewijzigd en of mogelijk eerder genoemde knelpunten zijn weggenomen.¹² Het is goed ons hierbij te realiseren dat het hier veelal niet dezelfde functionarissen of organisaties betreft als bij de eerste meting. De verschillen zijn slechts indicatief. Indien mogelijk en relevant, zullen we de verschillen toelichten met informatie afkomstig uit de interviews en contextgesprekken. Vorig jaar zijn eveneens zes tweede-tranchegemeenten bevraagd. Omdat het hier lagere aantallen betreft qua respons is een vergelijking met de meting in 2013 niet altijd zinvol. We volstaan met een aantal meer algemene verschillen die in de tweede paragraaf worden toegelicht.

In de derde paragraaf beschrijven we opvallende verschillen tussen de tranches onderling. Het hoofdstuk sluiten we af met een algemene conclusie.

5.1 Inzet van de combinatiefunctionaris ten tijde van de 0-meting (2011) en 1-meting (2013) eerste-tranchegemeenten¹³

Uit de gesprekken die met de gemeenten uit de eerste tranche zijn gehouden, blijkt de context in het algemeen niet erg te zijn veranderd. De beleidskaders zijn wel wat aangescherpt en aangepast. Echter met de inzet van de buurtsportcoaches worden komende jaren wel meer aanpassingen verwacht. Uit de cijfers lijken enkele, zij het weinig uitgesproken, verschillen naar voren te komen.

Taken en activiteiten van de combinatiefunctionaris

Tijdens de eerste meting onder zes eerste-tranchegemeenten bleek dat deze de combinatiefunctionarissen een uitvoerende taak toekenden. In korte tijd was al een aardig omvangrijk sportaanbod gerealiseerd. Ten tijde van de tweede meting (in 2013) onder dezelfde gemeenten zien we dat nog steeds driekwart van de combinatiefunctionarissen op de sportvereniging uitvoerende taken heeft. Ten opzichte van de eerste meting is er wel meer nadruk op het coördineren komen te liggen (resp. 55% en 80%). Het leggen van samenwerkingsverbanden lijkt ook wat meer aan bod te komen ten tijde van de tweede meting en is in rangorde gestegen van een vierde naar een tweede plaats in 2013. Op school is nog steeds het uitvoeren van activiteiten de meest genoemde taak van combinatiefunctionarissen. In 2011 noemden de combinatiefunctionarissen daarna het organiseren en het leggen van samenwerkingsverbanden. In 2013 is de volgorde daarvan omgedraaid maar de verschillen zijn minimaal.

¹² Dit is vanwege de lage respons in 2011 niet mogelijk voor de culturele organisaties.

¹³ Niet alle cijfers die hier genoemd worden, zijn terug te vinden in deze rapportage omdat daar soms alleen de totalen zijn weergegeven.

Qua inzet op school blijken in 2013 minder combinatiefunctionarissen dagelijks bezig te zijn met het realiseren van naschools sportaanbod (42% in 2011 vs. 30 % in 2013).

In 2013 werken de combinatiefunctionarissen gemiddeld met twee sportverenigingen meer samen dan in 2011 (resp. bijna drie en vijf), maar vergeleken met de overige tranches ligt dit aantal laag. Zij lijken hiermee (nog steeds) te kiezen voor veel kunnen bereiken op relatief minder verenigingen. Het is bekend dat gemeenten (uit andere tranches) juist inzetten op veel verenigingen bedienen, maar per vereniging dan minder kunnen bereiken.

In de samenwerking met andere organisaties (NSO/BSO, wijken en welzijnsorganisaties) zien we geen verschillen ten opzichte van de eerste meting.

Uit de gesprekken die met de gemeenten zijn gevoerd, blijkt dat de inzet van de combinatiefunctionarissen betrekkelijk weinig is gewijzigd in de afgelopen jaren. In een paar gemeenten wordt nu wat meer wijkgericht gewerkt dan vanuit scholen.

Uitwerking op schoolniveau

Vergeleken met de eerste meting geeft in 2013 een hoger percentage van de deelnemende scholen aan dat zij dagelijks naschools sportaanbod hebben voor de leerlingen (28% vs. 17% in 2011).

Toch is het aantal uren dat er een combinatiefunctionaris voor sport bij de school is betrokken, nauwelijks gewijzigd (< 1 uur verschil). Voor cultuur zien we wel een verschil; de scholen die de vragenlijst in 2013 hebben ingevuld, hebben gemiddeld voor ruim twee uur per week een cultuurcoach ter beschikking, in 2011 was dit nog ruim 11 uur. Dit verschil kan worden veroorzaakt door een verschil in respons (in 2011 waren dat 25 scholen met culturaanbod, in 2013 hebben 13 scholen deze vraag beantwoord. Deze aantallen zijn erg laag om uitspraken over te kunnen doen). Gemiddeld werken de scholen wel met één sportvereniging meer samen (7 i.p.v. 6). Verder zijn er op schoolniveau geen noemenswaardige verschillen met de eerste meting waarneembaar.

Veranderingen op de sportvereniging?

De sportorganisaties uit de eerste-tranchegemeenten werken in 2013 met iets minder scholen samen dan in 2011. Nogmaals, het betreft hier mogelijk andere organisaties dan in 2011.

Gemiddeld betreft het een afname van twee scholen in het basisonderwijs en twee scholen in het voortgezet onderwijs.

Net als in 2011 ziet ruim de helft van de sportverenigingen een stijging van het aantal jeugdleden door de komst van de combinatiefunctionaris. Die ontwikkeling lijkt nog niet tot stilstand te zijn gekomen getuige de 65 procent van de verenigingen die in 2013 hiervan een toename ziet (was in 2011 59%).

Knelpunten aangepakt?

In 2011 is gevraagd naar de knelpunten die combinatiefunctionarissen en betrokken organisaties ervoeren. De vergelijking tussen 2011 en 2013 is maar ten dele mogelijk, omdat de antwoordcategorieën na 2011 zijn uitgebreid (mede gebaseerd op eerder gegeven open antwoorden en de interviews). Zo was in 2011 'weinig/geen betrokkenheid van ouders' geen vooraf gegeven antwoordcategorie. In 2013 wel en is dit het door zowel de combinatiefunctionarissen als de onderwijsinstellingen meest genoemde knelpunt.

In 2011 was te weinig tijd voor het uitvoeren van de werkzaamheden het door de combinatiefunctionarissen meest genoemde knelpunt (28%). In 2013 staat dit knelpunt niet meer in de top 3 (<10%).

Afstemming van de wederzijdse verwachtingen blijkt nog steeds lastig, zowel in 2011 (25%) als in 2013 (19%) is dit het tweede meest genoemde knelpunt door de combinatiefunctionarissen. De grote tijdsinvestering voor betrokken organisaties is in 2013 het derde knelpunt, deze kwam in 2011 niet op de lijst voor. Uit de interviews blijkt dat de combinatiefunctionarissen hebben geleerd om prioriteiten te stellen en daarmee ervaren ze ‘te weinig tijd’ minder als een knelpunt. Daarnaast geven meer combinatiefunctionarissen aan ook andere partijen te betrekken bij hun inzet. Dit kan vervolgens het knelpunt verklaren dat er meer tijdsinvestering van de betrokken organisaties wordt gevraagd.

Combinatiefunctionaris:

“Eerder was een struikelblok te weinig tijd, dat is nu minder. De combinatiefunctionarissen weten beter wat ze wel en niet moeten doen. De leidinggevende hebben hier ook advies op gegeven.”

Zowel in 2011 als in 2013 geeft een groot aantal scholen aan geen knelpunten te zien (in 2011 tweede plaats, in 2013 derde plaats).

Zoals gezegd, zien de scholen de geringe ouderbetrokkenheid in 2013 als het grootste knelpunt (in 2011 niet bevraagd). Ook bij de scholen is ‘te weinig tijd’ wat minder als knelpunt genoemd ten opzichte van 2013 (resp. 38% en 28%), maar staat het nog wel in de top 2.

Zowel in 2011 als in 2013 is het meest genoemde knelpunt door de sportverenigingen dat de combinatiefunctionarissen te weinig tijd hebben (resp. 43% en 33%). De sportorganisaties zouden de professionals kennelijk nog steeds meer in willen zetten. Het is ook in 2013 nog niet voor alle verenigingen duidelijk wat de taak van de combinatiefunctionaris is (in 2011 tweede plaats met 21%, in 2013 derde plaats met 17%). Er is wel verbetering gekomen in de afspraken. Geen goede afspraken over de werkzaamheden was in 2011 nog het derde meest genoemde knelpunt, in 2013 staat deze in de middenmoot. In 2013 staat de geringe ouderbetrokkenheid bij de sportverenigingen op twee, deze antwoordmogelijkheid werd in 2011 niet gegeven.

Combinatiefunctionaris:

“De verwachtingen zijn best hoog, en verdeeld over 2 vlakken. 1)[...] op het gebied van evenementen. Betrokken partijen verwachten dan dat we de hele boel organiseren en een blik vrijwilligers open trekken. En 2) in het naschoolse aanbod en contact met sportverenigingen; sommige sportverenigingen verwachten echt dat je een aantal uur per week aanwezig bent.”

Gevraagd naar de interne knelpunten geven zowel de scholen als de sportorganisaties dezelfde knelpunten aan als in 2011 (vier meest genoemde). De onderlinge rangorde is in 2013 wel wat gewisseld. In beide jaren worden de volgende knelpunten het meest genoemd: geen interne knelpunten, te grote tijdsinvestering voor de betrokken organisaties, mensen binnen de school/vereniging zijn onvoldoende op de hoogte van de werkzaamheden van de combinatiefunctionaris en onvoldoende afstemming van wederzijdse verwachtingen.

Met betrekking tot de succesfactoren is een vergelijking niet mogelijk met de eerste meting. In het tweede jaar is de vraag namelijk iets anders geformuleerd en zijn flink wat antwoordcategorieën toegevoegd en verwijderd. Een deel van die toegevoegde antwoorden staan in 2013 in de top 3 van gegeven antwoorden.

5.2 Inzet van de combinatiefunctionaris ten tijde van de 0-meting (2012) en 1-meting (2013) tweede-tranchegemeenten

De cijfers van de vorige en huidige meting onder tweede-tranchegemeenten komen aardig overeen.¹⁴ Uit de interviews komen geen signalen dat de inzet van combinatiefunctionarissen ingrijpend is veranderd in het afgelopen jaar, maar er lijkt wel een verschuiving op te treden naar meer wijkgericht werken en opereren als buurtsportcoach.

Gevraagd naar de taken op de sportvereniging en de scholen lijkt er geen verandering in prioritering te zijn ten opzichte van vorig jaar. Wel werken de combinatiefunctionarissen die dit jaar de vragenlijst hebben ingevuld, met meer sportverenigingen samen (twaalf vs. acht vorig jaar). Er zijn niet of nauwelijks verschillen in aanbod op en rond school.

De combinatiefunctionarissen geven in beide jaren aan dat te weinig tijd en te weinig betrokkenheid van de ouders de grootste knelpunten zijn. In 2013 staat te weinig inbedding van de werkzaamheden op nummer drie. De nummer drie van vorig jaar (weinig aansluiting binnen en naschools aanbod) wordt in 2013 nauwelijks genoemd.

De top 3 van knelpunten in het onderwijs is ongewijzigd gebleven, namelijk te weinig tijd, te weinig betrokkenheid van de ouders en te weinig zichtbaarheid van de combinatiefunctionaris. In 2013 wordt de derde plaats echter ook gedeeld met een onduidelijke visie en onduidelijke taak van de combinatiefunctionaris. De aantallen zijn echter laag (n=25).

Net als in 2012 komen bij de sportverenigingen te weinig zichtbaarheid en onduidelijke taak van de combinatiefunctionaris voor in de top 3. De communicatie met de doelgroep en betrokken organisaties lijkt meer dan in voorgaande meting een knelpunt te zijn (is in 2013 met 24% het meest genoemde knelpunt, echter n=25).

5.3 Verschillen tussen de tranches, meting 2013

In voorgaande hoofdstukken is een aantal verschillen tussen de tranches aan de orde gekomen. Een deel van die verschillen hangt samen met de grootte en aard van de gemeenten. Eerste-tranchegemeenten zijn grote gemeenten, tweede-tranchegemeenten zijn middelgrote gemeenten en derde- en vierde-tranchegemeenten zijn kleine gemeenten. Logisch dat bijvoorbeeld combinatiefunctionarissen in tranche 1 vaker met kinderen uit een aandachtswijk samenwerken dan in de tranches 3 en 4, omdat in laatstgenoemde gemeenten überhaupt al minder aandachtswijken zijn. Met name tranche 1 onderscheidt zich in een aantal opzichten van de overige tranches.

De opvallendste verschillen zetten we hier nogmaals op een rijtje.

Tranche 1

Combinatiefunctionarissen uit tranche 1:

- zijn meer dagelijks bezig met het realiseren van naschools sportaanbod dan bij de overige tranches;

¹⁴ Verschillen in percentages betekenen door de lage aantallen niet altijd een duidelijke wijziging.

- zijn daar vaker dan in de overige tranche uitvoerend bij betrokken (i.p.v. coördinerend of beide);
- werken per combinatiefunctionaris met minder sportverenigingen samen dan in de overige tranches;
- zien vaker dan in de overige tranches een stijging van het aantal jeugdleden door hun komst.

Op de aan dit onderzoek deelnemende scholen uit tranche 1:

- is vaker een vakleerkracht lichamelijke opvoeding aanwezig;
- ligt de ureninzet van een combinatiefunctionaris voor sport op schoolniveau beduidend hoger;
- heeft een hoger percentage een wekelijks of dagelijks naschools sportaanbod;
- is een hoger percentage combinatiefunctionarissen altijd bij dit naschoolse sportaanbod betrokken;
- is op een hoger percentage scholen het sportaanbod de afgelopen twaalf maanden min of meer gelijk gebleven. Hier lijkt meer dan in de overige tranches sprake te zijn van een stabiel niveau. Dit is wellicht logisch door de langere inzet in de eerste-tranchegemeenten.

Het tweede en derde punt hangen mogelijk samen met een hogere inzet op sport in de afgelopen jaren door deze scholen. Daarnaast was bij aanvang van de Impuls al sprake van een bestaande infrastructuur voor sport op scholen, hetgeen bij de overige tranches minder het geval was. Uit de resultaten blijkt de betrokkenheid van de combinatiefunctionaris uit tranche 1 bij de activiteiten rondom school hoog, hetgeen impliceert dat zij een duidelijke rol spelen bij dit aanbod.

De aan dit onderzoek deelnemende sportorganisaties uit tranche 1:

- hebben meer uren per week de beschikking over een combinatiefunctionaris;
- hebben een grotere betrokkenheid van een combinatiefunctionaris bij activiteiten rondom school die vanuit de sportvereniging georganiseerd worden. Deze organisaties zien dan ook het meest een toename van activiteiten voor schoolkinderen door de komst van de combinatiefunctionaris;
- werken meer dan in de overige tranches samen met organisaties voor NSO/BSO, kinderen uit een bepaalde wijk of aandachtswijk en welzijnsorganisaties;
- zien meer dan in de overige tranches een stijging van het aantal leden met een lage SES en het aantal leden van allochtone afkomst.

Naast de hiervoor beschreven verschillen tussen de tranches is er nog een aantal andere verschillen:

Tranche 2

- Qua betrokkenheid geven combinatiefunctionarissen uit tranche 2 vaker aan de sportactiviteiten op en rond school alleen te coördineren (gymles niet meegerekend).
- In tranche 2 geeft een hoger percentage van de combinatiefunctionaris zelfstandig gymles.

Tranches 3 en 4

- Combinatiefunctionarissen uit de tranches 3 en 4 werken meer samen met het speciaal basisonderwijs dan binnen de overige tranches. De scholen waarmee zij samenwerken zijn minder vaak een brede school dan bij de overige tranches.
- Combinatiefunctionarissen uit de tranches 3 en 4 werken minder samen met kinderen uit een aandachtwijk. Dit lijkt logisch, omdat aandachtwijken in derde- en vierde-tranchegemeenten minder vaak voorkomen. Combinatiefunctionarissen uit de tranches 3 en 4 werken wel vaker dan in de overige tranches samen met een organisatie voor NSO/BSO.

Inzet op (landelijke) doelstellingen

Niet geheel onlogisch zien we naast wat verschillen in inzet ook een aantal verschillen in het doel waartoe de combinatiefunctionarissen worden ingezet. De opvallendste verschillen:

- Combinatiefunctionarissen uit tranche 2 zetten minder vaak in op de landelijke doelstelling ‘versterking van de sportvereniging’. Logisch dat zij hierop dan ook minder resultaat zien dan in de overige tranches. Zij zien echter ook minder resultaat voor wat betreft het stimuleren van een dagelijks sportaanbod op en rondom school.
- Cultuurcoaches uit tranche 1 zien vaker resultaat voor wat betreft het stimuleren van actieve kunstbeoefening.
- Scholen uit tranche 1 geven vaker aan in te zetten op het stimuleren van actieve kunstbeoefening. Scholen uit de tranches 3 en 4 geven vaker dan in de overige tranches aan geen van de landelijke doelstellingen na te streven.
- Versterking van de eigen sportvereniging is minder een doel voor organisaties uit tranche 2. Logischerwijs zien ze daarop dan ook minder resultaat dan in de overige tranches. Zij geven vaker aan geen van de landelijke doelstellingen na te streven.

Binnen andere dan de landelijke doelstellingen liggen er binnen de tranches ook wat verschillen:

- Combinatiefunctionarissen uit tranche 1 zetten vaker in het op het vergroten van het aantal kinderen dat lid is van een sportvereniging en het verbeteren van de sociale competenties van jongeren. Deze beide doelen spelen ook meer bij de scholen uit tranche 1 dan in de overige tranches.
- Combinatiefunctionarissen uit tranche 2 zetten zich minder dan in de overige tranches in voor het professionaliseren van de betrokken organisaties.
- Sportorganisaties uit tranche 1 zetten vaker in op het vergroten van ouderbetrokkenheid.
- Scholen uit tranche 1 zetten zich meer in voor het verbeteren van de kwaliteit van het cultuuraanbod voor hun leerlingen.

5.4 Resumerend

In de afgelopen twee jaar hebben in de eerste tranche gemeenten die aan dit onderzoek deelnemen, geen grote veranderingen plaatsgevonden. De destijds ingezette weg lijkt nog steeds te worden gevolgd. Vergeleken met de andere tranches lijken zij wel meer in te zetten op het uitvoeren van activiteiten en is de ureninzet per organisatie hoger dan in de overige tranches. Mogelijk dat dit verschil te maken heeft met de andere context waarin de eerste-

tranchegemeenten zich bevinden. Bij aanvang van de Impuls beschikten zij al over een goede infrastructuur voor sport op school en was er al in bepaalde mate sprake van sportondersteuning voor sportverenigingen. Bij het opstarten van de Impuls in de kleinere gemeenten uit de daaropvolgende tranches ligt een grotere uitdaging in het creëren van draagvlak voor samenwerking tussen onderwijs en sport. De resultaten laten ook zien dat combinatiefunctionarissen uit tranche 1 met minder verenigingen samenwerken dan in de kleinere gemeenten. Mogelijk dat ook dit samenhangt met de context van de gemeenten, namelijk de versnippering van veel kleine sportverenigingen over verschillende dorpskernen.

6. Relaties tussen lokale processen/context en effecten

In dit hoofdstuk worden een aantal relaties toegelicht tussen de uitvoeringsprocessen van de combinatiefunctionarissen (zie vooral hoofdstuk 4) en ervaren effecten (zie vooral hoofdstuk 3). Die processen en de lokale context waarin de combinatiefunctionarissen werken, zijn namelijk onderling zeer divers en tegelijk bepalend voor de effecten. Hieronder zijn negen bepalende proces-/contextfactoren beschreven die zicht geven op binnen welke lokale omstandigheden welke effecten meer en minder waarschijnlijk zijn. De inzichten borduren ook voort op de gegevens uit eerdere jaren (2011 en 2012).

1. Om effectief de jeugd te bereiken is een schoolgerichte aanpak bepalend met bij voorkeur een visie op het verbinden van binnen- met buitenschools aanbod.

Om sport- en cultuurdeelname van jeugd te vergroten is samenwerking van sport-/culturaanbieders met scholen cruciaal. Daarbij ontbreekt nog vaak een expliciete visie op hoe de koppeling wordt gemaakt tussen binnenschools-, naschools- en buitenschools aanbod, terwijl men dit wel zinvol vindt. Daar waar al vakleerkrachten op basisscholen actief zijn, kan relatief effectief en snel de verbinding tussen binnenschools- en buitenschools aanbod worden gerealiseerd. Daar waar dit niet het geval is, is dat complexer. Het blijft een continue uitdaging voor sport en cultuur om scholen te betrekken en motiveren om tijd en soms geld te blijven investeren in sport en cultuur. Men is nog vaak afhankelijk van de persoonlijke betrokkenheid van leerkrachten, directeuren en schoolbestuurders. Als draagvlak en actieve betrokkenheid van scholen waar de doelgroep naar school gaat ontbreekt, is de kans op het realiseren van de gewenste effecten klein.

2. Het oorspronkelijke binnenschoolse sport- of culturaanbod is bepalend voor de te hanteren aanpak en te verwachten effecten.

Daar waar al vakleerkrachten actief zijn of het binnenschoolse aanbod in het algemeen goed is opgezet, is het vrij logisch dat combinatiefunctionarissen anders worden ingezet dan daar waar dit niet het geval is. Ook is waar vakleerkrachten zijn het eenvoudiger en sneller om jeugd te verbinden met naschools en buitenschools aanbod. Als het binnenschoolse sport- of culturaanbod nog vrij beperkt staat dan geeft men er vaak de voorkeur aan om dit ook, en zelfs het liefst eerst, te verbeteren. Binnen de gymlessen worden alle kinderen bereikt en maken ze kennis met een grote diversiteit aan sport- en bewegingsactiviteiten. In een aantal (vaak kleinere) gemeenten wordt direct de koppeling gelegd met buitenschoolse aanbieders door hen binnen schooltijd het sport- of culturaanbod te laten verzorgen. Vooral in kleine gemeenten zonder vakleerkrachten kan dit zorgen voor kwaliteitsverhoging van het binnenschoolse aanbod en een directe verbinding met buitenschoolse aanbod.

3. Een procesgerichte aanpak van combinatiefunctionarissen is bepalend voor duurzame effecten.

Hoewel het merendeel van de combinatiefunctionarissen vooral resultaatgericht, zelfstandig en uitvoerend werkzaam is, lijkt men toch steeds meer te streven naar een procesgerichte werkwijze. Dit zijn overigens geen strikte tegenstellingen van elkaar. Uit vooral de interviews blijkt dat men zich niet te veel wil focussen op het realiseren van bepaald aantallen clinics en deelnemers, maar eerder op kwaliteit van samenwerkingsverbanden en kwalitatieve verbeteringen in sport- en cultuurdeelname van inactieve jeugd. Dat betekent ook in de aansturing en ondersteuning van

combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches dat zij de ruimte en tijd krijgen om procesgericht te werken en evaluaties niet alleen op output gericht dienen te zijn.

4. Regie ‘dichtbij’ door een beschikbare, competente, ervaren beleidsmedewerker van de gemeente is bepalend voor effecten.

Veel gemeenten lijken vanuit een (her)bezinning op kerntaken regie te willen voeren ‘op afstand’. De Brede impuls kent echter meerdere vrijheidsgraden en moet vooral lokaal worden ingekaderd en geïmplementeerd. Ook het toezicht op en ondersteuning aan deze nieuwe functionarissen dient lokaal te worden ingevuld. Daar waar een beleidsmedewerker voldoende tijd investeert, de lokale context goed kent en inhoudelijk kennis van zaken heeft lijkt de uitvoering positiever te verlopen. Wel blijft men afhankelijk van politieke keuzes en de historisch gegroeide context van die gemeente, maar de inhoudelijke beleidsvoorbereiding en -evaluatie door de beleidsmedewerker speelt ook factor van betekenis voor combinatiefunctionarissen. De inhoudelijke input (hoe de functionarissen in te zetten) is er overigens meestal wel, maar vooral zaken als cofinanciering en werkgeverschap zijn uitdagingen voor de beleidsmedewerkers. Daarbij dient intern de verbinding met andere beleidsvelden en de wethouder te worden gelegd en extern met uiteenlopende maatschappelijke instellingen. Wat betreft regie gaat het hier ook om toezicht/begeleiding op het realiseren van gezamenlijk vastgestelde doelstellingen. Soms ontbreken heldere doelstellingen, zijn er veel doelstellingen en/of zijn er vooral doelen van de lokale partners die een effectieve inzet op de (maatschappelijke) doelen van de gemeente belemmeren.

5. Of een combinatiefunctionaris in een stedelijke of een plattelandsomgeving functioneert is bepalend voor de type werkzaamheden en effecten.

Er zijn enkele duidelijke verschillen tussen combinatiefunctionarissen in kleine plattelandsgemeenten ten opzichte van die in grote steden. De sportdeelname in plattelandsgemeenten is relatief hoog. In grote steden is het lokale sportstimuleringsaanbod onder regie van de gemeente verder ontwikkeld. Op het platteland blijken combinatiefunctionarissen minder vaak verbonden te zijn aan een enkele vereniging of school, maar bedienen ze een groter aantal verenigingen en/of scholen tegelijk. Ze zijn ook vaker een soort ‘duizendpoot’ met verschillende soorten taken tegelijk (meer coördinerend/verbindend als generalist), terwijl ze in grote steden vaker uitvoerders/begeleiders van kennismakingsactiviteiten zijn (specialisten). Het relatief kleinere aantal betrokken maatschappelijke partners in de grote steden is wel meer tevreden over de samenwerking en ervaren meerwaarde.

6. De fase waarin de lokale implementatie van de Brede impuls zich bevindt is bepalend voor effecten.

Daar waar combinatiefunctionarissen langer actief zijn, wordt meer resultaat geboekt. Hoewel ook binnen bijvoorbeeld een jaar tijd al veel concrete resultaten geboekt worden met de inzet van een combinatiefunctionaris, geven verschillende functionarissen en partners aan dat vooral op wat langere termijn de meeste effecten worden geboekt. Het samenwerken met versterken van vrijwilligersorganisaties vraagt tijd en het verbinden van sectoren met verschillende culturen en structuren is niet eenvoudig. Ook kost het soms veel tijd om wensen en behoeften van de doelgroep goed in kaart te brengen. Door in de beginfase niet te overhaasten en zorgvuldig in te richten worden volgens verschillende geïnterviewden vooral op wat langere termijn blijvende effecten gerealiseerd. Ook zijn er een aantal voorbeelden van (jonge) combinatiefunctionarissen die in hun beginjaar zichzelf in hoog tempo hebben ontwikkeld, waardoor ze vooral daarna de meeste effecten realiseren.

7. Het werven en selecteren van een competente, passende combinatiefunctionaris is cruciaal voor effecten.

Het effect hangt van de persoon af, is een veel gehoorde uitspraak. Vaak gaat het om iemand met een passie voor sport of cultuur, die communicatief vaardig is en zich goed kan inleven in de lokale situatie, maar wat precies wordt gevraagd is verschillend per type functionaris en context. Door zorgvuldig te werven en selecteren aan de voorkant wordt de kans op positieve resultaten vergroot.

8. De keuze om combinatiefunctionarissen in te zetten als ‘uitvoerder/begeleider’ van sportactiviteiten of als ‘aanjager/verbinder’ van aanbod en organisaties is bepalend voor het type effecten.

Er zijn al verschillend voorbeelden in het rapport gegeven van typen functionarissen en werkzaamheden. Twee verschillende typen zijn een functionaris als ‘uitvoerder/begeleider’ van clinics/lessen ten opzichte van een ‘aanjager/verbinder’. Er is niet aan te geven welk type de meeste effecten oplevert, maar de effecten zijn wel verschillend. Ook de behoefte vanuit maatschappelijke partners is verschillend, graag ‘krijgen’ ze een eigen uitvoerende functionaris maar vaak waarderen ze iemand die alleen verbinding legt ook zeer positief. De resultaten van een aanjager/verbinder lijken minder afhankelijk van subsidies en zet directer in op borging, maar dan komt de uitvoering van aanbod terecht op de schouders van vrijwilligers of bestaande professionals. In hoeverre dit lokaal realistisch en haalbaar is om structureel sport- en cultuurdeelname te vergroten, is nog moeilijk in te schatten. De resultaten van een uitvoerder/begeleider lijken sneller zichtbaar, bijvoorbeeld in het aantal activiteiten dat uitgevoerd is en kinderen die hebben deelgenomen en zetten minder in op borging.

9. Meer uitvoeringsuren per sportvereniging zorgt voor sterkere sportverenigingen.

In een aantal gemeenten worden één of enkele combinatiefunctionarissen ingezet om veel sportverenigingen tegelijk te ondersteunen. Daarmee is de combinatiefunctionaris voor relatief veel verenigingen beschikbaar om op kansen en knelpunten in te spelen. Vaak is de ervaren meerwaarde bij een vereniging dan beperkt en dreigt versnippering van taken en resultaten. Focus van een combinatiefunctionaris op één of enkele sportverenigingen lijkt te zorgen voor het echt betekenisvol versterken van de vereniging en het kunnen realiseren van verbinding met partners en maatschappelijke doelen.

Deze negen factoren bieden zo aanknopingspunten om afwegingen te maken over de optimale inzet van combinatiefunctionarissen in een bepaalde lokale context. Richting de komende jaren zal daar met de verbreding naar buurtsportcoaches weer een nieuwe dimensie bijkomen. Zo lijken gemeenten wat betreft het uitvoeringsproces er naar te streven dat buurtsportcoaches relatief meer vraaggericht en buurtgericht worden ingezet dan nu. Nu worden de functionarissen nog nadrukkelijker aanbod- en schoolgericht ingezet. Wat effectiever is en hoe dit werkt dient in navolgende jaren duidelijker te worden.

7. Conclusies

In dit hoofdstuk volgen zestien algemene conclusies over de uitvoeringsprocessen en effecten van combinatiefunctionarissen in achttien gemeenten in de periode 2010-2013. De eerste zeven zijn gerelateerd aan de beoogde resultaten vanuit de landelijke kaders van de Brede impuls combinatiefunctionarissen en de negen daarna gaan specifiek in op de lokale uitvoering door de combinatiefunctionarissen.

Conclusies gekoppeld aan landelijke kaders

1. **Combinatiefunctionarissen zorgen voor verhoging van sportdeelname.**

Driekwart van de combinatiefunctionarissen en zestig procent van de betrokken sportverenigingen ervaart (in 2012/2013) een toename van het aantal jeugdleden door de inzet van combinatiefunctionarissen.

2. **Het is onbekend in hoeverre combinatiefunctionarissen bijdragen aan een gezonde leefstijl.**

Met het nieuwe beleidsprogramma Sport en Bewegen in de Buurt zijn combinatiefunctionarissen nadrukkelijker verbonden met het bevorderen van een gezonde leefstijl. Uit de resultaten blijkt dat er deels wel inactieven worden bereikt door de combinatiefunctionarissen, maar onbekend is of zij ook daadwerkelijk inactieven blijvend in beweging hebben gekregen. Daarbij betekent een hogere sportdeelname in het algemeen niet vanzelfsprekend dat meer mensen een gezonde leefstijl hebben. Mogelijk dat in navolgende jaren meer informatie voorhanden komt over of inactieven worden bereikt en hoe de verbinding van sport met zorg wordt gemaakt.

3. **Combinatiefunctionarissen verbinden tot op heden vooral school en sport, en worden in grote en middelgrote gemeenten gekoppeld aan buurten/wijken waar de sportdeelname relatief laag is.**

Samenwerking wordt vaak genoemd als positief resultaat van het werk van de combinatiefunctionaris. Driekwart van de functionarissen werkt in de sport en/of het onderwijs. Wel is opvallend dat nog een derde van de functionarissen aangeeft te werken voor één sector, terwijl de inzet is om meer dan één sector te verbinden. In grote en middelgrote gemeenten worden de combinatiefunctionarissen daarnaast vooral gekoppeld aan aandachtswijken, waar de sportdeelname relatief laag is.

4. **Vooraf in kleine en middelgrote gemeenten waar combinatiefunctionarissen actief zijn, is het aanbod in 2012/2013 rondom (brede) basisscholen vergroot met sport- en culturele activiteiten (vooral naschools).**

De grootste ontwikkeling qua sport- en cultuuraanbod rondom scholen is afgelopen jaar geboekt in de kleine en middelgrote gemeenten. Zij lijken wat in te lopen op hun 'achterstand' op het aanbod in grote gemeenten. In de grote gemeenten lijkt de groei in het aanbod eerder te hebben opgetreden en is de omvang van het aanbod rondom scholen in de afgelopen paar jaar niet veel veranderd.

5. **Een beperkt aantal scholen met dagelijks sportaanbod is vooral in grote gemeenten te vinden.**

Er is vooral in grote gemeenten een beperkt aantal scholen met dagelijks sportaanbod. Het duurzaam betrekken en motiveren van scholen om structureel aandacht te besteden aan sport en cultuur en buitenschoolse verbindingen blijft continu een uitdaging.

6. Sportverenigingen waarbij een combinatiefunctionaris is betrokken, zijn relatief vaak sterke verenigingen en ze ervaren dat de combinatiefunctionaris zorgt voor ledenwinst of andere successen.

Sportverenigingen zijn in het algemeen heel positief over de meerwaarde die de combinatiefunctionarissen genereren. Meestal is dit ledenwinst, maar er zijn ook uiteenlopende andere kansen en knelpunten die de functionarissen helpen aanpakken. Het is overigens niet zo dat de betrokken sportverenigingen bij aanvang allemaal hulpbehoevend zijn. Vaak (niet altijd) zijn juist bewust al sterke verenigingen geselecteerd, omdat verwacht wordt dat die de meeste mogelijkheden hebben om nieuw aanbod voor nieuwe doelgroepen te realiseren.

7. Het aanbod aan culturele activiteiten binnen of na schooltijd voor met name basisschooljeugd lijkt toe te nemen of is kwalitatief verbeterd.

Zowel binnen als buitenschools lijken de cultuurcoaches te zorgen voor een groter aanbod aan culturele activiteiten voor de jeugd. Tegelijk wordt vaak een kwaliteitsverbetering van het culturele aanbod ervaren. Ook twee derde van de culturele instellingen geeft aan dat de kwaliteit van het aanbod door de inzet van de combinatiefunctionaris is vergroot.

Conclusies gekoppeld aan lokale uitvoering

8. Grote, middelgrote en kleine gemeenten zetten de combinatiefunctionaris verschillend in en de effecten zijn ook deels verschillend.

In het rapport zijn specifieke verschillen over de inzet uitgewerkt. Zo bleek bijvoorbeeld dat in grote gemeente combinatiefunctionarissen aan minder partners tegelijk zijn verbonden en ze daar meer uitvoerend worden ingezet dan in kleinere gemeenten. Deze verschillende inzet heeft ook verschillende soorten uitkomsten. Zo lijken in grote gemeenten veel naschoolse activiteiten professioneel te worden begeleid door combinatiefunctionarissen (relatief hoge kwaliteit), terwijl in middelgrote en kleine gemeenten vooral de samenwerking van veel scholen met sportverenigingen of culturele instellingen wordt gerealiseerd. In grote gemeenten, waar het bestaande binnenschoolse aanbod vaak al verder was ontwikkeld, lijken de functionarissen veel winst te boeken op het uitvoeren van naschools aanbod en werving van jeugdleden. In kleine gemeenten wordt de inzet vaker direct gekoppeld aan (verbetering van) het binnenschoolse aanbod en is de inzet en uitkomsten diverser. Hoewel daar de koppeling rondom scholen van binnen- met buitenschools aanbod minder vaak echt gestalte krijgt, wordt er op uiteenlopende terreinen directe meerwaarde ervaren (bijvoorbeeld kwaliteit bewegingsonderwijs, meer jeugdleden, versterkt kader).

9. De veelzijdigheid van hoe combinatiefunctionarissen worden ingezet blijft toenemen en het is nog niet duidelijk of je het best ‘uitvoerders’ of ‘aanjagers/verbinders’ moet aanstellen.

Er zijn veel verschillende typen combinatiefunctionarissen met vaak een specifiek functieprofiel, doelgroep, visie en aanpak. Met de Brede impuls en de verbreding van doelgroepen, sectoren en uitgangspunten vanaf 2012 neemt die veelzijdigheid verder toe. Lokaal wordt het overwegend als positief ervaren dat deze ruimte er is, waardoor iemand optimaal aan de lokale context kan worden gekoppeld en het meest effectief lijkt. Nadeel hiervan voor de herkenbaarheid van de functie is dat mensen en organisaties die niet direct betrokken zijn (ook veel sportverenigingen overigens) vaak niet weten wat een combinatiefunctionaris is en er dus ook niet één eenvoudige uitleg is wat diegene doet. Twee duidelijk verschillende typen functies zijn de uitvoerders/begeleiders van activiteiten ten opzichte van aanjagers/verbinders. Die verbinders

zullen niet zozeer zelf activiteiten uitvoeren, maar proberen vooral mensen en organisaties te verbinden en/of hun deskundigheid te vergroten. Zo dient het aanbod blijvend beter en beter op elkaar afgestemd te worden. Of dit ook daadwerkelijk veel blijvend effect oplevert, is nog niet goed vast te stellen. Er is niet vast te stellen of het ene type effectiever is dan de ander, maar de keuze voor de een of de ander is gerelateerd aan verschillende visies op hoe de combinatiefunctionarissen lokaal optimale meerwaarde hebben.

10. De belangrijkste succesfactor voor het realiseren van de beoogde effecten door de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach is communicatie van hem/haar met de doelgroep en maatschappelijke partners.

De communicatieve vaardigheden van de combinatiefunctionaris en het contact met kinderen en/of partners zijn cruciaal om de gewenste effecten te bereiken. Voor de meer uitvoerende functionarissen gaat het vooral om de ‘klik’ met de doelgroep en de passie voor sport of cultuur die hij/zij overbrengt. Voor de functionarissen die vooral verbinding willen realiseren tussen organisaties gaat het erom dat zorgvuldig kan worden gecommuniceerd op allerlei verschillende niveaus (zowel op het niveau van de bestuurder, de manager als de trainer en rekening houdend met de culturen van verschillende sectoren).

11. Het belangrijkste struikelblok voor het realiseren van beoogde effecten door de combinatiefunctionaris/buurtsportcoach is de betrokkenheid van ouders.

Wanneer de kinderen bereikt zijn met binnenschools en naschools aanbod is de betrokkenheid van de ouders een cruciale factor om buitenschools aanbod en de doorstroom van kinderen naar sportvereniging of culturele instelling verder te realiseren. Dat dit struikelblok niet nieuw is blijkt wel uit het feit dat zowel sportverenigingen als de combinatiefunctionarissen zelf het verhogen van ouderbetrokkenheid ook als doel van hun inzet noemen. Eerste tranche sportverenigingen zetten hier overigens beduidend meer op in dan sportverenigingen uit tranche drie en vier. Verschillende combinatiefunctionarissen zien als neveneffect van hun inzet de ouderbetrokkenheid verhogen.

12. Betrokken sportverenigingen, scholen en culturele instellingen zijn in het algemeen erg tevreden over de inzet van combinatiefunctionarissen.

In het algemeen zijn de lokale partners (zeer) tevreden over de inzet van de combinatiefunctionarissen. Naast het vergroten van aanbod (waar de Brede impuls primair op was gericht) wordt ook vaak de verhoging van kwaliteit van het sport- of culturele aanbod als positieve uitkomst genoemd. Er zijn ook niet veel opvallende knelpunten die het werk van de functionarissen belemmeren. Ouderbetrokkenheid is nog wel een terugkerend vraagstuk waar de combinatiefunctionarissen in hun werk mee te maken hebben. Knelpunten en wensen om zaken anders aan te pakken lijken ook niet zozeer te maken met het functioneren van de combinatiefunctionarissen, maar eerder met gemeentelijke beleidskaders of de lokale context.

13. Betrokken lokale partners maken zich zorgen over continuïteit.

Vooral uit de interviews blijkt dat de betrokken scholen, sportverenigingen en culturele instellingen naast hun tevredenheid over de functionarissen zich zorgen maken over continuïteit. Dit heeft dan te maken met het feit dat financiën lokaal niet meerjarig zijn gedekt, of dat functionarissen tijdelijke contracten hebben en/of er kortlopende (eenjarige) overeenkomsten zijn met partners. Voor verschillende functionarissen is de toekomst onzeker en ondanks hun enthousiasme voor de functie kiezen ze dan regelmatig voor meer zekerheid bij een andere baan

als die kans zich voordoet. Ook komt het voor dat werkgevers na drie jaar geen vast dienstverband willen aanbieden, omdat zij geen garantie hebben dat de functie op dezelfde wijze structureel kan worden gefinancierd. Inhoudelijk is een nadeel dat soms enige scepsis heerst bij bijvoorbeeld scholen die de functie zien als weer een ‘een tijdelijk initiatief’ en partners niet altijd bereid zijn om meerjarige afspraken te maken. Tot slot lijkt iets meer ervaren zekerheid ook er voor te kunnen zorgen dat men procesmatiger kan bouwen aan een blijvende samenwerkingsstructuur, terwijl men anders kiest om actiegericht zo snel mogelijk concrete output-resultaten te bereiken.

14. Het lijkt goed dat gemeenten kunnen kiezen voor een aanpak die aansluit op de wensen en mogelijkheden in de eigen lokale context.

Dat gemeenten de vrijheid hebben om een eigen aanpak te kiezen heeft er niet toe geleid dat de combinatiefunctionarissen geen duidelijke resultaten boeken. In tegenstelling, de maatschappelijke partners zijn overwegend positief en ervaren (duidelijke) meerwaarde en resultaat. Die resultaten zijn wel zeer verschillend tussen de gemeenten. Dit lijkt ook vrij logisch en wenselijk, gezien de diversiteit in lokale contexten waarin de combinatiefunctionarissen aan de slag zijn gegaan. Hoewel de effecten divers en nog niet optimaal zijn, lijkt al met al gesteld te kunnen worden dat de gekozen aanpak om combinatiefunctionarissen onder regie van gemeenten aan te stellen positief werkt. Die vrijheid heeft overigens ook nadelen, zo moeten gemeenten veel zelf regelen en uitzoeken.

15. Een beschikbare, competente, ervaren kartrekker op beleidsniveau binnen de gemeente met politiek draagvlak vergroot de kansen op duurzaam resultaat.

Bij de voorgaande conclusie is al ingegaan op de rol van de gemeente bij het aanstellen en monitoren van de combinatiefunctionarissen. In het voorgaande hoofdstuk is ook al uitvoerig ingegaan op de belangrijke rol van de gemeentelijke beleidsmedewerker. De Brede impuls kent verschillende vrijheidsgraden en actieve betrokkenheid van een competente beleidsmedewerker draagt positief bij aan de effecten van de combinatiefunctionarissen. In de koppeling met de wethouder en politiek draagvlak wordt bepaald hoe sterk en stabiel de lokale beleidskaders voor combinatiefunctionarissen en de betrokken lokale partners eruitzien.

16. In 2010-2013 is de inzet en effecten van combinatiefunctionarissen niet heel erg veranderd, maar met het aanstellen van buurtsportcoaches vanaf 2013 zullen werkwijzen, doelgroepen en betrokken maatschappelijke partners veranderen.

Wat betreft de inzet en effecten zijn er de afgelopen jaren nog geen grote wijzigingen geweest lijkt het. Wel wordt verwacht dat dit de komende jaren met de uitbreiding met buurtsportcoaches zal wijzigen, dan zullen er grotere veranderingen optreden. In sommige gemeenten worden alle combinatiefunctionarissen op een hele andere manier ingezet dan voorheen, terwijl in andere gemeenten de huidige inzet grotendeels wordt voortgezet en slechts ten dele wordt verbreed naar andere sectoren en doelgroepen.

Reflectie op het onderzoek

De samenwerking met de achttien gemeenten is wederom goed verlopen. Vooral de gesprekken met de beleidsmedewerkers voorafgaand aan de overige dataverzameling zijn zinvol geweest voor de duiding van de uitkomsten. Met nu een behoorlijke groep gemeenten en enorm veel informatie komt er steeds meer kennis voorhanden, waar ook alle andere gemeenten hun voordeel mee kunnen doen. In het algemeen was de respons voldoende en zijn de interviews positief

verlopen. De uitval bij de vragenlijst blijft wat hoog, wat vooral te maken heeft met het aanleveren van contactgegevens van lokale betrokken organisaties. Mogelijk dat het onderzoek richting vervolgjaren weer wat wordt afgekaderd en specifieker kan worden gericht op het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB). In dit rapport worden namelijk naast deze kaders ook nog de uitgangspunten van de originele Impuls Brede scholen, sport en cultuur meegenomen. Dat komt omdat de lokale implementatie van SBB in voorjaar 2013 nog grotendeels moet gaan plaatsvinden en we nu nog vooral resultaten van de eerdere uitgangspunten kunnen meten. Samen met die aanscherping is het mogelijk ook zinvol om de vragenlijsten en rapportage in te korten en daar meer focus in aan te brengen. Zo zullen Mulier Instituut en Kennispraktijk ook in 2014 en 2016 de ingezette metingen een vervolg geven en monitoren hoe buurtsportcoaches worden ingezet en welke ervaren effecten dit oplevert.

Literatuur

Cevaal, A. & Sluis, A. van der (2013). *Sportimpuls: de eerste ronde. Verdiepingsonderzoek naar de bevindingen over de aanvraagprocedure en het verloop van de sportimpulsprojecten uit de eerste ronde*. Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Kennispraktijk - voor sport, onderwijs en gezondheid.

Heijden, A. von, Boers, E., Hakkers, S. & Hilhorst, J. (2012). *Impuls lokaal bekeken: Verbinders in de tweede tranche. Verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen*. Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Kennispraktijk - voor sport, onderwijs en gezondheid.

Heijden, A. von & Kalmthout, J. van (2012). *De impuls van een combinatiefunctionaris, 2-meting*. Utrecht: Mulier Instituut.

Heijden, A. von, Leijenhorst, M., Kalmthout, J. van, Hilhorst, J., Boers, E., Beth, J. & Lucassen, J. (2011). *Impuls lokaal bekeken: Meer en beter. Verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen binnen zes eerste tranche gemeenten*. Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Kennispraktijk – voor sport, onderwijs en gezondheid.

Kalmthout, J. van & Lucassen, J. (2008). *Verenigingsmonitor 2007. De stand van zaken bij sportverenigingen in het perspectief van modernisering*, 's-Hertogenbosch: W.J.H. Mulier Instituut.

Oomen, C., Kruiter, J., Grinten, M. van der, Linden, J. van den, & Dubbeldam, E. (2009). *Brede scholen in Nederland. Jaarbericht 2009*. Utrecht: Oberon.

Rijksoverheid (2007). *Bestuurlijke afspraken Impuls Brede scholen, sport en cultuur (2007)*. Rijksoverheid.

Werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches (2012). *Aan de slag met de buurtsportcoach. Eindrapport werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches*. Den Haag: Werkgroep flankerend beleid buurtsportcoaches.

Bijlage

Tabelbijlage bij hoofdstuk 1

Tabel B 1.1 Aantal geanalyseerde (en geretourneerde) vragenlijsten per gemeente

Lijst	CF/BSC	Culturele organisatie ^a	Lijst maatschappelijke organisatie		
			Onderwijs	Sportorg.	Overig
Amersfoort	13	3 (3)	4 (4)	3 (3)	5 (6)
Amsterdam	47		5 (6)	48 (48)	3 (3)
Assen	9	1 (2)	9 (11)	2 (7)	(1)
Berkelland	10	2 (3)	15 (16)	3 (14)	
Den Haag	24		54 (60)	29 (29)	
Gorinchem	6	3 (7)	12 (14)	5 (13)	4 (5)
Hardenberg	6	5 (5)	11 (11)	12 (15)	(1)
Hoorn	20	1 (1)	5 (9)	4 (4)	
Horst aan de Maas	4	4 (10)	8 (9)	8 (12)	4 (4)
Noordoostpolder	3		9 (11)	8 (10)	
Oosterhout	7	2 (5)	3 (3)	6 (9)	1 (1)
Roermond	10	4 (8)	2 (2)	7 (21)	
Smallingerland	9	1 (1)	6 (6)	3 (3)	
Utrecht	46	3 (3)	2 (2)	13 (13)	1 (1)
Utrechtse Heuvelrug	7		6 (6)	10 (10)	
Venlo	12	5 (9)	18 (20)	14 (15)	1 (1)
Vlaardingen	5	1 (1)	1 (1)		
Zwolle	9	3 (3)	26 (26)	7 (10)	2 (2)
Totaal	247	38 (61)	196 (217)	182 (236)	21 (25)

a Binnen een aantal gemeenten zijn geen culturele organisaties aangeschreven omdat de combinatiefunctionarissen daar niet of nauwelijks voor cultuur worden ingezet.

b Verschillende typen organisaties hebben dezelfde vragenlijst gekregen. Bij het analyseren is de onderverdeling gemaakt naar onderwijs, sport en overig type organisatie.

Tabelbijlage bij hoofdstuk 3

Tabel B 3.1 Activiteiten waar combinatiefunctionarissen voor worden ingezet bij de sportorganisatie naar tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=182)

	Totaal	Tranche 1 n=121	Tranche 2 n=32	Tranche 3 n=29
Organiseren (organiseren en plannen van activiteitsaanbod)	77	83	58	76
Samenwerkingsverbanden leggen of verbeteren	74	79	65	62
Coördineren (afstemmen van mensen en activiteiten)	74	80	55	69
Uitvoeren (aanbieden van activiteiten)	67	75	48	52
Ondersteunen (van trainers/medewerkers/docenten/vrijwilligers)	57	68	26	41
Ondersteunen (bestuurders/organisatorisch)	49	55	32	45
Opleiden van trainers/coaches, voor school en cultuur: medewerkers/vrijwilligers	49	58	13	52
Geen taak	10	7	16	17
Anders, namelijk	3	3	6	

Tabel B 3.2 Activiteiten waar combinatiefunctionarissen voor worden ingezet bij de scholen naar tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=172)

	Totaal	Tranche 1 n=105	Tranche 2 n=39	Tranche 3 n=28
Organiseren (organiseren en plannen van activiteitsaanbod)	67	57	85	82
Samenwerkingsverbanden leggen of verbeteren	63	61	69	64
Coördineren (afstemmen van mensen en activiteiten)	60	56	67	68
Uitvoeren (aanbieden van activiteiten)	76	71	82	86
Ondersteunen (van trainers/medewerkers/docenten/vrijwilligers)	45	41	46	61
Ondersteunen (bestuurders/organisatorisch)				
Opleiden van trainers/coaches, voor school en cultuur: medewerkers/vrijwilligers	23	21	15	43
Geen taak				
Anders, namelijk	2	3	3	

Tabel B 3.3 Betrokkenheid in afgelopen jaar bij sportactiviteiten op school onder schooltijd, de gymles niet meegerekend, naar tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=182)

	Totaal	Tranche 1 n=120	Tranche 2 n=32	Tranche 3 n=29
Nooit	13	14	13	10
1 x per jaar	3	4	3	
Enkele keren per jaar	31	31	31	31
(Vrijwel) maandelijks	22	19	34	21
(Vrijwel) wekelijks	18	20	13	17
(Vrijwel) dagelijks	10	9	6	17
Anders	2	2		3
Weet niet	1	1		

Tabel B 3.4 Betrokkenheid in afgelopen jaar bij sportactiviteiten op school na schooltijd, naar tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=182)

	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3
Nooit	5	6		7
1 x per jaar	2	1	6	
Enkele keren per jaar	17	13	31	17
(Vrijwel) maandelijks	12	10	16	17
(Vrijwel) wekelijks	38	38	34	45
(Vrijwel) dagelijks	24	30	9	14
Anders	1	2		
Weet niet	1	1	3	

Tabel B 3.5 Betrokkenheid in afgelopen jaar bij sportactiviteiten op de sportverenigingen voor leerlingen van een school, naar tranche, combinatiefunctionarissen (in procenten, n=182)

	Totaal	Tranche 1	Tranche 2	Tranche 3
Nooit	10	10	9	10
1 x per jaar	4	4	6	3
Enkele keren per jaar	38	31	53	52
(Vrijwel) maandelijks	21	24	13	21
(Vrijwel) wekelijks	19	21	16	14
(Vrijwel) dagelijks	5	7	3	
Anders	1	1		
Weet niet	1	2		

Tabel B 3.6 Betrokkenheid combinatiefunctionaris bij specifieke sportactiviteiten voor een school, combinatiefunctionaris (in procenten, n=181)

	Sportdagen	School- sporttoer- nooien	Clinics/kennis- makingslessen	School- sportvereniging	Anders n=5
Nooit	25	20	4	40	
1 x per jaar	21	17	4	4	
Enkele keren per jaar	49	52	30	18	
(Vrijwel) maandelijks	3	8	28	7	20
(Vrijwel) wekelijks	1	2	23	21	20
(Vrijwel) dagelijks	1	1	9	5	60
Weet niet	1		1	4	

Tabel B 3.7 Mate waarin bepaalde sportactiviteiten worden aangeboden aan leerlingen van de school, volgens school (in procenten, n=160)

	Sportdagen	School- sporttoernooien	Clinics/kennings- makingslessen	School- sportvereniging
Nooit	2	3	3	47
1 x per jaar	69	15	9	6
Enkele keren per jaar	28	68	66	25
(Vrijwel) maandelijks	1	12	11	1
(Vrijwel) wekelijks		1	7	10
(Vrijwel) dagelijks			3	3
Weet niet		1	1	8

Kennispraktijk
voor sport, onderwijs & gezondheid
Postbus 8007
6710 AA Ede (Gld)
024 3295781
info@kennispraktijk.nl
www.kennispraktijk.nl

Mulier Instituut
Sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek
Postbus 85445
3508 AK Utrecht
030 721 0220
info@mulierinstituut.nl
www.mulierinstituut.nl